

STUDIM MASTERPLANI PËR ZONAT ME PËRPARËSI ZHVILLIMIN E TURIZMIT

VLERËSIMI STRATEGJIK MJEDISOR

TALE

**DOKUMENTI PARAPRAK I
VLERËSIMIT STRATEGJIK MJEDISOR
PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË
KOMBËTARE TALE**

Tiranë, Shtator 2020

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Përgatitur nga: Dr. Abdulla Diku (Ekspert mjedisor i licensuar)

MSc. Kristi Bashmili (Ekspert mjedisor)

Shkurtime

RSH	Republika e Shqipërisë
AKPT	Agjensia kombëtare e planifikimit të territorit
ISHP	Instituti i Shëndetit Publik
BE	Bashkimi Evropian
MIZB	Menaxhimi i Integruar i Zonave Bregdetare
IAP	Instrumenti për Asistencën e Para-Anëtarësimit (BE)
KMMD	Komiteti për Mbrojtjen e Mjedisit Detar (i OND-së)
MiM	Memorandumi i Mirëkuptimit
ZDVN	Zonë Detare Veçanërisht e Ndjeshme
VSM	Vlerësimi Strategjik Mjedisor
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis
DRM	Drejtoria Rajonale e Mjedisit
AKZM	Agjensia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura
AKM	Agjensia Kombëtare e Mjedisit
MTM	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit

Përmbajtja

Kuadri i hartimit të VSM-së për PDZRK-në Tale	7
Nisma për PDZRK Tale	8
Mbështetur në këtë kuadër ligjor, po hartohet edhe ky Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) për PDZRK-në Tale.	9
Parimet dhe synimi i VSM	9
Kuadri ligjor i VSM-së.....	10
Fazat nëpër të cilat kalon procesi i VSM	10
Njoftimi i ministrisë nga autoriteti propozues;	12
Konsultimi me grupet e interesit për çështjet e trajtuara në raportin e VSM-së;	12
Hartimi i raportit paraprak të VSM-së dhe konsultimi me grupet e interesit	13
Hartimi i raportit përfundimtar të vlerësimit strategjik mjedisor	13
Qëllimi dhe objektivat kryesore të PDZRK-së dhe përputhja me plane/programe të tjera	15
Vizioni dhe Drejtimit e Zhvillimit	15
Ruajtja e Mjedisit (Zhvillimi i Qëndrueshëm)	17
Objektivat e zhvillimit të zones	18
Programet dhe projektet e zhvillimit	23
Parimet e PDZRK-së dhe ndërthurja me Strategjitë / planet e tjera	25
Alternativa të konsideruara gjatë hartimit të PDZRK-së.....	27
Metodika e hartimit të vlerësimit strategjik mjedisor	29
Objektivat strategjikë mjedisorë	30
Përshkrimi i Përbërësve të Mjedisit	32
Pozita gjeografike.....	32
Klima.....	33
Topografia	33
Gjeologjia	34
Përdorimi i tokës	35
Hidrografia	37
Ujërat sipërfaqësorë	37
Cilësia e ujrave sipërfaqësor	38
Ujërat nëntokësorë (Akuiferët).....	40
Cilësia e ujërave nëntokësorë.....	41
Cilësia e ajrit.....	41
Ndryshimet Klimatike	42
Zhurmat në mjedis.....	43

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Natyra	43
Habitatet kryesore	43
Flora	43
Fauna	44
Zonat e mbrojtura	45
Parimet e Menaxhimit të zonave të mbrojtura	47
Peizazhi	48
Infrastruktura mjedisore	49
Menaxhimi i mbetjeve.....	49
Furnizimi me ujë dhe trajtimi i ujrave të përdorur	53
Furnizimi me ujë	53
Kanalizimet dhe ujrat e bardha.....	53
Potenciali i BRE në ZRK Tale	53
Rrjeti kullues	54
Prania e Hot-spoteve në zonë	54
Popullsia dhe kushtet social-ekonomike	55
Problematikat Mjedisore	55
Ndërtimet pa kriter, të ligjshme dhe të paligjshme	55
Mbetjet e ngurta urbane.....	56
Ujërat e përdorura urbane.....	57
Brakonazhi ose Gjuetia e paligjshme	58
Përfundime dhe sygjerime për zhvillimin e mëtejshëm të zonës	58
Kërkesat mjedisore për efikasitet energjie.....	59
Kërkesat mjedisore për prodhim energjie diellore	61
Kërkesat mjedisore për efikasitet të përdorimit të ujërave	62
Mbrojtja e Mjedisit.....	63
Uji	63
Ajri.....	64
Natyra dhe biodiversiteti	65
Përcaktimi i rregullave të mbrojtjes së mjedisit dhe peisazhit	66
Vlerësimi i ndikimit në mjedis.....	67
Ndërveprimet e mundshme të PDZRK me mjedisin	67
Kufizimet ligjore në çështjet, zonat dhe/ose objektet e rëndësishme kombëtare	69
Ndikimet e mundshme negative	72

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Ndikimet në mjedis të PDZRK.....	73
Metodika e Vlerësimit të ndikimit në mjedis të PDZRK	73
Përshkrimi i kriterëve të vlerësimit në mjedis të PDZRK	74
Vlerësimi i ndikimeve në mjedis të projekteve të PDZRK	75
Përputhshmeria e PDZRK me objektivat mjedisorë.....	78
Metodika e përputhshmërisë së projekteve të PDZRK me Objektivat Mjediore	78
Përputhshmëria e PDZRK me OM-të.....	78
Vlerësimi i pasojave të zbatimit të PDZRK në realizimin e objektivave mjedisorë	81
Masat zbutëse.....	85
Plani i monitorimit	88
Shtojca ROCESI I KONSULTIMIT TË PLANIT TALE DHE RANA E HEDHUN	91

Kuadri i hartimit të VSM-së për PDZRK-në Tale

Turizmi, sot, është një nga industritë më të mëdha në botë që gjeneron të ardhura dhe lidhet ngushtë me sektorët e tjerë të zhvillimit. Punësimi në sektorin e turizmit ofron një potencial të konsiderueshëm për zbutjen e varfërisë, sidomos për gjininë femërore. Përveç kësaj, industria e turizmit ndikon menjëherë edhe në sektorët e tjerë, të tilla si industria e prodhimit, bujqësia dhe sektori i shërbimeve. Këto lidhje kanë krijuar efekte shumëzuese të cilat stimulojnë ekonominë lokale dhe gjithashtu ofrojnë burime të ndryshme të të ardhurave për popullsinë vendase dhe jo vetëm. Përveç nxitjes ekonomike, turizmi mund të kontribuojë edhe në ruajtjen e biodiversitetit, duke qenë se me rritjen e numrit të vizitorëve, shumë parqe kombëtare dhe zona të mbrojtura do mund të krijojnë edhe përfitime financiare që do të ktheheshin në investime në shërbim të tyre.

Përmirësimi i industrisë së turizmit përfshin edhe cilësinë e produkteve dhe të shërbimeve (akomodimin, restorante, guidat turistike, operatorët turistik, etj), me qëllim rritjen e kërkesës kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare, promovimin e konkurrueshmërinë brenda kësaj industrie, dhe prodhimin e informacioneve të besueshme e të vlefshme mbi standardet e cilësisë.

Zona Bregdetare, me gjithë potencialet e saj për turizëm, ka nevojë për orientime konkrete zhvillimi, të cilat duhet të jenë të qarta dhe të bazuara në politikat kombëtare të zhvillimit të sektorit, të jenë të në harmoni me vizionin global të evolimit të turizmit, të kenë në fokus mbrojtjen e natyrës e peisazhit, të cilët janë edhe lënda e parë për sektorin. Këto orientime duhet të lidhen si me funksionet e shumëllojshme që përfshin sektori dhe shpërndarjen e tyre në territor, ashtu edhe me tiparet e zhvillimit të territorit dhe gjuhën e komunikimit arkitektonik të zhvillimeve në funksion të turizmit. Si përherë, shtrirja e aktivitetit turistik mbetet një sfidë, e cila mund të trajtohet gjithashtu nëpërmjet një planifikimi të mirë të territorit dhe orientimeve konkrete të zhvillimit, duke marrë në konsiderat të gjithë aspektet e mbrojtjes së mjedisit.

Hartimi i dokumenteve të *Vlerësimit Strategjik Mjedisor për Planin e Detajuar të Zonës së Rëndësisë Kombëtare (PDZRK) Tale*, rrjedh si detyrim nga ligji nr. 91/2013, datë 28.02.2013, “Për vlerësimin strategjik mjedisor”. Referuar nenit 2 pika 1/a të këtij ligji theksohet se, procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor i nënshtrohen të gjitha planet dhe programet për bujqësinë, pyjet, peshkimin, energjinë, industrinë, industrinë minerare, transportin, menaxhimin e mbetjeve, menaxhimin e ujërave, telekomunikacionin, **turizmin**, planet kombëtare e vendore të planifikimit të territorit urban e rural, përfshi dhe mbrojtjen e peizazhit, të përdorimit të tokës, të cilat vendosin kuadrin për miratimin, në të ardhmen, të projekteve të listuara në shtojcat 1 e 2 të ligjit nr. 10 440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis”¹.

¹ Ligji nr. 91/2013, datë 28.02.2013, “Për vlerësimin strategjik mjedisor”

Nisma për PDZRK Tale

Zona në studim ndodhet në brendësi të zonës së mbrojtur Rezervat natyror Kune-Vain - Tale, në këtë zonë ndodhet Talja, duke e kthyer disi me karakter banimi, por ka shumë sipërfaqe të paprekura me potencial të lartë turistik, për shkak të vlerave të tyre. Pjesa më e madhe e kesaj zone është e mbrojtur për peizazhin e veçantë dhe tiparet e lagunave e ligatinave. Kjo zonë është ruajtur e pazhvilluara deri tani, për shkak të mungesës së infrastrukturës, por edhe për shkak të statusit të mbrojtur mjedisor.

Ka pasur përpjekje për të ideuar zhvillimin e këtyre zonave si zonë pushimi kryesisht me shtëpi të dyta dhe më pak me hotele, por programet dhe projektet e propozuara, deri tani, kanë qenë të papërshtatshme.

Qeveria e Shqipërisë është në kërkim të ideve të zhvillimit për këto llojë zonash, të cilat të jenë të përshtatshme me natyën dhe karakteristikat e tyre; *për koncepte projektimi që do t'i bënte këto zona të aksesueshme dhe të vlerësuara; për koncepte zhvillimi që janë në gjendje të ruajnë bukurinë e peizazhit dhe tiparet territoriale të tyre, ndërsa në të njëjtën kohë të hapë hapësira për aktivitetet njerëzore që mund të sigurojnë të ardhura dhe ekonomi; për koncepte projektimi që do të ishin të ndjeshme ndaj peisazhit dhe modeste.*

Ky ushtrim shërben gjithashtu si një studim fizibiliteti, për të vlerësuar nëse ideja për të zhvilluar dhe njëkohësisht për të ruajtur zona të tilla, funksionon me të vërtetë.

Qeveria shqiptare është në dijeni të faktit se tema e zhvillimeve në bregdet është shumë e ndjeshme dhe nuk mund të merret pozitivisht nga të gjithë. Kjo është arsyeja pse një ushtrim i tillë i zhvillimit nëpërmjet projektimit bëhet shumë i rëndësishëm për të vlerësuar me të vërtetë mundësitë për zhvillimin e këtyre zonave të veçanta të vijës bregdetare.

Nisma për hartimin e PDZRK Talendërmerret nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, *i cili hartohen në përputhje me Planin e Përgjithshëm Kombëtar (PPK) "Shqipëria 2030", Planin e Integruar Ndërsektorial të Bregdetit dhe Strategjinë Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit 2019 – 2023.*

Meqënëse PDZRK-ja Tale II është një plan lokal (zonë relativisht 100-200ha), ai ka nevojë ti nënështrohet një Vlerësimi Strategjik Mjedisor sikurse përcaktohet në *Nenit I "Fusha e zbatimit të ligjit" të Ligjit Nr. 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor"* ku thuhet se procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor i nënshtrohet:

- **"hartimi i të gjitha planeve dhe programeve për** bujqësinë, pyjet, peshkimin, energjinë, industrinë, industrinë minerare, transportin, menaxhimin e mbetjeve, menaxhimin e ujërave, telekomunikacionin, **turizmin**, planet kombëtare e vendore të planifikimit të territorit urban e rural, përfshi dhe mbrojtjen e peizazhit, të përdorimit të tokës, të cilat vendosin kuadrin për miratimin, në të ardhmen, të projekteve të listuara në shtojcat 1 e 2 të ligjit nr. 10 440, datë 7.7.2011 "Për vlerësimin e ndikimit në mjedis".

Mbështetur në këtë kuadër ligjor, po hartohet edhe ky Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) për PDZRK-në Tale.

Parimet dhe synimi i VSM

Sipas *Sadler dhe Verheem (1996)* Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një proces sistematik për vlerësimin e pasojave në mjedis nga politika e propozuara, nismat për plane dhe programe, në mënyrë që pasojat të jenë tërësisht të përfshira dhe të adresuara sic duhet në fazat me të hershme të vendim-marrjes dhe që i jep të njëjten rëndësi në raport me çështjet ekonomike dhe sociale.

Kësisoj VSM-ja është një vendimarrje strategjike që integron konsideratat mjedisore dhe ato të qëndrueshmërisë. Si vendimarrje strategjike, ajo ka mundësinë ta bëjë botën më të gjelbër dhe më të qëndrueshme. Por, nëse nuk kryhet sic duhet, VSM-ja mund të kthehet edhe thjesht dhe vetëm në një procedurë që përlligj interesa të gabuara.

Në mënyrë që zhvillimi të jetë i qëndrueshëm, VSM-ja zbaton parimet e mëposhtëme:

- a. ***VSM duhet të përmirësojë Veprimin Strategjik.*** Për ta kryer këtë, VSM duhet të nisë para procesit të vendim-marrjes, duhet të integrohet në vendim-marrje, të fokusohet në përcaktimin e alternativave të mundshme dhe në modifikimin e veprimit strategjik. Vendim-marrësi duhet të përfshihet aktivisht në proces për të siguruar që gjetjet e VSM të jenë marrë parasysh.
- b. ***VSM duhet të promovojë pjesëmarrjen publike në vendimarrje.***
- c. ***VSM duhet të jetë e fokusuar në vështirësitë kyçe të mjedisit dhe të qëndrueshmërisë.***
- d. ***VSM duhet të ndihmojë në identifikimin dhe vlerësimin e opsioneve më të mira, të përmbushë nevojat dhe të minimizojë dëmet.***
- e. ***VSM aplikon parimin e parakujdesit. Në këtë kuptim, nëse vlera e zhvillimit dhe impakti janë të pasigurtë, atëherë duhet mbrojtje e asaj vlere mjedisore që kemi në gjendje.***
- a. ***VSM duhet të vlerësojë efektet negative, pozitive dhe kompensimin e mundshëm.*** Zbutja e ndikimeve në mjedis kryhet nëpërmjet ndryshimit të veprimeve strategjike për të shmangur impaktin negativ ose të vendosë ***kufizime në zhvillimin e projekteve të tjera.***
- b. ***VSM nuk duhet të lejojë që veprimet strategjike të kalojnë kufijtë përtej të cilave ndodhin dëme të pariparueshme.*** Kjo kërkon fillimisht identifikimin e këtyre kufijve, krahasim të situatës së mundshme pa ndërmarrjen e veprimit strategjik me atë të veprimit strategjik dhe kërkon gjithashtu gjykim nëse efektet janë të qënësishme dhe tejkalojnë kufijtë e vendosur mjedisor.

Kuadri ligjor i VSM-së

Kuadri ligjor shqiptar për VSM-në është përmirësuar ndjeshëm në vitet e fundit dhe siguron tashmë përputhshmëri të plotë me (i) ***Direktivën 2001/42/EC të Komisionit Evropian*** mbi Vlerësimin e Efekteve në Mjedis prej Planeve apo Programeve të Caktuara dhe me (ii) ***Protokollin e VSM-së të Konventës ESPOO (UNECE)***.

- ***Ligji nr. 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”*** siguron tashmë plotësisht mbulimin e duhur të procesit të VSM-së. Ligji ka për qëllim të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit, miratimit, rishikimit, ndryshimit ose modifikimit të planeve a programeve me pasojë të mundshme negative në mjedis. Ligji përcakton institucionet dhe të drejtat e përgjegjësitë e tyre, si dhe procedurat, sipas të cilave kryhet Vlerësimi Strategjik Mjedisor.

Direktiva e Komisionit Evropian 2001/42/EC për vlerësimin e ndikimit të disa planeve dhe programeve mbi mjedisin (Direktiva VSM).

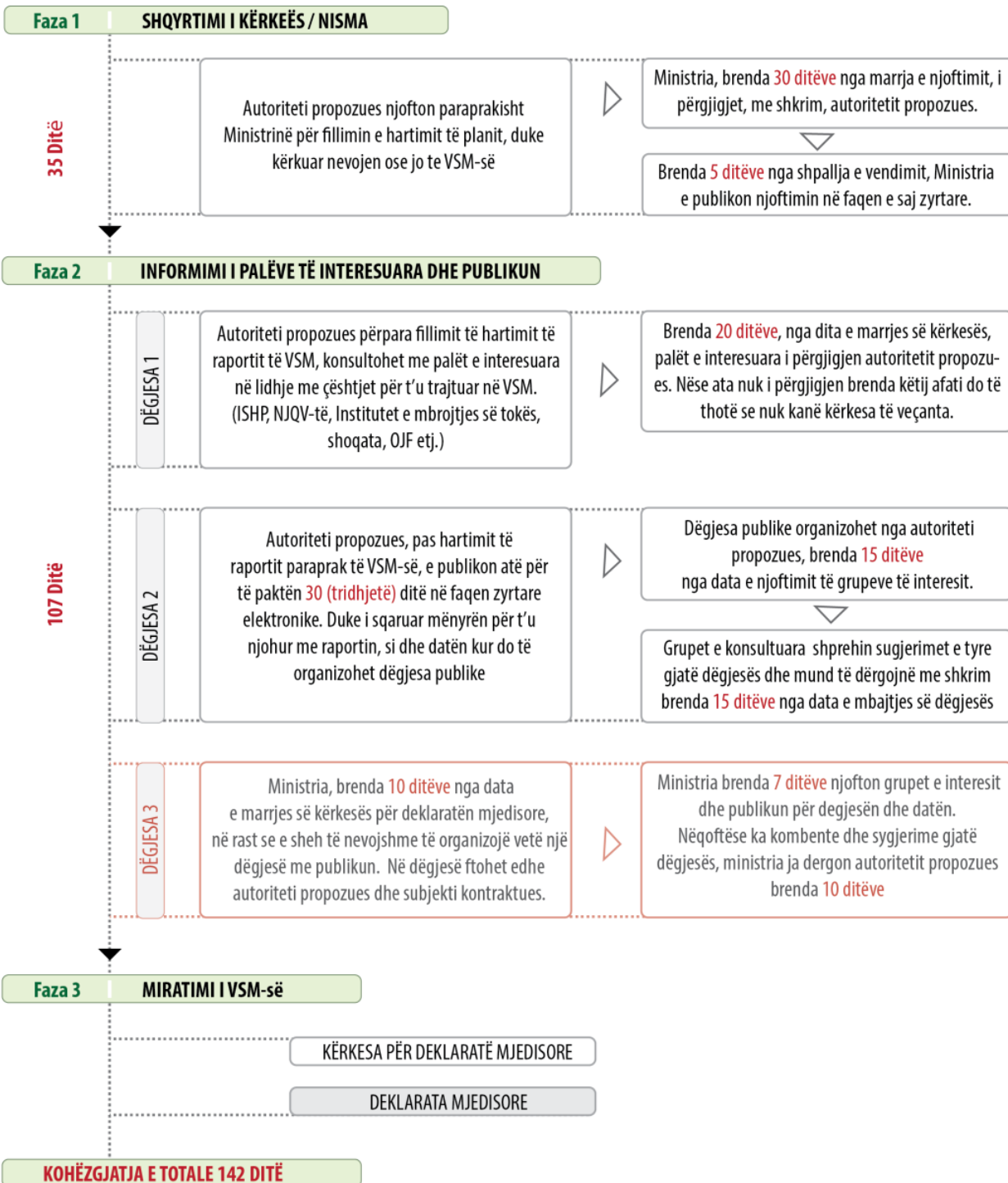
Protokolli VSM, i miratuar në Kiev (Ukrainë) në vitin 2003, në një takim të jashtëzakonshëm të Palëve të Konventës Espoo gjatë konferencës ministrore të "Mjedisit për Evropën" dhe nënshkruar nga 36 shtete dhe Komuniteti Evropian.

Një çështje e rëndësishme e procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor është ai i pjesëmarrjes publike dhe këshillimit të duhur të saj. Për këtë qëllim grupi i punës zbatoi kërkesat që rrjedhin prej Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr. 219, datë 11.3.2015 “Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjuesën publike gjatë procesit të vlerësimit strategjik mjedisor”

Fazat nëpër të cilat kalon procesi i VSM

Fazat e procesit të vlerësimit strategjik mjedisor sqarohen në Nenin 7 ku përcaktohet se procesi i vlerësimit strategjik mjedisor kalon detyrimisht në këto faza të njëpasnjëshme:

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

Njoftimi i ministrisë nga autoriteti propozues;

Gjatë kësaj faze, autoriteti planifikues njofton Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit për nismën e hartimit të PDZRK-së Tale duke i vënë asaj në dispozicion informacionin paraprak si dhe shtron kërkesën për nisjen e procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor. Në vijim të këtij njoftimi, Ministria, në përputhje me Ligjin 91/2013 shprehet mbi mënyrën e zhvillimit dhe përputhjen me legjislacionin që duhet të ketë ky dokument.

Në njoftimin e ministrisë, autoriteti propozues dërgoi njëkohësisht dhe informacionin e mëposhtëm:

1. qëllimin e propozimit, shoqëruar me të dhëna të tjera të nevojshme, si: relacion shpjegues, hartat e të dhëna të tjera ndihmëse që disponon lidhur me propozimin;
2. arsyetimin për nevojën e hartimit të Planit;
3. autoritetin miratues të Planit;
4. procedurën që do të zbatohet për hartimin e Planit.

Konsultimi me grupet e interesit për çështjet e trajtuara në raportin e VSM-së;

Grupet e interesit me të cilat autoriteti propozues duhet të këshillohet paraprakisht për paraqitjen e sugjerimeve për çështjet që ato duan të trajtohen në raportin e VSM-së janë:

- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit (MTM),
- Agjensia Kombëtare e Mjedisit (AKM),
- Agjensia Kombëtare për Zonat e Mbrojtura (AKZM),
- Agjensia Kombëtare e Planifikimit të Territorit (AKPT),
- Agjensia Kombëtare e Bregdetit (AKB),
- Agjensia Kombëtare e Turizmit (AKT),
- Agjensia Kombëtare e Territorit (AZHT),
- Agjensia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN),
- INSTAT,
- Agjensia Rajonale e Zonave të mbrojtura
- Bashkitë që preken nga zhvillimi i PDZRK-së
- OJF-të e ndryshme me profil mjedisor dhe zhvillimin e turizmit.
- institucionet e mbrojtjes së shëndetit publik;
- institucionet e mbrojtjes së tokës bujqësore;
- institucionet e tjera që identifikohen me përgjegjësi në propozim (ministritë etj.).
-

Autoriteti propozues do të organizoi për këtë qëllim dy takime këshëllimore.

Takimi i parë këshëllimor u mbajt më 22/07/2020, ora 17:30 nga MTM në cilësinë e autoritetit propozues të PDZRK-së Tale. Në njoftimet për takim u shwnua:

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

- qëllimi i propozimit, relacioni shpjegues dhe të dhëna të tjera ndihmëse që disponon autoriteti lidhur me propozimin;
- arsyetimi për nevojën e PDZRK-së
- autoriteti miratues i Planit;
- procedura që do të zbatohet për hartimin e planit dhe afatet kohore të parashikuara dhe
- axhenda e takimit.

Në këtë takim të parë u prezantua:

- nisma për hartimin e PDZRK-së
- gjendja e sektorit dhe nevoja për zhvillimin e turizmit në vend,
- çështjet themelore të diskutuara në Planin kombëtar të planifikimit të Territorit dhe atë të bregdetit
- nevoja për VSM të PDZRK-së
- ndikimet kryesore të pritshme në mjedis nga zbatimi i PDZRK-së,
- objektivat mjedisore paraprakë të VSM-së për PDZRK-në dhe
- çështjet parësore që priteshin të trajtoheshin në Vlerësimin Strategjik Mjedisor për PDZRK-në.

Minutat e takimit për këshillimin publik, si dhe komentet/sugjerimet e ardhura nga institucionet e ndryshme, MTM, MM, etj., janë paraqitur në Aneksin 1 të VSM-së.

Hartimi i raportit paraprak të VSM-së dhe konsultimi me grupet e interesit

Raporti paraprak i VSM-së përmbledhi të gjitha gjetjet gjatë diskutimeve me palët e interesit si dhe ato të nxjerra në pah nga vetë ekspertët. Në raportin paraprak u paraqit i gjithë informacioni si dhe të dhënat të rëndësishme mbi ndikimet në mjedis të Planit

Hartimi i raportit përfundimtar të vlerësimit strategjik mjedisor

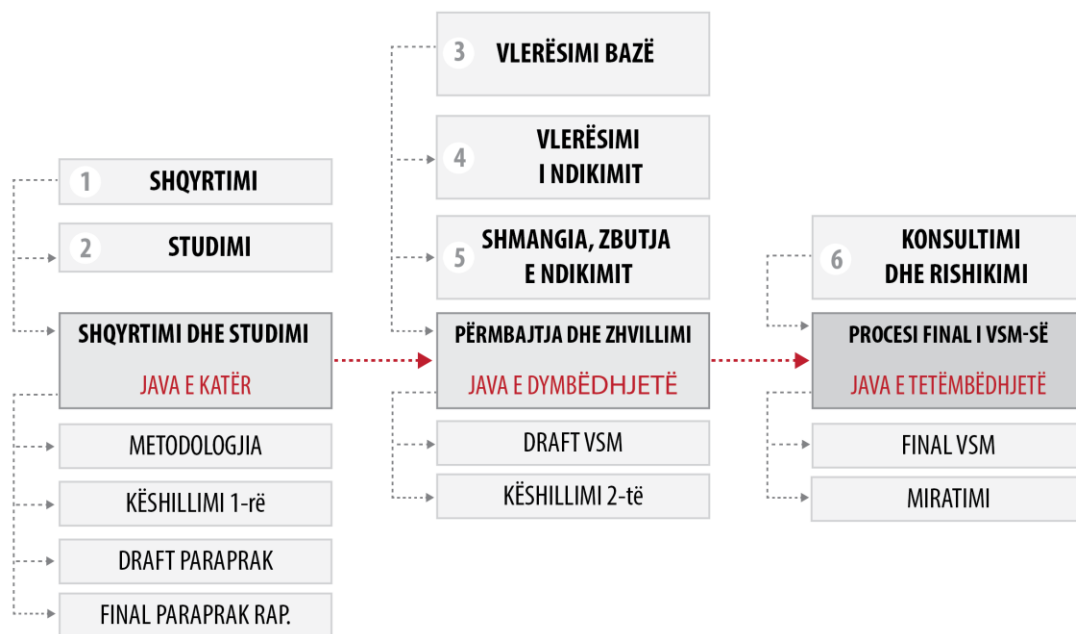
Pas hartimit të raportit paraprak, ekspertët vijuan me hartimin e raportit përfundimtar i cili është në përputhje me strukturën e kërkuar nga vetë ligji 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Ndërkaq struktura apo çështjet që duhet të mbulojë një raport VSM-je përcaktohen në pikën 3 të Nenit 10. Hartimi dhe konsultimi i raportit paraprak të VSM-së me publikun dhe grupet e interesit parashikohet në Kreun III. Raporti i VSM-së, konsultimi dhe deklarata e ministrit.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Në përputhje me këto nene ligjore, hartimi i VSM-së kalon në pesë faza përfshirë (Fig. 1):

1. Shqyrtimin e nevojës për VSM,
2. Përshkrimin e gjendjes së Mjedisit
3. Hartimin e raportit paraprak të VSM-së
4. Hapat ligjorë të ndjekur për miratim dhe
5. Zbatimin dhe monitorimin e VSM-së

Qëllimi dhe objektivat kryesore të PDZRK-së dhe përputhja me plane/programe të tjera

Kjo pjesë do të paraqesë qëllimin dhe do të zbërthejë përmbushjen e tij në disa objektiva të domosdoshëm. Por qëllimi i këtij plani si dhe objektivat e tij duhet të marrin parasysh dhe të integrojnë përputhshmërinë me disa plane apo programe themelore sikurse Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit 2019-2023, Planit Kombëtar e Vendor, Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit etj.

Vizioni dhe Drejtimet e Zhvillimit

Zona bregdetare nga Rana e Hedhun dhe deri në grykëderdhjen e Matit përfshin tërësinë e territoreve tëndryshme, të karakterizuara nga lagunat dhe zonat e gjëra moçalore (ligatina, kënetat) të alternuara me shirita të shkurtër plazhesh ranore, gjithmonë me interes të lartë mjedisor dhe peizazhistik dhe që mbrohen në forma të ndryshme qeverisjeje.

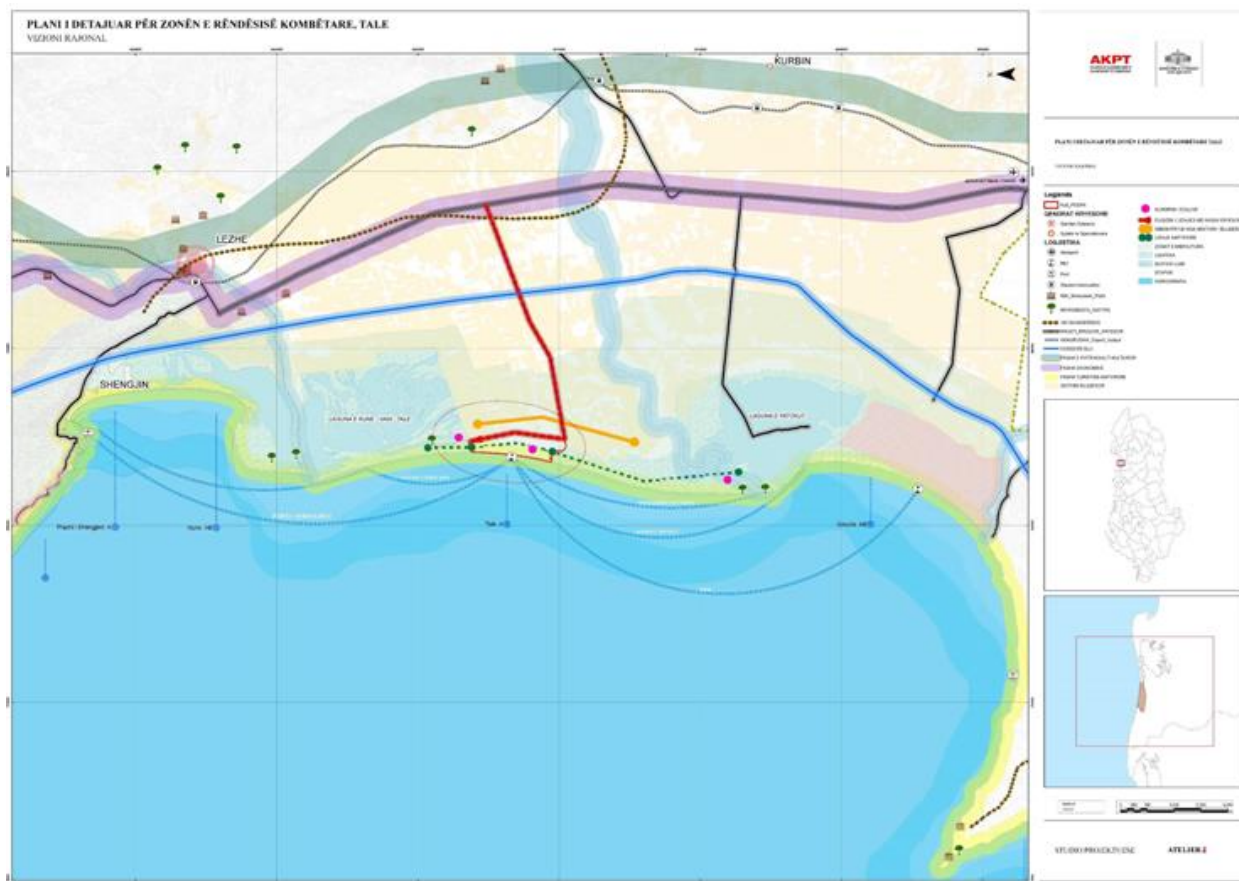
Tale, një fshat i vogël turistik me një potencial të madh të zhvillimit të turizmit bregdetar, rural dhe natyror; pozicionohet në mesin e këtyre dinamikave rajonal, në një zonë e cila të ofron atraksione të këndshme turistike jo vetëm brenda territorit të saj, por dhe në afërsi të saj. Potenciali i zonës lidhet ngusht dhe me pozicionin e saj mes qendrave të rëndësishme, afërsia me kryeqytetin, me polin ekonomik Shkodër-Lezhë dhe me portin e Shëngjinit. Aksi kombëtar është një element tjetër i cili ndihmon dhe flukset e lëvizjes së vizitorëve në drejtim të zonës. Distanca tepër të afërta me Aeroportin Kombëtar “Nënë Tereza”, portin Shëngjinit janë porta alternative hyrëse të cilat orientojnë zhvillimin.

Vizioni i zhvillimit lidhet ngushtë me vlerat natyrore që zona ofron. Afërsia me Lagunën e Kune-Vain dhe përfshirja vetë në këtë Rezervë Natyrore të Menaxhuar, është një vlerë e shtuar për zonën. Zona ligatinore me kallamishte, vendqëndrimi i gjallesave, rruga kryesore e shtegëtimit të specieve shtegtare si dhe korridori lidhës me ligatinat e tjera në brigjet e Adriatikut Lindor e bën këtë zonë mjaft atraktive jo vetëm për pushuesit por edhe për studiues të shumtë.

Zona në studim nuk mund të shikohet e shkëputur nga territori përreth saj por si një tërësi elementesh të cilët marrin dhe japin midis tyre. Këta elementë mund t'i grupojmë në katër fasha të rëndësishme të cilat janë :

- Fasha detare, element kryesor për zhvillimin e zonës, tepër i ndjeshëm dhe i rrezikuar ndaj fenomeneve natyrore. Hapësirë bregdetare me gjatësi 2 km dhe territori i cili ofron mundësi për zhvillimin e aktiviteteve rekreative që ndodhin në të si dhe potencial për zhvillimin e turizmit detar, transportit detar, zhvillim i industrisë së peshkimit etj.

- Duke i mbledhur gjithë këto elementë dhe duke i vlerësuar, arrijmë në vizionin e kësaj zone e cila pret zhvillimin e sektorit të turizmit.

Ruajtja e Mjedisit (Zhvillimi i Qëndrueshëm)

Zona subjekt i PDZRK-së Tale shtrihet në Nënzonën e përdorimit Tradicional të rezervës Natyrore të Menaxhuar Kune-Vain-Tale. Sipas VKM 434 dt. 28.04.2010 “Për zgjerimin e kufijve të Rezervatit Natyror të Menaxhuar Kune-Vain-Tale” në këtë nënzonë zbatohet shkalla e dytë e mbrojtjes. Në përputhje me Nenin 49 “Nënzona e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm” të Ligjit 81/2017 “Për zonat e mbrojtura” në nënzonën e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm të një zone të mbrojtur mjedisore zbatohet shkalla e dytë e mbrojtjes, ku janë të ndaluara:

- ndryshimi i gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;
- depozitimi i kimikateve;
- lëvizja dhe parkimi i automjeteve jashtë rrugëve publike dhe vendeve të caktuara për parkim;
- mbledhja intensive e bimëve, mineraleve, gjetjeve paleontologjike dhe e gurëve;
- vendosja e stendave, tabelave të të dhënave, reklamave, shenjave dhe posterave, me përjashtim të atyre që japin të dhëna për objektivat e mbrojtjes së rezervatit;
- ngjitjet alpine, skitë, kampingjet dhe ndezja e zjarreve jashtë pikave e shtigjeve të caktuara.

Në vijim të analizës së mësipërme në këtë zonë dhe kërkesave për zhvillimin e turizmit, shohim që këto dy çështje bien në kundërshtim me njëra-tjetrën. Zhvillimi i turizmit dhe mbi të gjitha i aktiviteteve në natyrë do të kërkojë një vendimmarrje paraprake për të vendosur balancën mes mbrojtjes strikte mjedisore dhe zhvillimit të industrisë turistike. Zona do të trajtohet duke pasur për bazë brezat mbrojtës nga zonat e mbrojtura dhe distancat me kanalin kryesorë

Objektivat e zhvillimit të zones

Zona PDZRK Tale e marrë në studim është zona bregdetare me një shtrirje të mirë gjeografik, por mungesa dhe neglizhenca nga autoritetet përkatëse ka bërë që aksesin në zonë të jetë i keqmenaxhuar. Përgjate gjithë vijës bregdetare Tale ka vetëm një aks kryesorë që shërben si aks hyrës dhe dalës e cila vjen nga autostrada SH1 për në zonë (Rruga Plazhi Tale) e më pas ndahet në dy drejtime, ajo që shkon drejt fshatit të Tales dhe fshatit Rrilë dhe rruga tjetër e cila shkon drejt zonës tonë bregdetare. Është një rrugë e cila nuk ka shumë flukse lëvizjeje përveçse në periudhën e sezonit të plazhit. Gjithashtu në zonë kalojnë disa rrugë të cilat do të shërbejnë për shpërndarjen e automjeteve drejt pikave të ndalimit përkatës.

Me rritjen e kapacitetit të turistëve në vend, lind nevoja edhe e zgjerimit dhe plotësimit të aksit me të gjitha kushtet e nevojshme për të përballuar fluksin e turistëve. Zona PDZRK Tale me rikonstruksionin e këtij aksi rrugor pritet që të rrisi kapacitetin e saj prithës si dhe të kemi rritje dhe përmirësim të mobilitetit në zonë. Gjithsesi, mobiliteti nuk do të prekë zonën qendrore të Rezerves Natyrore të Menaxhuar për shkak të kufizimeve ligjore lidhur me statusin e zonës së mbrojtur por edhe për të siguruar funksionalitetin ekologjik të kësaj zone natyrore që ofron dhe duhet të vazhdojë të ofrojë habitate natyrore të pashqetësuar nga njeriu dhe që sigurojnë ruajtjen e larmisë së lartë biologjike të zonës së mbrojtur.

Figura x. Diagrama e Aksesibiliteti

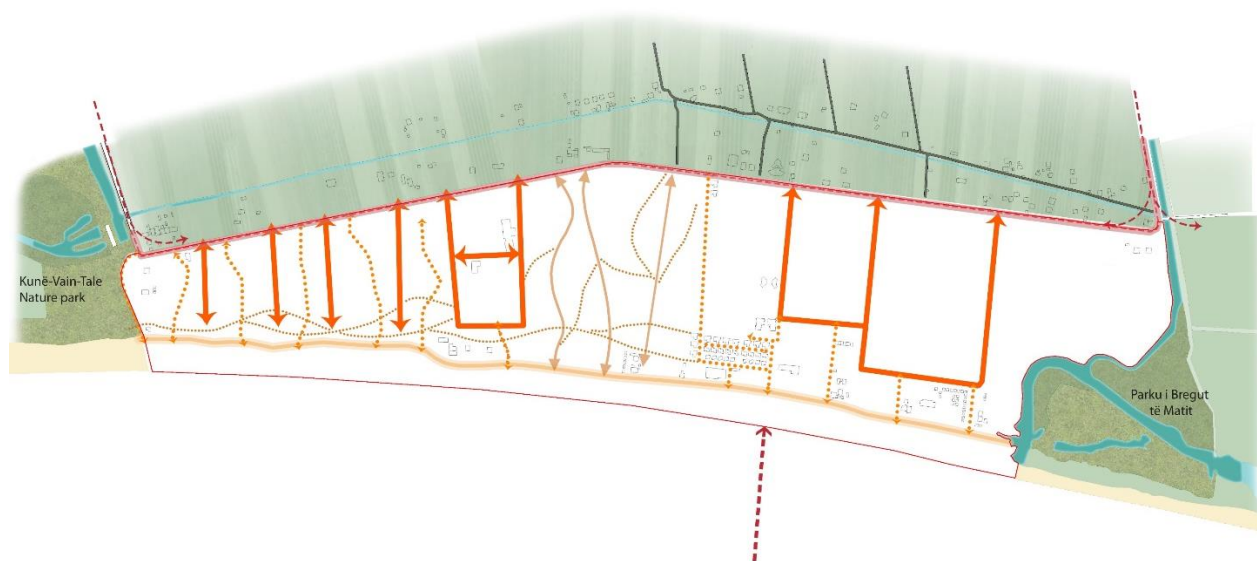
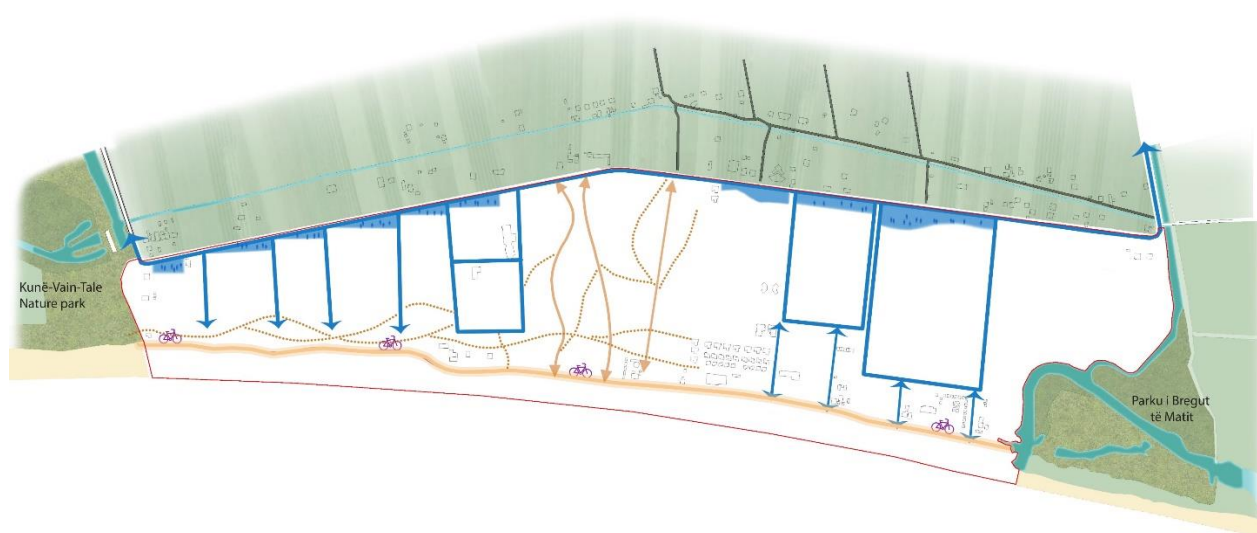

Figura x. Diagrama e Mobilitetit

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

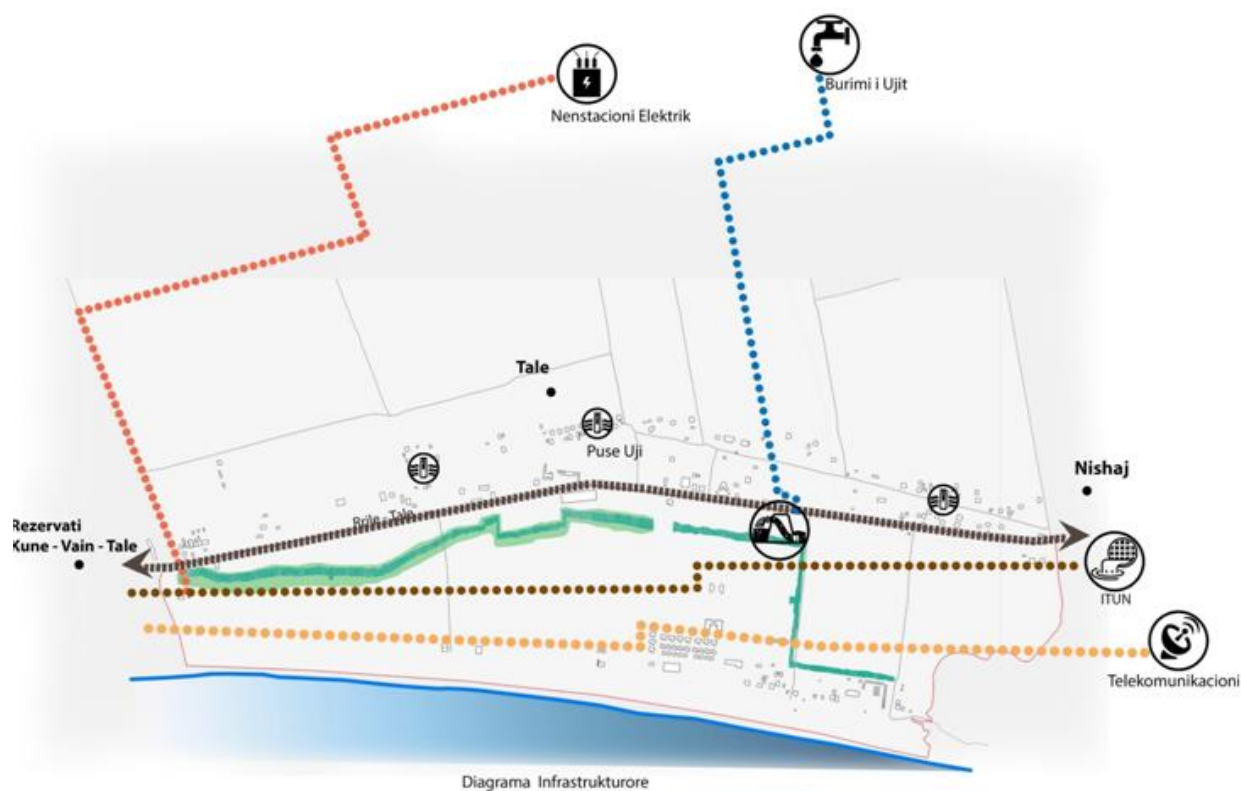

Lëvizja në zonën e studimit do ketë disa alternativa. Ajo që është më e rëndësishmja, pritja dhe ofrimi i opsioneve të transportit kryesisht për turistët, por edhe për banorët përreth, është ndërtimi i një stacioni autobusësh dhe taksish. Gjithashtu përgjatë aksit do të ketë pika stacioni për biçikleta të cilët mund të zgjedhin të bëjnë itineraret turistike në këtë formë. Rruga kryesore, gjithashtu do të shërbej si një medium me një sërë shërbimesh të ndryshme që do të jenë në shërbim jo vetëm për zonën por edhe për fshatrat përreth. Një tjetër mënyrë lëvizjeje është shëtitorja bregdetare e cila deri më tani ka munguar. Përveç këtyre është propozuar dhe krijimi i disa arterieve në zonë të cilat mundësojnë shpërndarjen e automjeteve në pikat e tyre akomoduese, ndërsa për pjesën e plazhistëve ditorë është menduar një vend pushim i posaçëm pranë qendrës së zonës. Është menduar në këtë mënyrë me qëllim eliminimin e makinave në afërsi të plazhit.

Nëpër gjithë zonën kemi propozuar shtigje për këmbësorët. Një mënyrë tjetër lëvizjeje që është propozuar është dhe lëvizja me varka përgjatë bregut për të shijuar bukuritë natyrore që të ofron rezervati natyrorë i Kune-Vain-Tale. Varkat do të pushojnë në një pikë moli.

Rruga e Tales do të mundësojë të gjitha llojet e lëvizjeve brenda zonës dhe do të shpërndajë të gjitha flukset e lëvizjeve

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

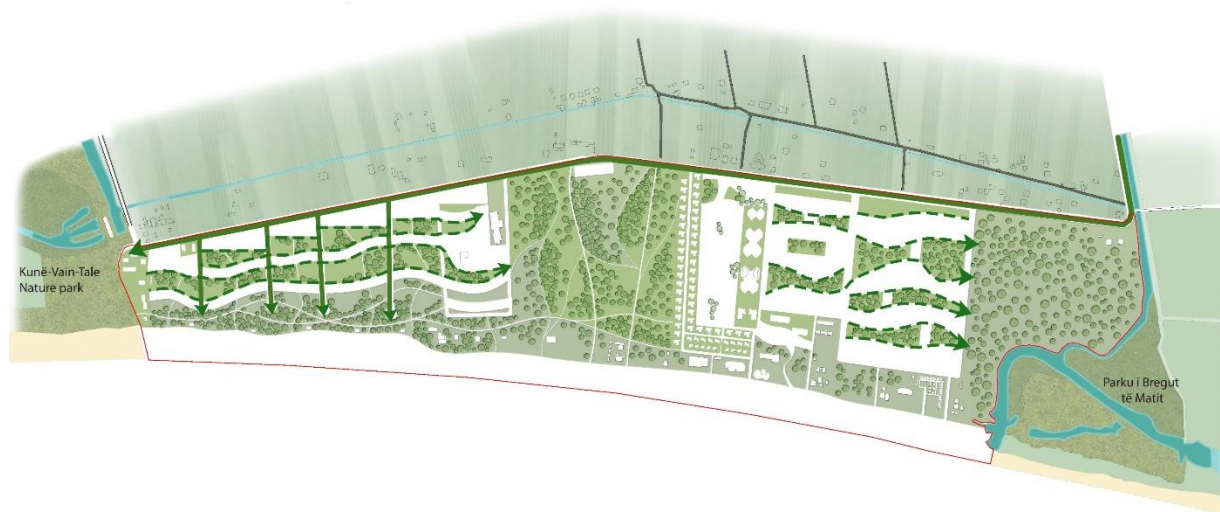

Shërbimet infrastrukturore të zonës kanë nevojë për disa ndërhyrje për të përmbushur kërkesat që i duhen pas propozimeve të bëra në zonë. Rrjeti elektrik ka nevojë për përmirësime si dhe ndërtim të një nënstacioni elektrik që do furnizojnë të gjithë zonën. Furnizimi me ujë sigurohet me puse individuale ose grupe shtëpish. Propozim për këtë zonë është ndërtimi i një stacioni pompimi për të përmbushur kërkesat e ardhshme dhe fluksin e përdoruesve.

Një ndërhyrje tjetër shumë e rëndësishme që përfshijnë: ndërtimin e Impiantit të Trajtimit të Ujrave të Ndotura (ITUN) pasi aktualisht në zonë përdoren gropa septike. Rrjetet e tjera si Telekomunikacioni telefonik dhe rrjeti i internetit thuajse mungon, ky lloj shërbimi propozohet që të implementohen të reja në zonën e Tales.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

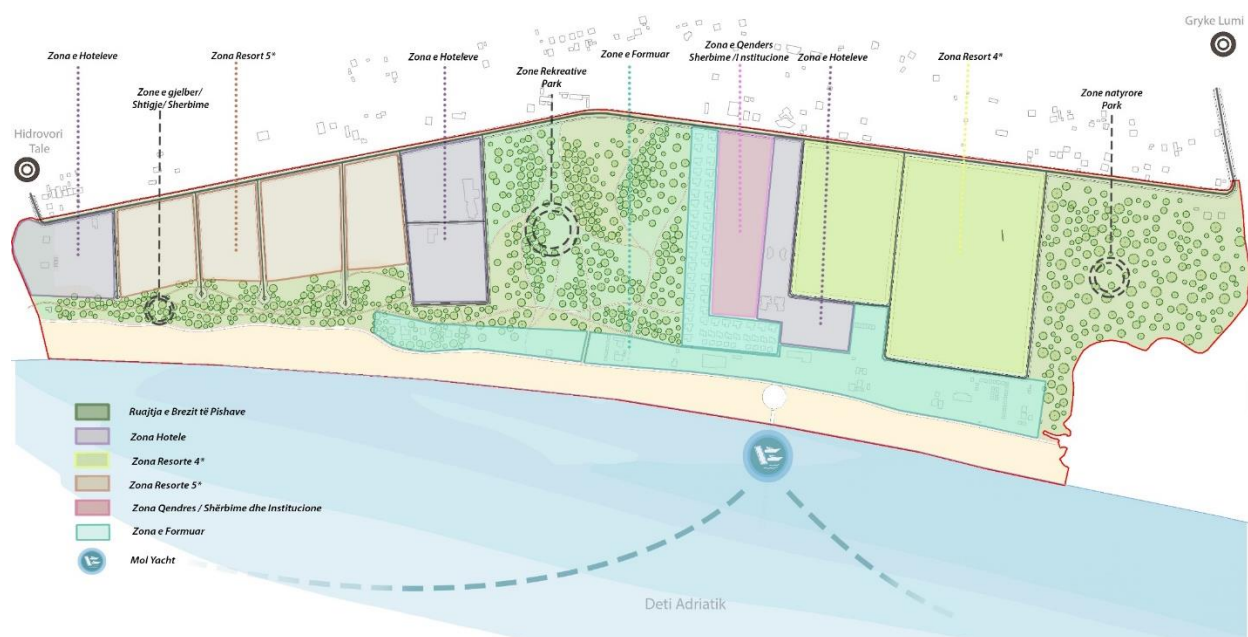
Figura x. Diagrama Mjedisore

Zona e Tales është një zonë natyrore pjesërisht e paurbanizuar por që ndeshet me problematika të shumta mjedisore. Përsa i përket mjedisit zona do synojë që të ruajë vlerat e saj natyrore siç janë brezat mbrojtës në dy anët e zonës si dhe mosprekja e kallamishteve nw jug tw Kanalit tw Madh kullues, i cili shtrihet nw kufirin jugor tw Zonws sw Studimit. Në njërën anë të zonës janë propozuar aktivitete sportive por pa i dëmtuar vlerat natyrore. Gjithashtu propozimi ynë lidhet dhe me ruajtjen e kanalit ekzistues i cili është një vlerë e shtuar për zonën tonë, për të cilin parashikohet të kthehet në karakterin e tij, i vetërrjedhshëm. Përgjatë kanalit parashikohet të krijohet një fashë e gjelbër me gjelbërim autokton të zonës. Ruajtja e tij ndikon në mënyrë direkte mbi mikroklimën e zonës duke rritur kështu komfortin urban dhe duke ruajtur habitatin sot shumë të vlerësuar. Në zonat me mungesë të gjelbërimit synohet të shtohet gjelbërimi si dhe rrugët e propozuara të kenë nga të dyja anët gjelbërim vertikal.

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

Figura x. Funksionaliteti

Funksionaliteti i zonës në studim pritet që të vijë si pasojë e zhvillimeve të reja urbane të cilat propozohen të aplikohen në zonën e Tales. Zhvillimi Turistik i Tales konsiston në krijimin e këtyre zonave urbane me qëllim akomodimin e turistëve, si dhe rritjen e shërbimeve mbështetëse në zonë. Zhvillimi turistik është konceptuar i ndarë në disa fasha të cilat mbartin tipologji të ndryshme, ku në fashën e parë është propozuar krijimi I resorteve dhe hapësirave të tyre ndihmëse të cilët do të mirpresin numrin më të madhe të turistëve. Tipologjia e resorteve propozohet me lathtësi katër deri në pesë kate. Në zonën e dytë duke qenë që ndodhet dhe prania e kanalit vaditës është propozuar krijimi I fashës së gjelbër .Menjehere pas kësaj fashe vjen blloku I hotelerisë ku propozojmë struktura më të ulëta me qëllim impaktin sa më të ulët në mjedis. Përveç këtyre tre fashave në zonë është propozuar krijimi I hapësirave rekreative si dhe krijimi I nje qendre e cila ofron një sërë shërbimesh për zonën . Zhvillimi i propozuar me struktura resortesh apo hoteliere së bashku me gjithë shërbimete e nevojshme publike synon zhvillimin turistik për zonën e Tales duke rritur numrin e turistëve dhe cilësinë e turizmi.

Programet dhe projektet e zhvillimit

Që vizioni dhe objektivat e zhvillimit të realizohen janë evidentuar projekte sipas tre drejtimeve kryesore

1. Përmirësimi i aspekteve mjedisore dhe ruajtja e vecorive natyrore më të forta të zonës së mbrojtur,
2. Sigurimi i infrastrukturës së nevojshme për zhvillimin e zonave dhe
3. Zhvillimi i turizmit

Këto projekte klasifikohen dhe në bazë të impaktit që kanë:

Projekte pa të cilat zona nuk mund të funksionojë si zonë turistike dhe

Projekte që lidhen me funksionimin e përditshëm të zonës.

Disa projekte janë madhore dhe lidhen me politikat kombëtare, të tjera janë projektet e vetë zhvillimit të zonës. Projekte të tjera do të shtohen në fazën e detajimit të planit, por këto projekte do të jenë të lidhuravetëm me funksionimin e zonës në brendësi të saj.

Përmirësimi i aspekteve mjedisore

- Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë dhe të ulët përgjatë kanalit kryesor
- Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë përgjatë rrugës hyrese
- Sistemi i grumbullimit diferencimit dhe largimit të mbetjeve urbane
- Trajtimi i mbetjeve organike si kompost (baze familjare në fshat)
- Sistemimi i brezave mbrojtës së lagunës së Kune Vainit dhe Grykëderdhjes së Matit.
- Mbrojtje dhe ruajtje e pacënuar e kallamishteve në jug të Kanalit të madh si habitate të rëndësishëm për gjallesat që ndjekin rrugën e shtegimit bregdetar.

Sigurimi i infrastrukturës së nevojshme për zhvillimin e zonave

- Ndërtim i rrugës Kryqëzimi Tale-Tale _kategoria C2
- Rikonstrukcion i rrugës lidhëse Tale-Kryqëzimi i Rrilës _kategoria F2

Konsulenti propozon ndërtimin/përmirësimin e rrugës në anën Lindore të zonës, e cila lidhet me rrjetinkombëtar të rrugëve, konkretisht me rrugën interurbane kryesore Shkodër-Tiranë, në kryqëzimin e Tales.

Propozohet ndryshimi i seksionit aktual të saj nga 4-5m asfalt në rrugë interurbane dytësore kategoria C2, mekapacitet 1000-5000 mjete/24orë ose në varësi të kërkesave për shtimin e ambienteve akomoduese në rrugëinterurbane dytësore.

- Organizimi i Vendparkimeve

Projekti synon rehabilitimin e rrugës ekzistuese 6.5 km me pjesën veriore Tale-Kryqëzimi i Rrilës.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

- Ndërtimi i akseve të brendshme të zonës
- Zgjatimi i shëtitorës këmbësore buzë detit me konstruksion druri
- Ndërtimi i stacioneve të autobuzave linje dhe stacion taksish
- Ndërtimi i rrjetit të korsive çiklistike
- Ndërtimi i një moli yacht

Në zonën e Tales, duke qenë se zona ka një hapësirë të gjerë, pa një gji të vogël natyral dhe duke patur parasysh thellësinë e vogël në afërsi të bregdetit është menduar ndërtimi i një moli të vogël, ku mund të ankoroheshin mjeteve lundruese për qëllime turistike me kapacitet të vogël.

- Ndërtimi i rrjetit të furnizimit me ujë të pijshëm për kapacitetin turistik të propozuar
- Ndërtimi i rrjetit të kanalizimeve dhe ujrave të bardha dhe ITUN

Në parashikimin e infrastrukturës së ujit jemi bazuar në standardet e mëposhtme:

<i>Norma Bruto e FU (Hoteleri)</i>	<i>400 l/ban/d</i>
<i>Norma Bruto per terr. sportive</i>	<i>150 l/d/pers</i>
<i>Zjarri</i>	<i>3 ore/10 l/s (dy zjarre të njëkohshëm)</i>
<i>Vellimi rregullues në Rezervuar</i>	<i>36% e vellimit ditor mesatar</i>
<i>Avaria e Ujesjellesit</i>	<i>8 ore</i>

- Furnizimi me energji elektrike për kapacitetin turistik të propozuar
- Ndërtimi i rrjetit të fibrës optike dhe telekomunikacionit
- Ndërtimi i kabinave të reja dhe rikonstruksion i atyre ekzistuese

Zhvillimi i turizmit

- Ndërtimi i tregut të produktit vendas
- Ndrëtimi i një zone shërbimesh tregtare dhe hotelesh
- Ndërtimi/rikonstruksioni i shërbimeve publike: ambulancë, postë, bankë, etj
- Ndërtimi i lulishteve dhe parqeve me mobilim urban
- Ndërtimi i një zone me aktivitete sportive
- Unifikimi i fasadave dhe mureve rrethues ne strukturat ekzistuese përgjatë plazhit
- Ndërtimi i 2-3 resorteve me 4-5 yje sipas standardeve kombëtare dhe ndërkombëtare

Parimet e PDZRK-së dhe ndërthurja me Strategjitë / planet e tjera

Nisma për hartimin e PDZRK Tale ndërmerret nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, *i cili hartohen në përputhje me Planin e Përgjithshëm Kombëtar (PPK) "Shqipëria 2030", Planin e Integruar Ndërsektorial të Bregdetit dhe Strategjinë Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit 2019 – 2023*. Ky plan zhvillohet në përputhje me strategjitë, programet dhe planet kombëtare të zhvillimit ekonomik, procesin e integrimit në BE dhe në përputhje me marrveshjet ndërkombëtare, duke marrë në konsideratë zhvillimin e sektorit të turizmit, minimizimin e ndikimeve negative në mjedis me kosto sa më të ulët dhe të përballueshme. PDZRK-ja është përpjekur të zhillohet në bazë të parimeve të minimizimit të ndikimeve në mjedis, konform ligjeve kombëtare të mbrojtjes së komponentëve mjedisorë, Direktivave Europiane, Draft Strategjisë Ndërsektoriale të Mjedisit 2015 - 2020 dhe dokumentat strategjike dhe politikë të mbrojtjes së biodiversitetit e komponentëve të veçantë të mjedisit, si mbrojtja e cilësisë së ajrit, ujit dhe zhurmave.

Në mënyrë specifike mbi qëllimet, objektivat dhe parimet e disa dokumentave strategjike dhe planifikuese në nivel kombëtar që merr parasyshë dhe përpiket të integrojë në vetvete PDZRK-ja, listohen në tabelën në vijim.

Nr.	Strategjitë Kombëtare, Ndërsektoriale dhe Sektoriale	Fusha/synimi	Ndërthurja me planin
1	Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015 - 2020 (VKM nr. 348, datë 11.5.2016)	Përcakton prioritetet dhe vizionin kombëtar për zhvillimin e vendit.	Fuqizimi i sektorit të turizmit që nxit zhvillimin ekonomik dhe cilësinë e jetesës së qytetarit.
2	Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor (VKM nr.709, datë 29.10.2014)	Përcakton prioritetet dhe objektivat e zhvillimit rural	Zhvillimi i turizmit në zonat rurale dhe agro-turizmit
3	Strategjia Kombëtare për Cilësinë e Ajrit të Mjedisit, (VKM nr. 594, datë 10.9.2014)	Përcakton objektivat dhe normat e cilësisë së ajrit në mjedis	Politika ose zhvillime specifike, për turizmin duhet të marrin në konsideratë ndikimin e shkarkimeve në cilësinë e ajrit dhe ndryshimeve klimatike nga pikëpamja e konsumit të energjisë dhe përmirësimit të teknologjisë
4	Strategjia e Zhvillimit të	Synon rritjen e	Rritja e nivelit të

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

	Biznesit dhe Investimeve 2014 - 2020 (VKM Nr. 635, datë 1.10.2014)	investimeve nëpërmjet përmirësimeve të vazhdueshme në kuadrin ligjor dhe institucional, stabilitetit dhe rritjes ekonomike të qëndrueshme, përmirësimit të mëtejshëm dhe modernizimit të infrastrukturës.	konkurueshmerise në sektorin e turizmit me mevendet e rajonit
5	Dokumenti i Politikave Strategjike për Mbrojtjen e Biodiversitetit 2015 - 2020 (VKM nr.31 datë 20.01.2016)	Përcakton prioritetet dhe objektivat e ruajtjes së natyres	Integrimi i parimeve të mbrojtjes së biodiversitetit në zhvillimin e turizmit në vend
6	Draft Strategjia e Përdorimit të Burimeve Ujore	Përcakton objektivat për ruajtjen e burimeve ujore nëpërmjet kriterëve të përdorimit të qëndrueshëm të tyre	Kufizimi i efekteve negative në sistemin ujor përfshirë burimet sipërfaqësore, nëntokësore, ujëra të kripur, të embël, ujë i pijshëm.
7	Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit 2018 – 2022 (draft)	Përcakton objektivat dhe drejtimet kryesore të zhvillimit të turizmit të qëndrueshëm në vend.	Zhvillimi i turizmit në zonën bregdetare.
8	Dokumenti i Angazhimeve Kombëtare për Ndryshimet Klimatike (INDC, Paris 2015)	Përcakton angazhimet e Shqipërisë në reduktimin e gazeve serë.	Adoptimi i infrastrukturës së turizmit dhe transportit dhe zbatimi i kriterëve në ndërtimin e tyre në përgjigje të ndryshimeve klimatike me qëllim reduktimin e sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë.
9	Plani kombëtar i veprimit Për Menaxhimin e zhurmave në mjedis (VKM nr.123. datë 17.02.2011)	Përcakton objektivat dhe masat për menaxhimin e zhurmës në mjedis.	Integrimi i qëllimit të minimizimit të zhurmës në zhvillimin e turizmit në zonën bregdetare
10	Plani i Përgjithshëm Kombëtar (VKM Nr. 881, datë 14.12.2016)	Koordinimin dhe bashkërendimin e politikave dhe planeve	Zhvillimi i turizmit dhe rritja e konkurueshmerise së sektorit në nivel rajonal.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

		sektoriale kombëtare për territorin	
--	--	-------------------------------------	--

Alternativa të konsideruara gjatë hartimit të PDZRK-së

Hartimi i PDZRK-së kaloi në një process të gjatë diskutimi midis ekspertëve, institucioneve dhe grupeve lokale të interes. Përgjatë procesit të hartimit të këtij dokumenti, VSM-se dhe PDZRK-se, u diskutuan 2 alternativa zhvillimi të zonës, duke ballafaquar aspektet mjedisore dhe ato zhvillimore, për të arritur një balancë dhe zhvillim sa më të qëndrueshëm të turizmit dhe mbrojtjen e aspekteve mjedisore të zonës.

Gjatë procesit të hartimit të PDZRK-së janë bërë ndryshime të shumta, hap pas hapi, të cilat janë reflektuar direkt në dokumentin e planit, duke synuar mbrojtje maksimale të burimeve natyrore dhe sigurimin e një zhvillimi sa më të qëndrueshëm të turizmit.

Alternativat e diskutuara dhe të marra në konsideratë nga PDZRK-ja janë si më poshtë:

1. Alternativa 0 - Vazhdimi i situatës dhe gjendjes aktuale të zonë, duke pasur zhvillim të orientuar nga nevojat individuale dhe të pa strukturuara me një plan zhvillimor.

2. Alternativa 1 - Zhvillimi i zonës duke u bazuar në resurset natyrore dhe ato njerëzore në territorin e PDZRK-së.

Duke marrë parasyr, ndryshimet që ka pësuar plani gjatë diskutimeve të ngushta midis ekspertëve mjedisor dhe ekspertëve të fushave të tjera, mendohet se krahasimi i dy alternativave është i mjaftueshëm dhe siguron zhvillimin e zonës me ndikime sa më minimale të mundshme.

Alternativa 1: Alternativa 0 - Vazhdimi i situatës dhe gjendjes aktuale të zonë, duke pasur zhvillim të orientuar nga nevojat individuale dhe të pa strukturuara me një plan zhvillimor.

Kjo alternativë nënkupton zhvillimin e zonës të vecuar nga konteksti më i gjerë, rajonal apo shkallë bashkie, duke u zhvilluar në bazë të nevojave vetiake, të pa koordinuara mirë dhe pa një vision të mirëfilltë zhvillimi.

Ky model zhvillimi, do të sjellë një përkeqësim të aspekteve mjedisore, kryesisht në rritjen e mbetjeve urbane të pa menaxhuara mirë, ndotjen e ujrave mbi/nën tokësor, dhe rrit riskun e përkeqësimit të situatës social ekonomike të zonës. Nga ana tjetër, ku lloj zhvillimi mund të ketë përparësi në aspektin e mbrojtjes së biodiversitetit, duke shpresuar që sy lloj zhvillimi është I ngadaltë dhe duke besuar në zbatimin korrekt të ligjit mbi zhvillimin e territorit.

Alternativa 2 - Alternativa 1 - Zhvillimi i zonës duke u bazuar në resurset natyrore dhe ato njerëzore në territorin e PDZRK-së.

Funksionaliteti i zonës në studim pritet që të vijë si pasojë e zhvillimeve të reja urbane të cilat propozohen të aplikohen në zonën e Tales. Zhvillimi Turistik i Tales konsiston në krijimin e këtyre zonave urbane me qëllim akomodimin e turistëve, si dhe rritjen e shërbimeve mbështetëse në zonë. Zhvillimi turistik është konceptuar i ndarë në disa fasha të cilat mbartin tipologji të ndryshme, ku në fashën e parë është propozuar krijimi I resorteve dhe hapësirave të tyre ndihmëse të cilët do të mirpresin numrin më të madhe të turistëve. Tipologjia e resorteve propozohet me lathtësi katër deri në pesë kate. Në zonën e dytë duke qenë që ndodhet dhe prania e kanalit vaditës është propozuar krijimi I fashës së gjelbër .Menjehere pas kësaj fashe vjen blloku I hotelerisë ku propozojmë struktura më të ulëta me qëllim impaktin sa më të ulët në mjedis. Përveç këtyre tre fashave në zonë është propozuar krijimi I hapësirave rekreative si dhe krijimi I nje qendre e cila ofron një sërë shërbimesh për zonën.

Zhvillimi i propozuar me struktura resortesh apo hoteliere së bashku me gjithë shërbimete e nevojshme publike synon zhvillimin turistik për zonën e Tales duke rritur numrin e turistëve dhe cilësinë e turizmi.

Lëvizja në zonën e studimit do ketë disa alternativa. Ajo që është më e rëndësishmja, pritja dhe ofrimi i opsioneve të transportit kryesisht për turistët, por edhe për banorët përreth, është ndërtimi i një stacioni autobusësh dhe taksish. Gjithashtu përgjatë aksit do të ketë pika stacioni për biçikleta të cilët mund të zgjedhin të bëjnë intineraret turistike në këtë formë.

Gjithsesi, mobiliteti nuk do të prekë zonën qendrore të Rezerves Natyrore të Menaxhuar për shkak të kufizimeve ligjore lidhur me statusin e zonës së mbrojtur por edhe për të siguruar funksionalitetin ekologjik të kësaj zone natyrore që ofron dhe duhet të vazhdojë të ofrojë habitate natyrore të pashqetësuara nga njeriu dhe që sigurojnë ruajtjen e larmisë së lartë biologjike të zonës së mbrojtur.

Tabela x. Krahasimi dhe avantazhet e secilës alternative

Nr.	Çështjet mjedisore	Alternativa 0	Alternativa 1
	Degradimi i tokës bujqësore	++	++
	Humbje e tokës bujqësore	++	++
	Rritje e erozionit të tokës	++	+++
	Rënia e pjellorisë së tokës	++	++
	Rritja e prerjeve të paligjshme në pyje	++	++
	Rritja e rasteve të brakonazhit	+	+++
	Mbikullotje	-	-
	Mbi-shfrytëzimi i bimëve medicinale etero-vajore	-	-
	Rënia e larmisë biologjike	+++	++

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

	Mungesa e menaxhimit të mbetjeve urbane	++	+++
	Sistemimi i ujës-jellës kanalizimeve dhe trajtimi i ujrave të përdorur urban	++	+++
	Rritja e ndotjes së ajrit	++	+
	Total	20	23

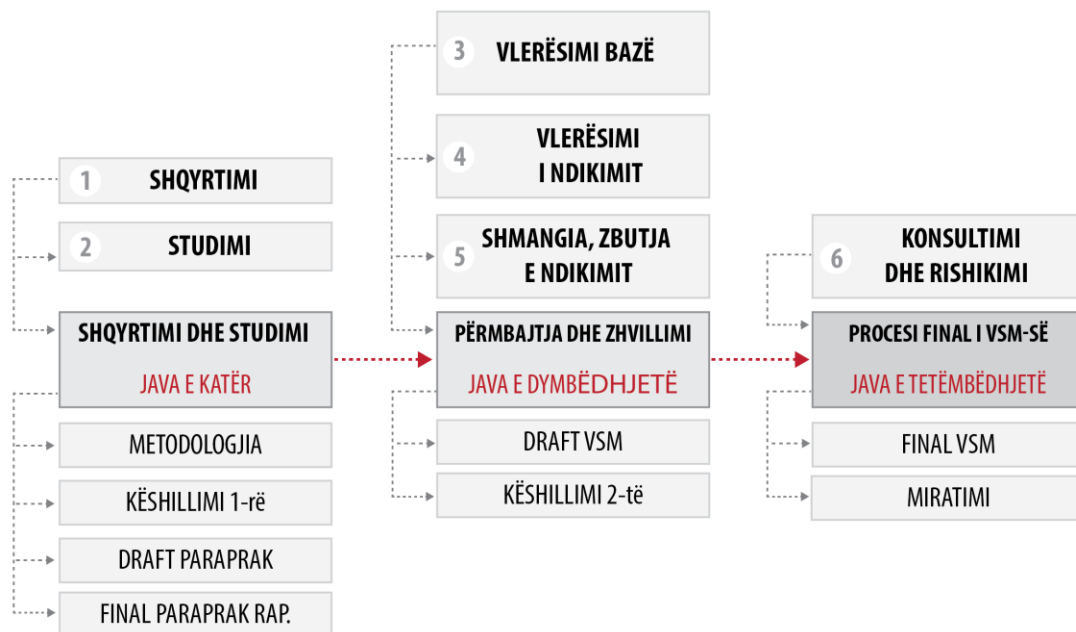
Nisur nga vlerësimi i dy tabelave, theksojmë që alternativa 1, ka përparësi, në mbrojtjen e disa prej elementëve mjedisor, kryesisht të përmirësimit të situatës nga ndotja. Gjithashtu kjo alternativë siguron zhvillim të qëndrueshëm të aspekteve social – ekonomike të zonës.

Metodika e hartimit të vlerësimit strategjik mjedisor

Përshkrimi i metodikës së zbatuar për hartimin e raportit të VSM-së, Vështirësitë e hasura gjatë përgatitjes së tij, Burimet e informacionit

Metodologjia për VSM-në e PDZRK-së parasheh gjashtë hapa proceduralë ku secili hap përfshin disa detyra. Për secilën detyrë do të ndiqet një qasje e veçantë në mënyrë që të japë rezultatin e dëshiruar.

Figura x. Proceset e hartimit të VSM-së

Në përputhje me skemën e mësipërme, hartimi i këtij raporti kërkoj dhe zbatimin e një metodike të vecantë përfshirë:

- Mbledhjen e informacionit për aspekte të ndryshme mjedisore përfshirë klimën lokale, të dhënat gjeologjike dhe hidrogeologjike, sasinë dhe cilësinë e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, cilësinë e ajrit, ujërave, tokës, gjendjen e biodiversitetit dhe të natyrës për hapësirën në studim, sistemit të menaxhimit të mbetjeve, sistemit të grumbullimit dhe përpunimit të ujërave të zeza.
- Shqyrtimin e dokumenteve strategjike dhe planifikues me rëndësi për hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor. Këtu mund të përmendim disa plane si:
- Plani për Menaxhimin e Integruar të mbetjeve të Ngurta
- Planet për Zonat e Mbrojtura Ekzistuese
- Plani i Përgjithshëm Vendor
- Studimi dhe analiza e dokumenteve të mësipërme dhe gjetjet në terren, kanë ndihmuar për të kuptuar gjendjen e mjedisit si dhe identifikimin e probleme mjedisore që lindin dhe që duhet të trajtohen nga ky plan.

Megjithë burimet e mësipërme, hartuesit e raportit janë përballur njëkohësisht me vështirësi përse i përket disa të dhënave për të cilat mungojnë studimet e detajuara për komponentë të ndryshëm mjedisore. Të dhënat për cilësinë e ajrit, zhurmat, cilësinë e ujërave etj janë të fokusuara vetëm në qendrat urbane kryesore duke lënë jashtë monitorimit qendrat urbane më periferike. Mungesa e të dhënave vërehet edhe për elementë të tjerë sikurse larmia biologjike, nivelet e erozionit të tokës etj.

Objektivat strategjikë mjedisorë

Raporti Mjedisor përcakton fushat dhe objektivat mjedisore të rëndësishme si më poshtë:

▪ Toka dhe burimet minerale

Objektivi mjedisor 1: Sigurimi i menaxhimit të qëndrueshëm dhe mbrojtjes së tokës.

Objektivi mjedisor 2: Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të ricikluara në ndërtimin dhe rindërtimin e infrastrukturës së turizmit.

Ajri

Objektivi mjedisor 3: Ruajtja e cilësisë së ajrit në qendrat e banuara dhe sigurimi i arritjes së objektivave afatgjata kombëtare për sasitë vjetore të emetimeve të ndotësve atmosferikë.

Faktorët klimatikë

Objektivi mjedisor 4: Përshtatja ndaj efekteve të ndryshimit të klimës globale dhe reduktimi i sasive të emetimeve të gazeve serë.

Uji

Objektivi mjedisor 5: Kufizimi i ndikimeve të presionit të infrastrukturës së turizmit mbi ujërat e sipërfaqes dhe nën-tokës, ujërat e lumenjëve, ujërat bregdetarë, lagunorë dhe burimet e ujit të pijshëm.

Natyra

Objektivi mjedisor 6: Sigurimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit në territor.

Objektivi mjedisor 7: Ruajtja e larmisë biologjike të zonave me status natyror të mbrojtur përkundrejt aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Ndotja nga zhurma

Objektivi mjedisor 8: Parandalimi/Reduktimi i ndotjes së mjedisit nga zhurma dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE

Popullsia dhe asetet materiale

Objektivi mjedisor 9: Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve në brendësi/afërsi të zonës së PDZRK

Trashëgimia kulturore

Objektivi mjedisor 10: Ruajtja e fushëveprimit dhe karakteristikave të objekteve dhe zonave të trashëgimisë kulturore.

Peizazhi

Objektivi mjedisor 11: Sigurimi i ruajtjes së peizazheve të jashtëzakonshme dhe zonave me peizazhe me karakteristika të veçanta në nivel lokal dhe kombëtar dhe një imazh peizazhi me cilësi.

Përshkrimi i Përbërësve të Mjedisit

Pozita gjeografike

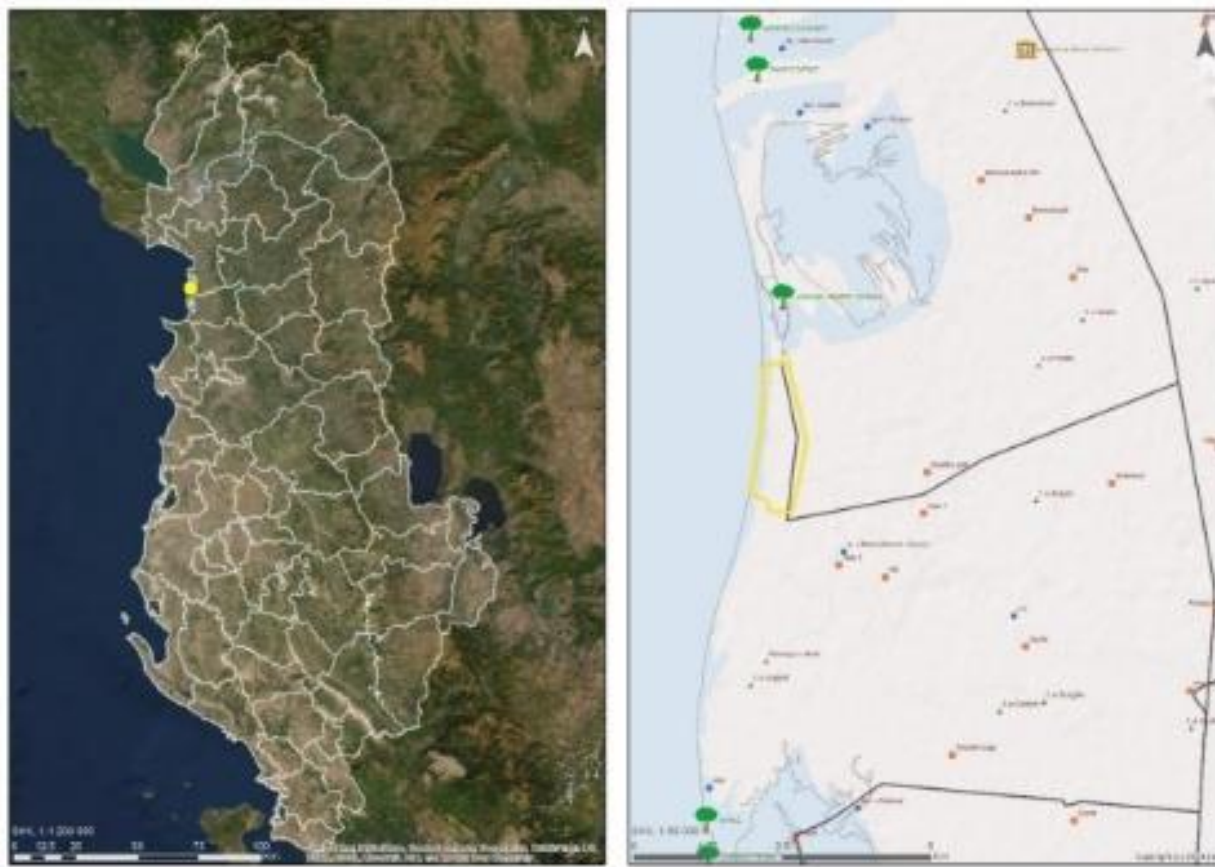
Plazhi Tales shtrihet në pjesën Jug-Perëndimore të bashkisë Lezhë. Zona e studimit kufizohet në veri me Luginën e Kune – Vain – Tale, në jug me fillimin e Deltës së Matit, në Linjde kufizohet me fshatin e Tales ku në të gjithë sipërfaqen ka kufizime të tokës bujqësore, dhe në perëndim me detin Adriatik.

Zona e plazhit të Tales është e përqëndruar në fshatin Tale ku shërbimet dhe lëndët e para të ushqimeve mund ti marri nga fshati. Një tjetër avantazh i zonës është që distancat midis qendrave të rëndësishme të flukseve turistike, i ka të vogla. Tale-qyteti i Lezhës është 13 km largësi, Tale - Shkodër 50 km largësi, Tale - Shëngjin 18 km largësi, Tale – porti Durrësit 69 km largësi dhe Tale - Aeroporti Nënë Tereza 44 km largësi.

Aksesi në zonën e plazhit të Tales bëhet nga rrugë lokale, ku ka dalje nga autostrada Shkodër Tiranë (SH1). Aksesi nga deti bëhet nepërmjet portit të Shëngjinit ose portit të Durrësit. Përgjithësisht aksesit në zonë është i mirë.

Pozicioni strategjik i zonës e favorizon atë nga zonat e mborjtura që e rrethojnë (Laguna e Kune Vain Tale dhe Parku i Matit), afërsia me qytetet kryesore si Shkodra dhe lidhjet me Ulqinin, Malin e Zi nepërmjet pikës doganore të Muriqanit, duke rritur dhe numrin e pushuesve vendas. Fluksi i turistëve është në rritje vit pas viti, ku rol të rëndësishëm zë përmirësimi i infrastrukturës rrugore. Ndërtimi i rrugës së Kombit ka sjell një numër të lartë të turistëve dhe nga Kosova, të cilët e preferojnë shumë bregun tonë. Bukuritë dhe dinamika natyrore, rritja e shërbimit të turizmit, hoteleria, gastronomia, mikëpritja etj, bën që bregdeti shqiptar të jetë një nga destinacionet kryesore për turistët e huaj.

Figura x. Pozicioni gjeografik i zonës

Klima

Për vetë pozitën gjeografike me dalje të gjerë në det dhe të relievit të ulët, zona e Tales dhe përgjithësisht Bashkia Lezhë ka klimë të butë mbizotruese të tipit mesdhetar. Bashkia e Lezhës karakterizohet nga vera e nxehtë dhe e thatë, dimër i butë dhe i lagesht në pjesën e ulët, ndersa dimër të lagësht dhe të ftohtë në zonën malore. Temperatura mesatare vjetore për zonën është rreth 15 gradë, mesatarja e Janarit 7 gradë, ndërsa mesatarja e Korrikut plus 24-25 gradë. Në Lezhë temperatura max. e regjistruar është 39⁰C (më 18.07.1973) dhe temperatura minimale e regjistruar ka arritur në -10⁰C (më 24.01.1963). Në territorin e bashkisë bie mesatarisht 1700 mm reshje në vit.

Topografia

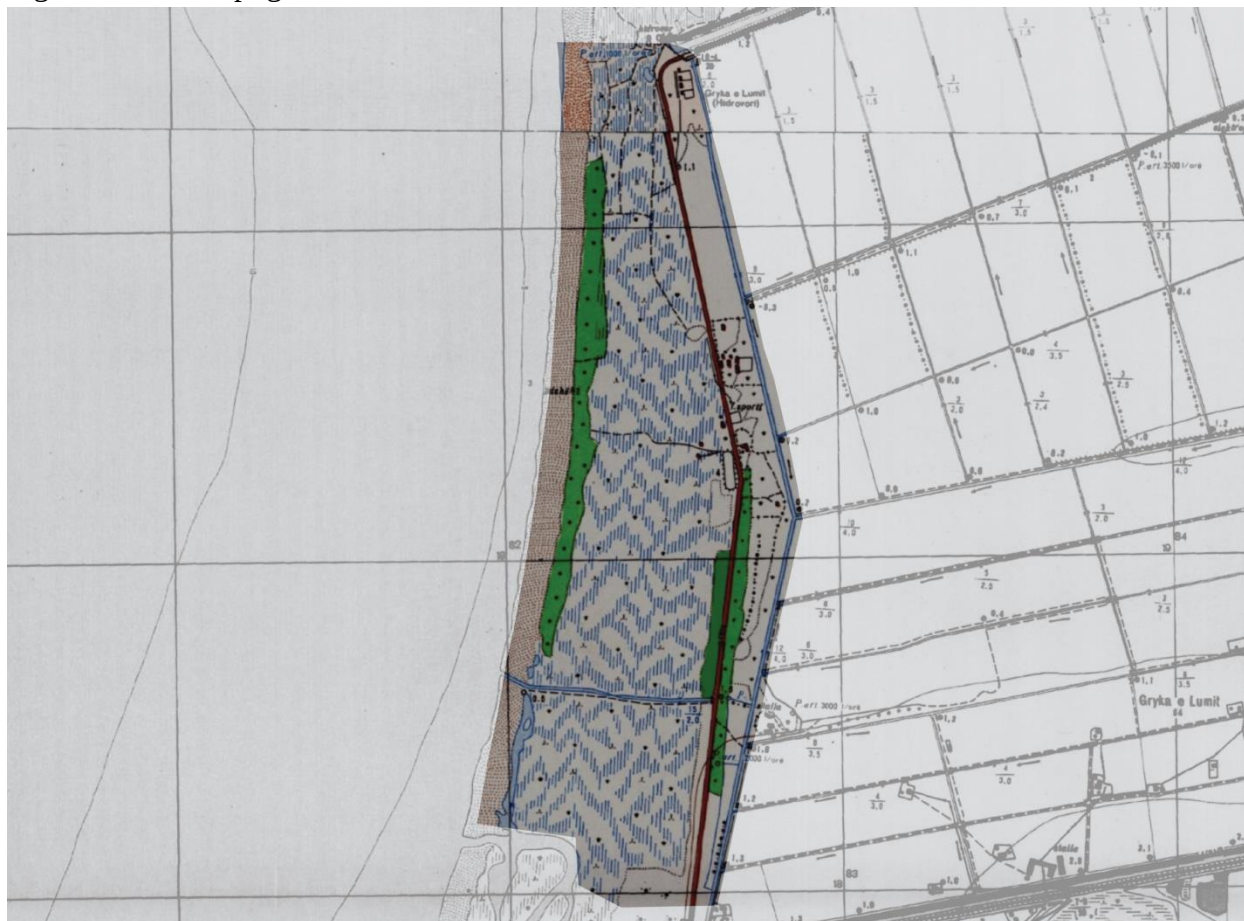
Zona e Rëndësisë Kombëtare Tale ndodhet në vijën bregdetare, në terren krejtësisht të rrafshët në nivelin e detit. Kjo zonë është një sistem ligatinor bregdetar i Adriatikut, shtrirë në jug të grykëderdhejs së lumit Drin dhe në veri të grykëderdhjes së vjetër të lumit Mat. Zona

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

kompozohet nga laguna dhe kënetat bregdetare të mbulura në pjesën më të madhe nga kallamishte, pyje breglumorë ligatinorë dhe ujëra detarë.

Talja ka një vijë bregdetare mjaft të gjerë dhe me rërë të bollshëm në formë kokrrizore të imët. Zona e rërës ka një ngritje të vogël nga bregu i detit, 1-2m, duke e bërë që në pjesën pas saj të krijohet një sistem ligatinor, i cili arrin në disa raste nën nivelin e detit. Ky sistem ligatinor me kallamishte është një habitat shumë i rëndësishëm për shpendet e ujit, të cilët janë të shumtë në numër.

Figura x. Hartë topografike, ZRK Tale

Burimi: Geoportal.asig.gov.al, 2019

Gjeologjia

Në zonën në studim dhe rethinat shikohet prania e depozitimeve të formacioneve kuartenare. Depozitimet e Kuaternarit kanë përhapje nga Bajza - Kopliku deri në Lezhë. Fragmente vërehen në të gjithë zonën në studim, duke përfaqësuar disa tipe gjenetike nga ato detare, kryesisht rëra dhe depozitime lagunore argjila, alevrite, rëra, mbetje organike².

²SHGJSH, Gjeoresurset dhe Gjeorreziket në Qarqet e Shqipërisë, Qarku Shkodër, Tiranë, 2014

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Depozitimet e Kuaternarit përfaqesohen nga depozitimet e përziera të Pleitocen-Holocenit ($Qp-h$), nga depozitimet kenetoro-liqenore të Holocenit (Qh), nga depozitimet lagunore të Holocenit (Qh) dhe nga depozitimet detare të Holocenit (Qh). Depozitimet kënetore-liqenore të Holocenit (Qh). Kanë një përhapje të konsiderueshme në zonën tonë. Ndërtojnë pjesën më të madhe të fushës së Zadrimës, gjithë fushën e Torovicës dhe pjesët kryesore të fushave të Bregut të Matës dhe Fushë Kuqes. Depozitime lagunore të Holocenit (Qh). Përhapen në perëndim të fushës së Bregut të Matës, pranë lagunës së Vainit dhe në formë pullash në perëndim-jugperëndim të Laçit. Depozitime detare të Holocenit (Qh). Këto depozitime ndërtojnë plazhin nga Rana e Hedhur në perëndim të Shëngjinit deri në Patok. Përfaqësohen nga rëra dhe surera bregdetare të përbëra nga kokrriza kuarci, karbonati, felshpate dhe minerale të tjera të rënda.³

Rërat kanë përhapje në formë rripash dhe në vetvete nënkuptojnë depozitime aluviale me granulometri të ndryshueshme të depozitimeve detare të quajtura rëra të plazheve në Tale. Mund të jenë rëra nga kokrriz madh deri kokrriz imët, të cilat arrijnë trashësi nga 2m deri në 20m⁴.

Figura x. Harta Gjeologjike, ZRK Tale

Burimi: SHGJSH, 2014

Përdorimi i tokës

³SHGJSH, Gjeoresurset dhe Gjeorreziket në Qarqet e Shqipërisë, Qarku Shkodër, Tiranë, 2014

⁴SHGJSH, Gjeoresurset dhe Gjeorreziket në Qarqet e Shqipërisë, Qarku Shkodër, Tiranë, 2014

Njësitë e qeverisjes vendore, për qëllime planifikimi, ndahen në sisteme territoriale. Në territorin Talesgjenden të 5 sistemet territoriale si në tabelën në vijim.

Sistemi urban

Sistemi urban zë një sipërfaqe prej 21.23 ha të zonës në studim. Zhvillimi urban është i orientuar drejt shtëpive të banimit, shtëpive të dyta si dhe disa hoteleve me jo më shumë se 3 kate. Fshati ka një shtrirjetë shpërndarë, ku shohim përqendrimin e zhvillimit në qendrën e fshatit, aty kugjejmë dhe shërbimet kryesore. Gjithashtu në 10 vjeçarin e fundit zhvillimi në afërsi të vijës bregdetare është rritur.

Sistemi natyror

Territori i Tales ka një sipërfaqe prej 14.58 ha që i përket sistemit natyror. Ky sistem zë sipërfaqetë vogël në totalin e territorit. Sistemi natyror së bashku me sistemin ujor I japin zonës vlera të veçantë paisazhiste.

Sistemi bujqësor

Sistemi bujqësor zë një sipërfaqe prej 6.95 ha në zonën e studimit, por nëqë shihet përtej saj përbën një sektor mbështetës për zhvillimin e ardhshëm të turizmit në këtë zonë. Bujqësia është e favorizuar nga klima e butë dhe sasia e bollshme e reshjeve. Në këtë zonë ajo përfaqësohet nga kulturat sezonale dhe iniciativa private e orientuar kryesisht me parcela bujqësore.

Sistemi ujor

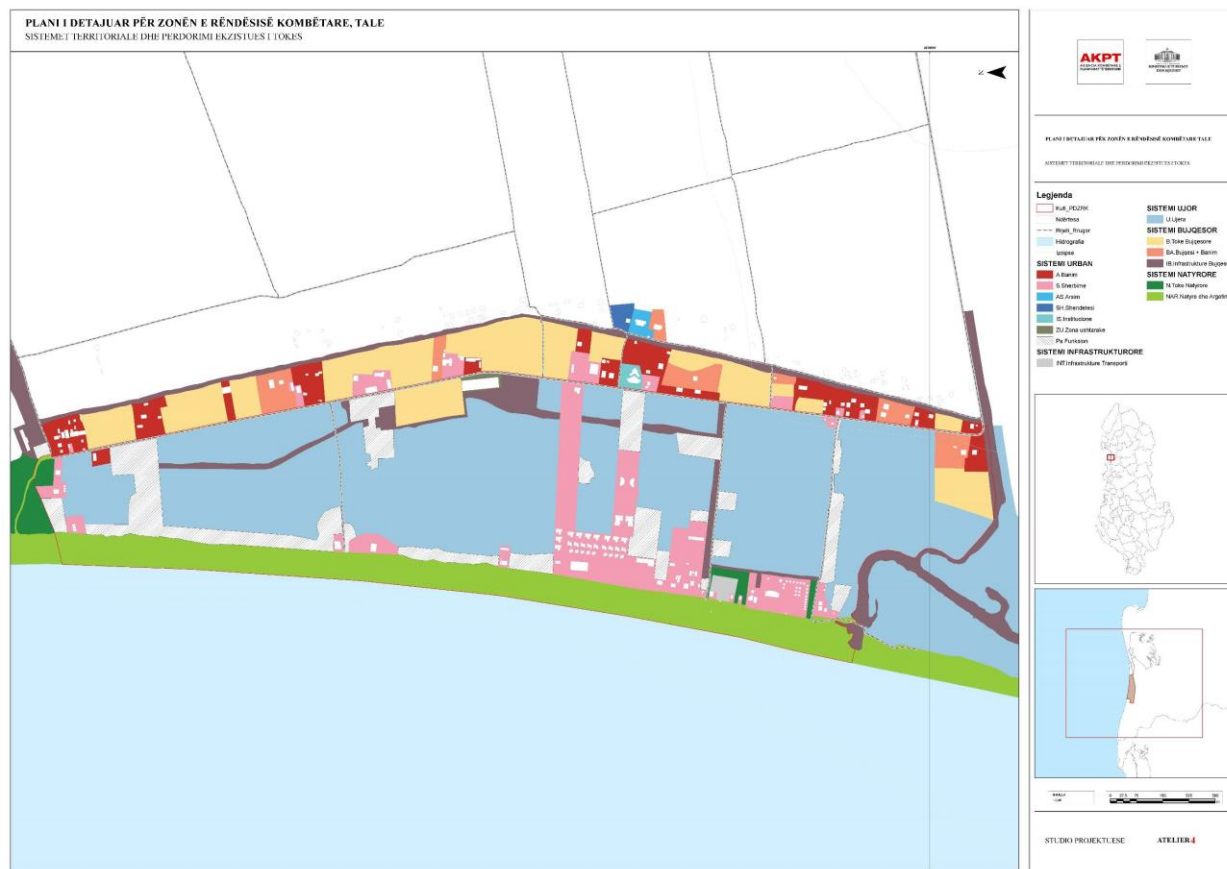
Sistemi ujor përbën 55 ha të sipërfaqes së përgjithshme të zonës në studim. Në këtë sipërfaqe bëjnë pjesë kryesisht tokat kënetore ku dhe duket qartë dhe nga harta. Zona gjithashtu preket nga ujrat e detit Adriatik në zonën e saj perëndimore si dhe nga ujrat e Lagunës së Kune-Vain-Tale në pjesën veriore të zonës. Këta elementë e bëjnë këtë zonë të veçantë nga zonat e tjera.

Sistemi infrastrukturor

Sistemi infrastrukturor zë një sipërfaqe prej 2.24 ha. Një ndër zërat që përfshihet në këtë sistem është rrjetirrugor i cili është i pazhvilluar. Aksi i vetëm që mund të përmendim është rruga hyrëse e fshatit Tale, ndërsapjesa tjetër e rrjetit rrugor përbëhet nga shtigje.

Figura x. Përdorimi i tokës në zonë

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

Hidrografia

Ujërat sipërfaqësorë

Zona e Rëndësisë Kombëtare Tale shtrihet mes dy grykëderdhjeve lumore, Drinit dhe Matit dhe bën pjesë në sistemin ligatinor Kune-Vain-Tale-Bregu i Matit. Laguna e Kune-Vain, dhe Bregu të Matit dhe disa ligatina të vogla që ndodhen në zonën në studim furnizohen kryesisht nga ujrat e detit, pjesërisht ujrat e lumenjëve Mat dhe Drin dhe Kanalet kullues të cilët janë të shumtë në zonë.

Lumi i Drinit, tashmë i kthyer në drejtim të Bunës, ndërsa pjesa tjetër mbledh ujrat nga zona e Vaut të Dejës, Lezhës dhe deri në grykëderdhje. Drini (shtrati i vjetër) karakterizohet nga një lum i qetë, me tiparet e një kanali fushorë. Ujrat e këtij lumi paraqitet të një cilësie jo të mirë.

Lumi Mati (115 km) buron nga mali i Kaptines në Qarkun e Dibrës. Lumi rrjedh pranë qyteteve të Klosit, Burrelit dhe në afërsi të Milotit bashkohet me lumin Fan, i cili rrjedh nga Gjergjani, me pas mbledh ujrat e Rrëshenit dhe Rubikut. Prurja mesatare vjetore arrin 103 m³/s. Presionet kryesore mjedisor në lumin mat janë, shkarkimi i pa trajtuar i ujrave të ndorura urbane të qyteteve dhe fshatrave prej nga vjen, shpëlarja e dampave minerare në zonën e Repsit dhe

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Rubikut dhe mbetjet e ngurta urbane të cilat depozitohen në shtratin e limit përgjatë gjithë rrjedhjes së tij.

Kanalet e shumtë kullues të zonës së Tales shërbejnë së tepërmi për furnizimin e zonës ligatinore në afërsi të bregdetit. Zona ligatinore dhe vetë kanalet kullues ofrojnë një habitat shumë të rëndësishëm për shpendët. Kanalet kryesorë në zonë është ai i Hidrovorit dhe Kanali i Madh, të cilët derdhen në dy skajet e zonës në studim.

Figura x. Ujërat Sipërfaqësorë, ZRK Tale

Burimi: Geoportal.asig.gov.al, 2019

Cilësia e ujrave sipërfaqësor

Përsa i përket cilësisë së ujrave sipërfaqësor në zonën në studim vlen të theksohet që janë nën presion të vazhdueshëm nga ndotja, pasi ndodhen në një zonë tërësisht të bujqësore dhe lumenjtë që derdhen në afërsi të kësaj zonë vijnë nga zona të banuara, të cilat nuk i trajtojnë ujrát e ndotura urbane, por i shkarkojnë në këto trupa ujqorë.

Agjencia Kombëtare e Mjedisit ka bërë monitorimin e cilësisë së ujrave bregdetar dhe të lumenjëve për vitin 2017. Ne do të ndalemi në vlerat e marra prej 3 pikave të monitorimit të vijës bregdetare të Tales dhe stacionin fundor të lumit Drin (Krahu i Lezhës) dhe Mat, në Afërsi të urës së Milotit.

Për stacionet e zonave bregdetare janë monitoruar treguesit si temperatura, pH, alkalinitet, saliniteti, përcjellshmeria elektrike, oksigjeni i tretur, NKO, NBO5, nitritet, nitratet, amoniaku, Ptotal, PO₄ dhe lënda pezull. Duke analizuar elementët e mësipërm AKM-ja ka nxjerrë të dhënat duke i grupuar në 4 nivele cilësie, A-Cilësi e Shkëlqyer, B-Cilësi e Mirë, C-Cilësi e Mjaftueshme dhe D-Cilësi e Keqe.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Në të gjitha pikat (3 pika monitorimi në Tale) e monitoruara nga AKM-ja rezulton se ujrat bregdetar janë të cilësisë së shkëlqyer, pra niveli i cilësisë A⁵. Duke marrë parasysh që lumi Drin (Lezhë), dhe Mat mbledhin të gjitha ujrat e përdorura të zonës urbane të Burrelit, Kolosit, Reshenit, Vau i Dejës dhe bashkë me fshatrat përgjatë rrjedhës së lumenjëve deri në grykëderdhje, shtuar edhe zonat industriale të Repsit dhe Rubikut, këto monitorime mund të jenë të kontestueshme.

Lumi i Drinit nga ana e Lezhes, në stacionin poshte Lezhes paraqitetme nivele te larta ndotjeje. Cilesia e këtyre ujrave paraqitet shume e keqe, e cila i perket kategorise V-së. Këto ujrakanë përqëndrim të lartë të NBO₅, NH₄ dhe NO₂. Elementët me përqëndrim të lartë në ujrat e këtij lumi mendohet të vijnë si pasojë e shkarkimit të ujrave të ndotura urbane të pa trajtuar dhe shëplarja e ujrave nga fermat dhe tokat bujqësore. Në tabelën në vijë paraqite të dhënat për lumin e Drinit, të monitoruara nga AKM0ja për vitin 2017,

Tabela x. Të dhënat e monitorimit për cilësinë e ujërave Drin

Lumi Drin - Stacioni Drini Lezhë			
Treguesi	Klasifikimi	Vlera	Norma
O ₂ i tretur	II	6.4	>6
NBO ₅	V	21.5	>18
NH ₄	IV	0.74	<1.5
NO ₂	II	0.2	<0.06
NO ₃	I	0.6	<0.8
P-total	I	0.09	<0.1
Klasifikimi i stacionit		V	

Burimi: AKM,

Sipas AKM⁶, ujrat e lumit Mat vlerësohen të jenë të një cilësie të mirë. Të gjithë elementët e monitoruar (O₂ i tretur, NBO₅, NH₄, NO₂, NO₃ dhe P-Total) janë brenda normave të lejuara. Ujrat në stacionin e Urës së Milotit klasifikohen me cilësi shumë të mirë, Cilësia I-rë. Të dhënat e mund të jenë të kontestueshme, pasi duke ditur që ujrat e lumit Mat ndodhen nën trysninë e ujrave të ndotura urbane dhe zonave industriale të Repsit dhe Rubikut, pritet që të dhënat të jenë më të përkeqësuar.

⁵AKM, Raporti i Gjendjes në Mjedis 2017, Tiranë, 2018

⁶AKM, Monitorimi i ujrave të lumenjëve, ëeb: ëëë.akm.gov.al,

Tabela x. Të dhënat e monitorimit për cilësinë e ujrave Mat

Lumi Mat - Stacioni Ura Milot			
Treguesi	Klasifikimi	Vlera	Norma
O ₂ i tretur	I	8.4	>7
NBO ₅	I	1.7	<2
NH ₄	I	0.025	<0.05
NO ₂	I	0.003	<0.01
NO ₃	I	0.33	<0.8
P-total	I	0.033	<0.1
Klasifikimi i stacionit		I	

Burimi: AKM,

Ujërat nëntokësorë (Akuiferët)

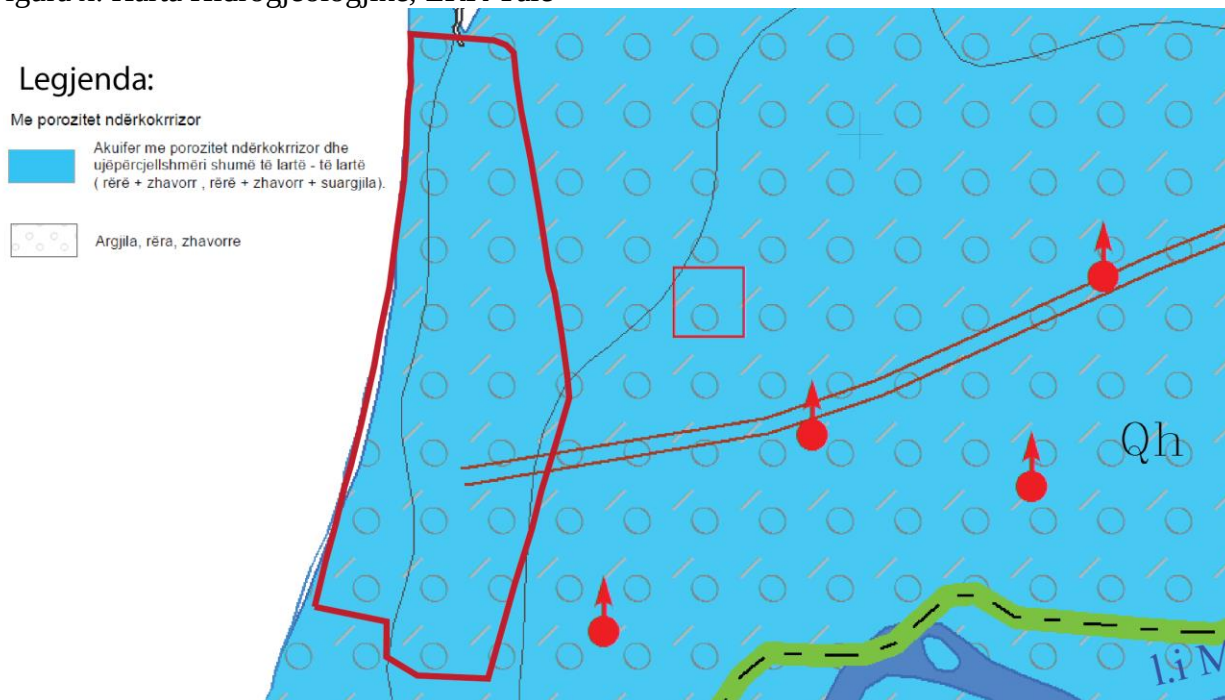
Zona në studim ndodhet në akuiferët me porozitet ndërkokrrizor (të shkrifët) me ujëpërcjellshmëri shumë të lartë-të lartë, lidhen me depozitimet Kuaternare aluviale të formuara në grykëderdhjen e Lumit Mat. Këto depozitime janë kryesisht një shtresorë nga të dy krahët e lumit. Kështu djathtas rrjedhës së Matit (Akuiferi I Lezhës) deri në afërsi të fshatit Rrilë, depozitimet kuaternare janë një shtresore, ndërsa duke vazhduar më në veri të akuiferit të Lezhës këto depozitime bëhen dy dhe tri shtresore. Po kështu nga rrjedha e majtë e Lumit Mat deri tek fshati Gurrëz në jug, depozitimet kuaternare janë një shtresore, ndërsa duke vazhduar më në jug të fshatit Gurrëz këto depozitime janë dy dhe tre shtresore. Drejtimi i lëvizjes së ujrave nëntokësore nga të dy krahët e Lumit të Matit është ai perëndimor dhe jug-perëndimor. Në afërsi të Lumit Mat (pranë zonës së ushqimit në dy krahët e saj), akuiferët janë me sipërfaqe të lirë ndërsa më në thellësi (si në Rrilë etj), janë me presion⁷.

Të dy akuiferët janë të pasur me resurse ujore nëntokësore, shfrytëzohen me shpime dhe shërbejnë për furnizimin me ujë të pijshëm të Bashkisë Durrës (stacioni i pompimit Fushë-Kuqe me prurje rreth 800 l/s.), Bashkisë Laç (st.pomp. i shpimit Nr. 509 me prurje 250 l/s.) dhe të Bashkisë Lezhë (stacioni i pompimit Barbullojë me prurje 400 l/s.) dhe stacioni i pompimit për Shëngjinin. Vetitë fiziko-kimike të këtyre ujrave në përgjithësi janë të mira. Gjithashtu në akuiferin e Lezhës si në Rrilë, Grykë Lumi etj. ka edhe stacione pompimi që përdoren për ujitje⁸.

⁷SHGJSH, Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet në Qarqet e Shqipërisë, Qarku Lezhë, Tiranë, 2014

⁸SHGJSH, Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet në Qarqet e Shqipërisë, Qarku Lezhë, Tiranë, 2014

Figura x. Harta Hidrogjeologjike, ZRK Tale

Burimi: SHGJSH, 2014

Cilësia e ujërave nëntokësorë

Intruzioni i ujit të detit në akuiferë është prezent në të gjithë zonën bregdetare të Lezhës për shkak të kushteve natyrale hidrodinamike dhe të mbishfrytëzimit në disa pjesë të akuiferëve. Shkaqet natyrale hidrodinamike janë të lidhur kryesisht me lartësinë e zonës së ushqimit. Në rastet kur ajo nuk është e madhe, si në akuiferin e Lezhës ku presioni i rrjedhës natyrale të ujit të ëmbël është i pamjaftueshëm të përballojë intruzionin e ujit të detit drejt akuiferit. Kështu zonat që ndodhen larg bazës së ushqimit, në rastin konkret Lumit Mat janë më të prekura nga intruzioni i ujit të detit. Linja ku uji i detit përziehet me ujin e pishëm fillon nga Shëngjini, Hoteli i Gjuetisë, Rrilë e deri afër Shënkollit, duke zënë rreth 30% të sipërfaqes së akuiferit.

Cilësia e ajrit

Verifikimi i kryer në të gjitha burimet e certifikuara të informacionit mbi cilësinë e ajrit, përfshirë këtu Raportet e Gjendjes në Mjedis për vitet 2011-2018 apo raportime të tjera të Institutit të Shëndetit Publik dhe Institutit të Fizikës Bërthamore, tregon se nuk ka monitorime të kryera nga Institucionet publike në zonën në studim. Po kështu nuk ka as të dhëna të raporteve të

vetëmonitorimit duke qenë se në këtë zonë nuk ka subjekte të licensuara industriale që të kenë detyrimin ligjor të hartimit të raporteve të vetëmonitorimit.

Megjithë mungesën e të dhënave, ka argumente të mjaftueshëm për të arritur në përfundimin se cilësia e ajrit është brenda normave të vendit për sa i takon niveleve të lejuara të ndotjes nga pluhurat PM₁₀ dhe PM_{2.5}, dioksidin e squfurit (SO₂), oksidet e azotit (NO_x), ozonin troposferik (O₃), Monoksidin e karbonit (CO), komponimet organike të avullueshme (Benzeni C₆H₆).

Ndryshimet Klimatike

Aktualisht, Shqipëria po përjeton ndikim të ndryshimeve klimatike, kryeshit në zgjatjen e periudhes se thate, intensifikimin e rasteve ekstreme të motit, përmbytje dhe çrregullime në sektorin e bujqësisë. Shqipëria ka bërë parashikim të gjithë këtyre ndikimeve për të ardhmen për periudhat 2030 - 2100. Efektet që pritet të kenë këto ndryshime përfshijnë rritjen e temperaturave, reduktimin e reshjeve dhe shtimin e thatësirave, çrregullimet e motit dhe ngritjen e nivelit të detit dhe përmbytjet.

Në skenarët e rritjes së temperaturës, deri në vitin 2050, parashikohet rritje mesatare e temperaturës prej 1.7°C dhe rritja maksimale në rastin e skenarit më negativ parashikohet të jetë prej 2.2°C. Deri në 2080, temperatura parashikohet të rritet me 2.8°C, ndërkohë që vlera maksimale e parashikuar e rritjes është 3.5°C. Deri në vitin 2100, temperatura mesatare vjetore parashikohet të rritet me 2.4°C ose 4.1°C në rastin e skenarit më negativ. Gjithashtu pritet që të ketë një rritje të theksuara të zgjatjes së numrit të ditëve me kushte ekstreme të temperaturave mbi 35°C ose më të ulta se 0°C. Sipas parashikimeve, në vitet e ardhshme sasia e reshjeve pritet të ulet deri në 14.37% në vitin 2080, dhe deri në më shumë se 18% në vitin 2100. Periudhat e thatësirës pritet që rriten duke bërë që sezonet e verës do të jenë 50% më të thata. Me mungesën e reshjeve Vendi to të hasë në një problem serioz në zhvillimin e sektorëve të energjisë, bujqësisë dhe në aspektet natyrore në përgjithësi. Gjithashtu është parashikuar rritje e nivelit të detit me 5-14 cm deri në vitin 2030 dhe me 49 cm deri në vitin 2100. Deri më tani, Deti Adriatik është ndikuar nga ndryshimet klimatike globale, duke rritur nivelin e ujrave më një centimetër në vit dhe është ngrohur me 0.5°C krahasuar me vitin 1970⁹.

Rritja e Nivelit të ujrave të detit, do të shkaktojë probleme të mëdha në zonën bregdetare, kryesisht në përmbytje, kripëzim të tokave bujqësore dhe të ujrave nëntokësor dhe erozion. Këto ndikime priten të nxiten edhe si pasojë e një sërë problematikash zinxhirë si prishja e sitemeve ligatinore në vijën bregdetare, prishja e dunave ranore, mungesa e sedimentimit në grykëderdhjet

⁹Ministry of Tourism and Environment, Third National Communication of the Republic of Albania under the United. Communication Report, Tiranë 2016

e lumenjëve për shkak të ndërtimeve të HEC-eve në pellgjet ujbledhëse të lumenjëve dhe dëmtimi i brezit mbjojtës me pisha në zonën bregdetare¹⁰.

Zhurmat në mjedis

Verifikimi i kryer në të gjitha burimet e certifikuara të informacionit mbi zhurmat në mjedis, përfshirë këtu Raportet e Gjendjes në Mjedis për vitet 2011-2018 apo raportime të tjera të Institutit të Shëndetit Publik dhe Institutit, tregon se nuk ka monitorime të kryera nga Institucionet publike në zonën në studim. Po kështu nuk ka as thë dhëna të raporteve të vetëmonitorimit duke qenë se në këtë zonë nuk ka subjekte të licensuara industriale që të kenë detyrimin ligjor të hartimit të raporteve të vetëmonitorimit.

Megjithë mungesën e të dhënave, ka argumente të mjaftueshëm për të arritur në përfundimin se niveli i zhurmave në mjedis është brenda normave të vendit. Mbetet problematic dhe I pa vlerësuar niveli I zhurmave gjatë stinës së verës.

Natyra

Habitatet kryesore

ona në fjalë dhe territori përreth është një sistem tipik ligatinor, që fillon që nga grykderdhja e lumit Drin deri në grykëderdhjen e lumit Mat, duke përfshirë një kombinim habitatesh të rëndësishme të përbër nga habitatit detar (*Marine*), habitatit Lagunor (*Estuarine*), ligatinor të ta lidhur me ujrat detar (*Palustrine*) dhe habitatit lumor apo breglumor (*Riverine*).

Flora

Numurin me te madhe te specieve ne Kune-Vain-Tale e perfaqeson familja e *Graminaceae* me rreth 35 specie. Te dytat vijne ato te familjes se *Compositates* me 24 specie, ndjekur familja e *Leguminosae* me 20 specie, *Gyperaceaes* 16 specie, dhe *Chenopodiacea* me 16 specie.

Tipet kryesore te vegjetacionit jane¹¹:

Bimësi ujore: Speciet kryesore që formojnë vegjetacionin e shtratit ujqor janë *Zosterra noltii* dhe *Ruppia cirrhosa*.

Bimësi hidro-higrofile: Speciet kryesore hidro-higrofile përbëhen nga *Phragmites australis*, i përhapur më shumë në brigjet e lagunës; *Typha angustifolia*, me prezencë më të vogël në lagunë se i pari, formon nje brez përgjate lumenjve, kanaleve apo rrjedhjeve

¹⁰R. Gjoka, Xh. Hoxha, K. Bashmili "Qeverisja për zgjidhjen e problematikave që lidhen me ndryshimet klimatike", 2018

¹¹DSHP Lezhë, Plani i Menaxhimit të zonës këtetore Kune - Vain, Tiranë, 2010

të tjera; *Scirpus sp.*, përbëhet kryesisht nga *Scirpus maritimus* dhe *Scirpus lacustris*. I pari i përhapur në tokat e ulta dhe pas dunave ranore.

Bimësia Halofile: Ky vegjetacion është i përhapur në zonat me kripëzim të madh. Komunitetet kryesore të identifikuara në zonë janë: Speciet predominante të *Arthrocnemum genera*, që jetojnë në tokat kënetore me shumë kripë. Ato janë të mbuluara nga uji në shumicën e vitit. Komunitetet *Juncus genera*, përfaqësuar nga *Juncus acutus* dhe *Juncus maritimus*, që shpesh formojnë breza të pandarë dhe ndonjëherë të alternuar me komunitete të tjera si *Arthrocnemum sp.* Në një pjesë të mirë të vitit ato janë nën ujë. Së fundmi, Komuniteti me predominim të specieve të *Scirpus holoschoenus*, *Saccarum ravennae*, *Plantago crassifolia* dhe *Schoenus nigricans* mbulon një pjesë të vogël të zonave pas dunave ranore, dhe gjendet mes komuniteteve të përmendura më sipër.

Pyje dhe Shkurre: Komuniteti i pyjeve mbulon një sipërfaqe prej rreth 20 ha të lagunës së Kune-Vain-tale. Specie predominante përfaqësohen nga ato të *Alnus glutinosa* dhe *Fraxinus angustifolia* janë nga më të rëndësishmet. Në këtë zonë janë gjithashtu të zhvilluara *Ulmus minor*, *Quercus robur*, *Populus alba* etj. Dyshemeja me shkurre është e dendur dhe speciet më dominuese janë *Rubus ulmifolius*, *Crataegus monogyna*, *Rosa sempervirens*, *Tamarix dalmatica* etj. Dyshemeja me barëra është gjithashtu shumë e pasur me *Lythrum salicaria*, *asparagus acutifolius*, *Agrostis stolonifera* etj.

Fauna

Larmia e faunës është e kushtëzuar jo vetëm nga karakteristikat fizike të zonës, por edhe nga diversiteti i lartë i florës. Zona në fjalë ka një lashmishmëri biologjike shumë të zhvilluar, me jovertebrorë, peshq, amfibë, reptilë, zogjtë dhe gjitarët. Tipet kryesore të faunës janë¹²:

Jovertebrorët: Në ujrat detarë të zonës janë identifikuar 24 tipe molusqesh, nga të cilat 21 janë të rrezikuara. Entomo-fauna e Kune Vainit dominohet nga specie bregdetare, kombinuar me ato të lagunave dhe pyjeve. Gjithsej gjenden 117 tipe insektesh, 11 prej të cilave janë të rrezikuara. 13 nga ato janë specie bregdetare.

Peshqit: Peshqit e Zonës së Mbrojtur të Kune Vainit kanë një diversitet të madh. Ai është i lidhur me tre tipe ujrash: ujrat e cekta të lagunës, deti dhe ujrat e rrjedhshme të Drinit. Më të rëndësishmet nga pikëpamja ekonomike janë ato të lagunës dhe detit, pa lënë mënjanë peshqit që rriten në ujrat e lumit. Në zonën e Kune Vainit janë numëruar 26 specie peshqish, nga të cilat 12 në ujrat e lumit dhe 14 në lagunë. 6 specie peshqish konsiderohen të rrezikuara dhe propozuar për të pasur një status të vecantë ekologjik.

¹²DSHP Lezhë, Plani i Menaxhimit të zonës këtetore Kune - Vain, Tiranë, 2010

Amfibët dhe reptilët: Në lagunën e Kune Vainit dhe rrethinat takohen 10 specie amfibësh dhe 29 specie reptilësh. Në Ishullin e Kunës dhe zonën e Merxhanit jetojnë speciet më të kërcënuara edhe të amfibëve edhe të reptilëve (gjithësej 14 specie).

Shpendët: Përfaqësohen nga mbi 230 specie të ndryshme përfshirë specie dimëruese, folezuese, shtegtare dhe të përherëshme. Avifauna është vecanërisht e pasur gjatë dimrit ku në zonë janë regjistruar mesatarisht 7300 shpend uji dimërues. Kallamishtet e Tales janë vecanërisht të rëndësishme gjatë sezonit të shtegtimt, përkatësisht pranverës dhe vjeshtës. Ekspeditat e kryera në vitet e fundit kanë provuar kalimin në kallamishte të mbi 50 specieve

të ndryshme të shpendëve të vegjël shtegtarë të përfaqësuar nga mijëra individë të ndryshëm. Kallamishtet duken vecanërisht të rëndësishme për speciet e gjinive *Acrocephalus*, *Parus*, *Cettia*, *Passer*, *Saxicola* etj.

Gjitarët: Në zonë dhe rrethina numërohen 11 janë speciet që konsiderohen si bio-indikatore të Lagunes së Kune Vainit. 7 nga këto specie gjitarësh janë të rrezikuara, dhe përbëjnë rreth 63.6% të totalit të bio-indikatoreve të zones. Mes specieve të rrezikuara mund të numërohen *Lutra Lutra*, *Delphinus Delphi*, *Meles Meles*, *Torfius truncatus*.

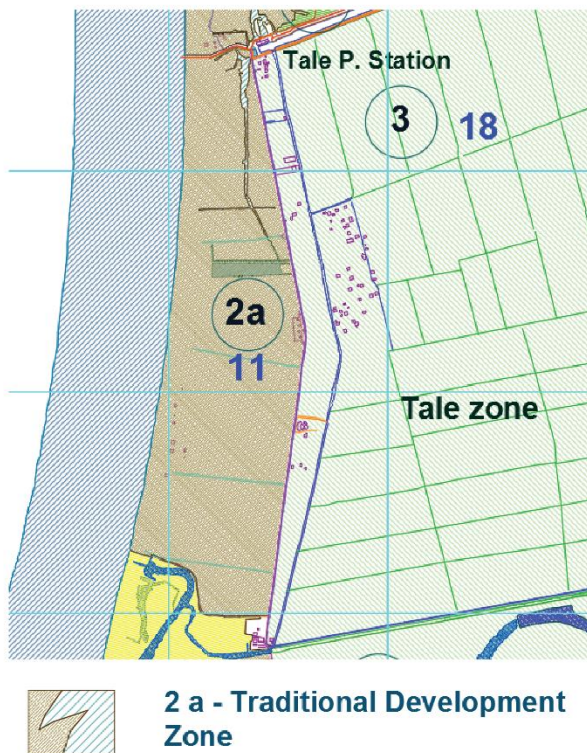
Zonat e mbrojtura

Zona e Tales është pjesë e kompleksit ligatinor Kune-Vain - Tale, zonë e mbrojtur kombëtare dhe ndërkombëtare për shkak të vlerave të larta të biodiversitetit. Kjo sipërfaqe gëzon të paktën katër vlerësime të rëndësishme:

1. Rezervatit Natyror të Menaxhuar / Park Natyror, Kategoria IV-t IUCN, miratuar me VKM nr. 432, datë 28.04.2010 " Për shpalljen e Kune-Vain-Tale dhe të territorreve ligatinore përreth "Rezervatit Natyror të Menaxhuar / Park Natyror".
2. Zonë me rëndësi për shpendët (IBA) që shërben si habitate për shpendët migratore, miratuar me urdhër të ministrit të Mjedisit nr. 283, datë 10.04.2013. dhe
3. Njihet si Zonë kandidate Emerald nga konventa e Bernës.
4. Është propozuar si zonë pilot Natura 2000 (Zonë e Mbrojtur e Vecantë (SPA), Zona me Interes per Komunitetin (SCI), Zonë të Vecanta për Ruajtje (SAC)) ose Zonë me interes të vecantë mbrojtje nga Komuniteti European

Figura x. Zona e mbrojtur Kune-Vain-Tale

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

KUSHTËZIME LIGJORE

VENDIM Nr.432, datë 28.4.2010 PËR ZGJERIMIN E
KUFLUVË TË REZERVATIT NATYROR TË MENAXHUAR KUNE-VAIN-TALE

Zona e përdorimit tradicional: Mundësohet vazhdimi vetëm i veprimtarive tradicionale, si bujqësi, peshkim dhe pyje, me përdorim të balancuar të tyre, pasi të pajisen me leje mjedisore, si dhe **nuk lejohen ndërtimet e veprimtaritë që shkaktojnë ndryshimin e gjendjes natyrore** të rezervave ujore, të burimeve, të lagunave dhe të sistemeve të zonave të lagura.

PLANI I MENAXHIMIT ZM KUNE-VAIN-TALE, JANAR 2010

2.A Lejohen aktivitete tradicionale peshkimi, turizmi dhe argëtimi, peshkim sportiv, kultivimi i specieve të caktuara vendase.

LIGJI NR. 81/2017 PË ZONAT E MBROJTURA

Nënzonën e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm; Në nënzonat e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm (që ka funksion ruajtjen parësore të biodiversitetit dhe siguron një zonë natyrore pak të shqetësuar nga **veprimtaritë tradicionale dhe ekoturistike**) përdoret shkalla e dytë e mbrojtjes, **ku janë të ndaluara:**

1. ndryshimi i gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;
2. depozitimi i kimikateve;
3. ëvizja dhe parkimi i automjeteve jashtë rrugëve publike dhe vendeve të caktuara për parkim;
4. mbledhja intensive e bimëve, mineraleve, gjetjeve paleontologjike dhe e gurëve;
5. vendosja e stendave, tabelave të të dhënave, reklamave, shenjave dhe posterave, me përjashtim të atyre që japin të dhëna për objektivat e mbrojtjes së rezervatit;
6. ngjitjet alpine, skitë, kampingjet dhe ndezja e zjarreve jashtë pikave e shtigjeve të caktuara.

Kjo zonë është një sistem ligatinor bregdetar i Adriatikut, shtrirë në jug të grykëderdhejs së lumit Drin dhe në veri të grykëdredhjes së vjetër të lumit Mat. Zona kompozohet nga laguna dhe kënetat bregdetare të mbuluara në pjesën më të madhe nga kallamishte, pyje breglumorë ligatinorë, toka bujqësore dhe ujëra detarë

Flora dominohet nga disa tipe kryesore të vegjetacioni bimor natyral i përfaqësuar nga vegjetacioni ujqor, higrofil, halofil, psamofil, ai i shkurretave dhe pyjeve ligatinorë.

Ekosistemi pyjor dominohet nga Vidhi (*Ulmus minor*), Rrënja (*Qercus robur*), Plepi (*Populus alba*) etj. Kati i shkurretave përfaqësohet nga Manaferra (*Rubus ulmifolius*), Murrizi (*Crataegus monogyna*), Trëndafili i egër (*Rosa sempervirens*), Marina (*Tamarix dalmatica*) etj. Kati barishtor është shumë i pasur me *Lythrum salicaria*, *asparagus acutifolius*, *Agrostis stolonifera* etj.

Si ekosistem bregdetar, është shumë e pasur nga pikëpamja faunistike ku grupi më i spikatur është ai i shpendëve të egër. Gjatë dimrit, trupat ujore të Tales dhe gjithë zonës së Kune-Vainit strehojnë me mijëra individë të shpendëve të ujit dimëruar. Nisur nga kjo larmi, zona njihet edhe si Zonë e Rëndësishme për Shpendët.

Edhe grupet e tjera shtazore sikurse peshqit, amfibët, reptilët dhe gjitarët përfaqësohen nga një larmi biologjike e lartë.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Megjithë statusin e zonës së mbrojtur, Kune-Vain-Tale rrezikohen nga dëmtimi i pyjeve bregdetare dhe rënia e larmisë biologjike, erozioni bregdetar, mbathja e lagunës me sedimente, ndryshime negative në parametrat ujorë si pasojë e ujëkëmbimit të pakët me detin, ndotjes sipërfaqesore nga aktivitetet njerëzore, turizmi i paplanifikuar, mbipeshkimi, brakonazhi apo gjuetia e paligjshme etj.

Figura x. Zona e Mbrojtur Tale

Parimet e Menaxhimit të zonave të mbrojtura

Bazuar në nenin 4 të ligjit 81/2017 "për zonat e mbrojtura", menaxhimi, planifikimin dhe ruajtja e zonave të mbrojtura mjedisore në Shqipëri realizohet nëpërmjet zbatimit të katër parimeve thelbësore, të cilët garantojnë mbrojtje dhe menaxhim të qëndrueshëm të tyre. Këto parime të rëndësishme konsistojnë në: a) Parimi i zhvillimit të qëndrueshëm, b) Parimi i integritetit, c) Parimi ndotësi paguan dhe ç) Parimi i parandalimit dhe i marrjes së masave paraprake. Shkurtimisht në paragrafët vijues spjegohet secili prej këtyre parimeve.

- a) *Parimi i zhvillimit të qëndrueshëm.* Nëpërmjet planifikimit dhe menaxhimit të kujdesshëm, burimet e tokës, përfshirë ajrin, ujin, florën dhe faunën, ruhen për të mirën e brezave të sotëm dhe të ardhshëm nëpërmjet zhvillimit që plotëson nevojat e tanishme pa kërcënuar nevojat e brezave të ardhshëm.
- b) *Parimi i integritetit.* Integrimi i politikave të mbrojtjes së mjedisit në ato të zhvillimit ekonomik, pasi zhvillimi i mjedisit është i lidhur ngushtë me zhvillimin ekonomik të vendit.

- c) *Parimi “ndotësi paguan”*. Subjektet, që me veprimet apo mosveprimet e tyre ndotin dhe/apo dëmtojnë mjedisin brenda e jashtë zonës së mbrojtur, paguajnë për rehabilitimin e tij.
- d) *Parimi i parandalimit dhe i marrjes së masave paraprake*. Me anë të politikave dhe bazës ligjore përkatëse shteti merr masa paraprake për parandalimin e ardhjes së pasojave negative në mjedis nga aktiviteti njerëzor dhe faktorët natyrorë.

Sa më lartë duket qartë që planifikimi në zonat e mbrojtura duhet të jetë tepër i kujdesshëm, duke marrë parasysh parimet e mësipërme të cilat rrjedhin nga ligji për zonat e mbrojtura dhe duke patur një ndjeshmëri të lartë mbi aspektet mjedisore, të tilla si mbrojtja e diversitetit biologjik, mbrojtja dhe përmirësimi i habitateve, mbrojtja e cilësisë së ujit, ajrit, tokës, etj.

Peizazhi

Vija bregdetare e Tales karakterizohet nga tipologji peizazhi dominuese natyrore e urban (i ndërtuar). Në zonë dominojnë tre elementë kryesore peizazh formuese, Vija bregdetare, Sistemi ligatinor dhe zona e ndërtuar përgjat bregdetit.

Vija bregdetare: Vija bregdetare në zonën e Tales krijon një thyerje të valëzuar përgjatë gjithë gjatësisë së zonës. Përgjat gjithë bregdetit formohet një brez rëre i bollshëm, në ngjyrë pak të errësuar, në formë kokrrizore të imët. Deti relativisht i pastër dhe rëra e bollshme e bëjnë tepër të pëlqyer për banjo dielli këtë zonë nga pushuesit e shumtë gjatë stinës së verës.

Elementi urban, ndërtuar: Përgjatë gjithë plazhit, në distance rreth 100-150m nga bregu është vendosur zona e ndërtimeve, kryesisht me funksion hotelerie dhe restorante. Kryesisht ndërtimet arrijnë lartësinë 4-9m, ose thënë ndryshe 1-3 kate. Kjo fashë ka fragmentuar vizualisht, por edhe fizikisht pothuajse plotësisht vijën bregdetare nga zona ligatinorë. Në fashën e ndërtuar nuk është punuar shumë në pikpamje të dizajnit, duke zhvilluar jo në përputhje me parimet e mbrojtjes së peizazhit në tërësi.

Elementi peizazhistik ligatinat: Siç është përmendur edhe më sipër, zona e Tales është një sistem ligatinor që vazhdon nga grykëderdhja e Drinit deri në grykëderdhjen e Matit. Zona në studim ka qënë gjithmonë një lidhje ujore, me bimë kallamishte që ka bërë të mundur vazhdimësinë e ndërmjet lagunës Kune-Vain dhe Bregut të Matit, lidhje kjo e cila është ndërprerë tashmë si pasojë e ndërtimeve dhe infrastrukturës. Aktualisht zona e kallamishtës në zonë krijon një fashë të gjelbër me çeltina uji, duke krijuar pamjen e peizazhit tipik ligatinor.

Duhet të theksojmë se kjo zonë krahas bukurive natyrore, është një rëndësie të veçantë për strehimin e shumë lloje shpendësh¹³, kryesisht ato të ujit.

Figura x. Foto nga ligatina, ZRK Tale

Infrastruktura mjedisore

Menaxhimi i mbetjeve

Situata e menaxhimit të mbetjeve urbane në zonën e projektit nuk paraqitet e mirë. Pothuajse në të gjithë vijën bregdetare shikohet prania e mbetjeve të ngurta urbane të shpërndara.

Aktualisht, zona në fjalë, gjeneron sasi të konsiderueshme të mbetjeve të ngurta urbane në periudhën e verës, të cilat menaxhohen si pjesë e NjA-së Shënkoll, nga Bashkia e Lezhës. Problematikë mbetet periudha e sezonit turistik, ku popullësia në zonën dhe rrethina shumëfishohet. Në këtë mënyrë edhe sasia e mbetjeve shumëfishohet në të njëjtën shkallë, duke kapur shifren e 4ton/ditë (Për gjithë NjA-në Shënkoll)¹⁴.

Shërbimi i grumbullimit kryhet me kontenier metalik 1.1m³ dhe në disa raste në zona të hapura. Transportit i mbetjeve ofrohet në të gjitha fshatrat e NjA-së Shënkoll (ku ndodhet edhe fshati Tale), në interval 2 herë në javë me makineri teknologjike¹⁵.

Në të ardhmen, pas zhvillimit të projekteve të propozuara në PDZRK, në zonën e Tales pritet të ketë një rritje të fluksit të turistëve prej 8,000 turistë/ditë, të cilët arrijnë një normë gjenerimi mbetjesh rreth 1.18 kg/ditë/person¹⁶, ose thënë ndryshe gjenerimi i mbetjeve do të arrijë vlerën

¹³ADZM, Qarku Lezhë, Specialistët e Administratës

¹⁴ 7,500 banorë me normë gjenerimi mbetjesh 0.55kg/ditë, Sipas: Bashkia Lezhë, PLMIMNU, 2017 - 2021

¹⁵ Bashkia Lezhë, PLMIMNU, 2017 - 2021

¹⁶ Banka Botërore, Norma e gjenerimit të mbetjeve për Europën dhe Azinë Qendrore, 2018

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

maksimale rreth 9.4 ton/ditë ose rreth 3,450 ton/vit. Duke qënë zonë turistike, kjo sasi mbetjesh duhet menaxhuar me kujdes të veçantë, duke përdorur skema të integruara të menaxhimit të tyre dhe implementimin e parimeve të 3R¹⁷.

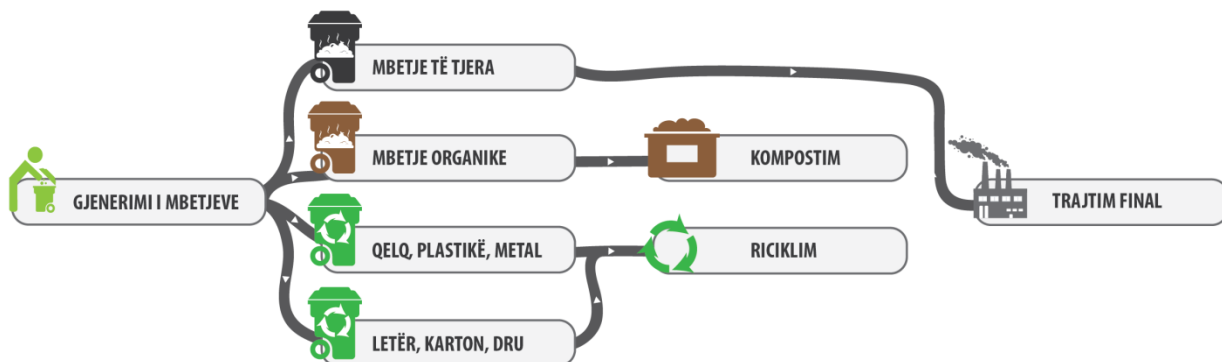
Mbetjet e ngurta, të prodhura në zonën e projektit, do të menaxhohen në përputhje me hierarkinë e mbetjeve të përcaktuar në *Direktivën e BE-së 2008/98/EC* dhe *draft-Strategjinë Kombëtare të Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, në vitin 2018*. Në këto dokumente përcaktohen qartë parimet dhe hierarkia e menaxhimit të mbetjeve urbane, që jep rëndësi parandalimit të mbetjeve, ripërdorimit të tyre, riciklimit, djegies me qëllim përfitim energjie dhe depozitimit në landfill. Përdorimi i depozitimit në landfill është gjithësesi opsioni i fundit dhe vetëm kur janë ezauruar katër shkallët e para të hierarkisë së menaxhimit të integruar të mbetjeve. Thëksojmë qësyrnimi mbetet që mbetjet e destinuara për depozitim final në landfill duhet të shkojnë drejt "0" zeros.

Autoriteti kryesor për menaxhimin e mbetjeve në zonën e projektit do të vazhdojë të jetë Bashkia e Lezhës, e cila do të bëjë të mundur largimin e mbetjeve për në zonën e përcaktuar prej saj. Ndërsa në plotësimin e infrastrukturës së grumbullimit të mbetjeve në zonë do të jetë përgjegjës investitori i caktuar nga bashkia.

Është shumë e rëndësishme që në këtë zonë të ndërtohet një skemë tepër efikase, e cila garanton menaxhimin e integruar të mbetjeve të ngurta urbane dhe integrohet gjithashtu mirë në aspektet e dizajnit dhe arkitekturës së përzazhit.

Në zonën e projektit do të realizohet mbledhja e mbeturinave në sistem të diferencuar me 4 kosha. Në secilin prej koshave, të paisur me ngjyrë dhe pershkrimet përkatëse do të grumbullohen: 1) Qelq, plastikë dhe metal, 2) Letër, karton dhe dru, 3) Orgganike dhe 4) mbetje të tjera. Në këtë mënyrë, mbetjet janë gati për tu futur në procesin e riciklimit dhe kompostimit.

Figura x. Skema e menaxhimit të mbetjeve të ngurta urbane

¹⁷ Reduktim, Ripërdorim dhe Riciklim

Për grumbullimin e mbetjeve do të përdoren dy lloje kontenierësh (koshash), në madhësi dhe dizajn të ndryshëm. Kontenierët do të garantojnë një dizajn të përshtatshëm dhe do të plotësojnë kushtet higjienike të nevojshme. Të dy modelët do të jenë të mbyllur, pasi në sezonin e nxehtë mbetjet mund të krijojnë aroma të pa këndshme dhe të afrojnë insekte që mund të shkaktojnë shqetësim në të turizmit dhe mjedisit.

Kontenierët e mbeturinave në zonën e plazhit dhe në afërsi të pedonaleve do të jenë të kapacitetit relativisht të vogël, rreth 50 - 200 litra, secili prej tyre do të mbulojë një sipërfaqe me rreze 50-100 m. Në zonën e plazhit kontenierët do të jenë të lëvizshëm, ndërsa përgjatë shëtitoreve ato do të jenë të pa lëvizshëm. Disa prej modeleve të rekomanduar paraqiten në figurat ilustruese në vijim, duhet theksuara se këto modele mund të ndryshohen varësisht dizajnit apo mënyrës së vendosjes sipas rastit.

Figura x. Modele të kontenierëve të mbeturinave në zonën e plazhit dhe shëtitore

Burimi: trashcanreviees.com

Kontenierët e grumbullimit të mbeturinave në zonën e bizneseve dhe resorteve propozohet të jenë nëntokësorë, për të siguruar higjienë dhe kapacitet relativisht të lartë dhe të mbrojtur nga kushtet atmosferike. Gjithashtu këto lloje kontenierësh do të sigurojnë një dizajn të përshtatshëm dhe nuk do të zënë hapësirë, pasi pjesa e sipërme, mbi tokë, është shumë e vogël.

Ky model përbëhet nga pjesa e sipërme, e cila shërben për të hedhur mbeturinat, kontenieri i cili ndodhet nëntokë dhe mekanizmi ngritës, që mund të jetë vetjak për çdo kontenier, ose për të gjithë pikën e grumbullimit bashkë (Për të katër kontenierët).

Figura x. Modeli i kontenierit mbeturinash për zonën e biznesit dhe resortet.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Burimi: correiodominho.pt

Grumbullimi i mbetjeve do të mundësohet nga makineri teknologjike të përshtatshme për vetëngarkimin e kontenierëve. Makina duhet të jetë me kapacitet rreth 7.5ton ose të jenë dy automjete me kapacitet 3.5ton secila. Makina teknologjike duhet të sigurojë mbledhjen e diferencuar të mbetjeve.

Për mbledhjen e kontenierëve do të instalohet një model SMART, i cili do të konsistojë në paisjen e çdo kontenieri me sensor¹⁸ i lidhur me ËiFi që tregon sasinë e mbushjes së tij. Kur kontenieri arrin mbushjen mbi 80% sensori lajmëron në mënyrë automatike qendrën e grumbullimit, duke përcaktuar edhe lokacionin e kontenierit. Në këtë mënyrë, do të zhvillohet një model i cili ofron efikasitet maksimal në mbledhjen e mbeturinave, rritjen e cilësisë së shërbimit dhe ul sasinë e ndotësve në atmosferë, kryesisht CO₂. Në skemën vijuese paraqitet në mënyrë të detajuar secila pjesë e këtij sistemi dhe mënyra e mbledhjes së mbetjeve.

Figura x. Skema e modelit SMART të grumbullimit të mbetjeve të ngurta urbane

Burimi: ecubelabs.com

¹⁸<https://youtu.be/PpFSrKtMs4>

Furnizimi me ujë dhe trajtimi i ujrave të përdorur

Furnizimi me ujë

Zona Tale, furnizohet aktualisht me ujë të pijshëm nga puse të ndërtuar individualisht ose për grupe shtëpishë. Pozicionimi i kësaj fushe mbi konusin(akuiferin) e bregut të Matit i jep mundësinë zonës për të marrë ujë të bollshëm. Theksojmë se në pjesën veriore të këtij akuiferi ndodhen edhe stacionet e pompave të Lezhës, të cilët furnizojnë me ujë qytetet e Lezhës dhe të Shëngjinit. Një shembull për tu marrë në konsiderat për këtë zonë është një fshat turistik në ndërtim e sipër i cili furnizohet me ujë nga katër puse me një kapacitet total deri 8 l/s. Deri në këtë fazë të projektit, mundësia e vetme për furnizimin me ujë të sipërfaqes së projektit duket që është ndërtimi i puseve.

Kanalizimet dhe ujrave e bardha

Kanalizimet e ujërave të zeza në të gjitha zonat e përfshira në projekt janë pa ndonjë plan të mirëfilltë. Ujërat e zeza në përgjithësi grumbullohen në gropa septike të cilat pastrohen herë pas here. Formacioni i tokës ku ato janë ndërtuar në përgjithësi është ranor, gjë e cila ndihmon në filtrimin e lehtë të ujit.

Kanalizime të ujërave të Bardha në të gjitha zonat nuk egziston. Ujërat e reshjeve evadohen me vetrrjedhje në drejtim të kanalit më të afërt kullues të zonës.

Per shkak të mungesës së infrastruktures në zonat e projektit për ujrave e zeza, pastrimin e tyre, ujrave e shiut, do të nevojitet të parashikohen sisteme të reja në bazë të zgjidhjeve urbane që do të jepen.

Potenciali i BRE në ZRK Tale

Zona në studim edhe pse një hapësirë relativisht e vogël, mbart një potencial të lartë për shfrytëzimin e energjive të rinovueshme, kryesisht të energjisë së diellit (solare) dhe erës.

Megjithatë përparësi duhet ti jepet shfrytëzimit të energjisë diellore sepse prodhimi i energjisë nga era, nëpërmjet turbinave të erës, nuk është i rekomandueshëm kur investimet prekin korridoret apo zonat e rëndësishme të shtegtimit të shpendëve sikurse është rasti i bregut lindor të Detit Adriatik. Marrë parasysh, se zona e propozuar për zhvillim të PDZRK-ve, ndodhet në zonën bregdetare dhe njëkohësisht në rrugën e shtegtimit të shpendëve që përdorin Adritikun Lindor, prodhimi i rekomandueshëm energjisë së rinovueshme, sikurse thënë dhe më lartë, mbetet ai i energjisë diellore.

Pozicioni gjeografik dhe kushtet klimatike i japin mundësi për të zhvilluar në përpudhje me parimet mjedisore të prodhimit të energjisë të rinovueshme dhe përdorimin e teknikave për kursimin të energjisë në ndërtesa.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Tale dhe rrethinat karakterizohet nga klimë tipike mesdhetare me verë të nxehtë e të thatë dhe dimër relativisht të butë, me vjeshtë e pranverë të paqëndrueshme, si nga pikëpamja e reshjeve ashtu edhe e temperaturave. Temperatura mesatare shumëvjeçare në zonën e Lezhës arrinë rreth 15°C, rezatimi djellor arrinë në rreth 1450 - 1500 kWh/m², me rreth 2500 - 2700 orë/vit/diell. Ndërsa reshjet luhaten ndërmjet 1800-1900 m/m/vit dhe era është e vazhdueshme me shpejtësi mesatare vjetore 3.6 - 4m/s.

Karakteristikat klimatike të paraqitura më lart, tregojnë qartë potencialin për shfrytëzimin e energjisë djellore në zonë, si në prodhim të energjisë elektrike, ashtu edhe përdorimin pasiv të kësaj energjie. Gjithashtu, zona mundëson një sasi të konsiderueshme të reshjeve vjetore, e cila mund të mbledhet për të plotësuar nevojat e aktiviteteve të ndryshme në zonë me ujë. Mund të themi që edhe zhvillimi i teknologjive për shfrytëzimin e energjisë së erës është i mundur, por për shkak të synimit të zhvillimit, ky potencial nuk shikohet i arsyeshëm të zhvillohet.

Në këtë pikpamje, vetë PDZRK-ja propozon që ndërhyrjet në zonë të kryhen duke marrë në konsideratë mundësinë e mbledhjes dhe përdorimit të ujrave të shiut, përdorimin e materialeve ndertimore (mure, dyer, dritare, dysheme dhe çati) me performancë të lartë energjitike në ndërtesa dhe integrimin e paneleve diellore në arkitekturën e ndërtesave për të prodhuar energji dhe ngrohje të ujit, apo ambjenteve.

Rrjeti kullues

Rrjeti i kanaleve kullues në zonat e projektit është i lidhur me sipërfaqen në tërësi, ku bën pjesë edhe sipërfaqja e sudimit aktual. Bazuar në dokumentet që disponon grupi i projektimit dhe nga diskutimet e bëra me specialistët e Bordeve përkatëse të kullimit, gjendja e rrjetit kullues paraqitet si në vijim.

Zona Tale është kufiri perendimor i fushës së Bregut të Matit, duke u kufizuar me rrugën e hidrovorit. Ujërat e Fushës së Bregut të Matit kullojnë nepërmjet një rrjeti kanalesh kryesor, sekondar dhe të tretë, duke i grumbulluar ato në hidrovorin e Tales. Figura më poshtë paraqet një planimetri të rrjetit kullues të fushës së Matit.

Faktikisht sipërfaqja e projektit nuk është e përmbytshme pasi mbrohet nga rruga e hidrovorit traseja e të cilës shërben si argjinaturë. Por kullimi i vetë sipërfaqes ka qenë i parashikuar të bëhet me vetërrjedhje nepërmjet një kanali kullues të tretë me derdhje në kanalën e daljes së Hidrovorit. Ky kanal sot është jashtë funksioni pasi mbi të janë ndërtuar shtëpi e bisnese pa i lënë mundësi për mirëfunksionimin e tij. Ky problem kërkon ndërhyrje në kanalet e bllokuara gjë që po behet gjithnjë e më e vështirë për shkak të zhvillimeve urbane në zonë ose do të kërkohej një zgjidhje e re. Fotot në vijim paraqesin Hidrovorin e Tales dhe kolektorin kryesor të tij.

Prania e Hot-spoteve në zonë

Verifikimi i kryer në të gjitha burimet zyrtare të informacionit mbi vatrat e nxehta mjedisore, përfshirë këtu Raportet e Gjendjes në Mjedis për vitet 2011-2017 apo raportime të tjera të

institucioneve të linjës dhe dokumentin e Strategjisë së Mjedisit 2013 - 2020 dhe Draft-Strategjinë e Menaxhimit të integruar të Mbetjeve 2018, tregon se nuk ka "hot-spote" në zonë dhe rrethinat e saj.

Popullsia dhe kushtet social-ekonomike

Pavarësisht zhvillimit socio-ekonomik të tre dekadave të fundit, Shqipëria përballlet me problematika të shumta socio-ekonomike si: migrimi, papunësia, niveli i ulët i të ardhurave, cilësisë e jetës, vështirësi e integritit në tregun e punës etj. Këto problematika bëhen dhe me domethënëse në zonat rurale, ku sektori i bujqësisë nuk arrin të gjejë të ardhura dhe punësim të mjaftueshëm për popullsinë lokale. Në këtë kontekst vendoset dhe Njësia administrative Shënkoll, ku nga të dhënat Census 2011, vërehet : një rënie prej 105% të popullsisë gjatë periudhës 1989-2011; një shkallë e lartë papunësie që përafërsisht vlerat e 60% dhe që shënon vlera prej 78.6%. për grupmoshës 18-25vjeç. Nisur nga kjo situatë socio-ekonomike, ndërmarrja e veprimeve në përmirësimin e cilësisë së jetës, tregut të punës, aktivitetit ekonomik të zonës renditen si një domosdoshmëri për zhvillimin e qëndrueshëm të territorit.

Nëse i referohemi vlerësimeve të UNËTO dhe G20 për turizmit, zhvillimi i industrisë së turizmit përbën një hap konkret drejt zhvillimit socio-ekonomik rajonal, për shkak se gjeneron të ardhura të larta, kontribuon në zgjerimin e tregut të punës dhe në parandalimin e varfërisë dhe pabarazive etj. Në këtë kuadër zhvillimit i aktiviteteve turistike shfaqet si një mundësi për zhvillimin socio-ekonomik të zonave në vështirësi dhe me potencialistik. Për të lehtësuar implementimin e aktiviteteve turistike është e domosdoshme që pushteti qendror dhe lokal të ndërmarrin hapa konkret në formimin dhe kualifikimin e moshave të reja drejtë nevojave të këtij sektori. Paradoksisht volumi i lartë i forcës së re punëtore të lirë përbën një avantazh territorial për shkak se janë pikërisht moshat e reja ato që shfaqin një fleksibilitet më të lartë drejt tregut të punës dhe specializimit.

Problematikat Mjedisore

Zona e Plazhit të Tales vitet e fundit është bërë pre e ndërtimeve të shumta, kryesisht për infrastrukturë akomoduese dhe shërbimesh për turistët. Në sajë të zhvillimit të ndërtimeve në zonë kanë ndodhur edhe problemet zinxirë, kryesisht hedhja pa kontroll e mbetjeve urbane (shtuar edhe mbetjet që vijnë nga deti dhe lumenjtë), fragmentimi dhe shqetësimi i habitatit, shkarkimi i ujërave të ndotura urbane dhe tharja e zonës ligatinore, kryesisht me metodën e mbushjes me materiale inerte.

Ndërtimet pa kriter, të ligjshme dhe të paligjshme

Vitet e fundit në zonën e plazhit të Tales janë zhvilluar një numër i lartë ndërtimesh, kryesisht për të plotësuar nevojat për akomodimin dhe shërbime ndaj turistëve në zonë. Kjo situatë ka çuar në fragmentim të habitatit ligatinor, një ndërprerje fizike si nga ana e detit me ligatinën e plazhit të Tales edhe duke prishur koridorin e lidhjes midis Lagunës së Kune-Vain dhe Bregut të Matit.

Ky fragmentim ka prishur regjimin e levizjeve të ujërave, si dhe pengon lëvizjen e specieve të ndryshme në zonë.

Gjithashtu, zhvillimi i ndërtimeve ka çuar në zënie të territoreve të gjera dhe konvertimin e tyre nga zonë natyrore në atë të ndërtuar. Ndërtimet janë përqëndruar kryesisht përgjatë bregut të detit, në pjesën e ligatinës, duke bërë të mundur tharjen e ligatinës, kryesisht me metodën e mbushjes. Si rrjedhojë, pjesa e ligatinës është tkurrur ndjeshëm, ka humbur lidhjen me ujin e detit dhe kohët e fundit po vihen re edhe tharja e kallamishtës në të.

Ndërtimi pa kriter në këtë zonë çon në prishje të plotë të habitatit, fragmentim të peizazhit dhe tharje të zonave ligatinore, të cilat janë një pasuri e vyer e zonës e cila, krahas dobive në aspekt mjedisor e shkencor, ka potencial të lartë për zhvillimin e turizmit.

Mbetjet e ngurta urbane

Pothuajse i gjithë territori i vendit tonë përballët me sfidën e menaxhimit të mbetjeve të ngurta urbane. Pothuajse në të gjithë lumenjtë e vendit ushtrohet presion i lartë me depozitimin e mbetjeve të ngurta urbane, ku një pjesë e tyre transportohet drejt pjesës fundore të këtyre lumenjëve deri në det¹⁹. Rrymat bregdetare bëjnë të mundur shpërndarjen e mbetjeve të ngurta urbane (mbetjet pluskuese) në të gjithë vijën bregdetare në afërsi të grykderdhjeve lumore, në disa raste edhe në sipërfaqe shumë të gjera, duke ndotur sipërfaq të gjera me këto mbeturina, kryesisht plastike dhe tekstile. Në këtë zonë, trysni të lartë ushtrojnë edhe turistët dhe subjektet private që ushtrojnë aktivitetet këtu, pasi territorin e zonës nuk ka vende të standartizuara për grumbullimin e mbetjeve urbane.

Pothuajse i gjithë plazhi i Tales është nën presionin e mbetjeve të ngurta urbane, të cilat gjenden të shpërndara gjithandej. Rrymat e mbetjeve që mbizotërojnë në këtë zonë janë ato të plastikës (bidona, qese, plastmas, etj), mbetje tekstil (kryesisht vesh mbathje), metalike (kanace alumini dhe hekuri) dhe shishe qelqi dhe mbetje organike nga ushqimet.

Situata e krijuar në këtë vijë bregdetare kërkon ndërhyrje urgjente, fillimisht duke hartuar dhe implementuar një plan i mirëfilltë menaxhimi të mbetjeve të ngurta urbane në Bashkinë e Lezhës dhe bashkitë që ushtrojnë presion në Lumin Mat, më pas duhet ndërmarrë një fushatë e gjërë pastrimi, duke filluar nga lumi Drin, Mat dhe pastrimi i gjithë vijës bregdetare të Tales. Vendosja e infrastrukturës për grumbullimin e mbetjeve urbane në zonë është një hap shumë i rëndësishëm drejt përmirësimit të situatës së mjedisit në zonë.

Figura x. Foto e shpërndarjes së MNU, ZRK Tale

¹⁹MTM, Draft-Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Integruar të Mbetjeve, 2018

Ujërat e përdorura urbane

Ujërat e përdorura urbane (ujrat e zeza) nga zona e pellgut të Matit dhe pjesa e Drinit nga Vau i Dejës dhe zonat përreth (përveç qytetit të Lezhës që tashmë ka një ITUN) dëmtojnë më së shumti destinacionet turistike në bregdetin e Tales. Ujërat e zeza përcaktohen si çdo ujë që është ndikuar negativisht në cilësi nga aktiviteti njerëzor. Ujërat e përdorura urbane përbëhen nga mbetje të lëngshme dhe të ngurta që shkarkohen nga shtëpitë, ambjentet tregëtare, industria e lehtë në zonat urbane, dhe ferma ose toka të kultivuara pranë këtyre zonave. Sipas Bashkisë Lezhë, infrastruktura e sistemit të ujërave të zeza në zonat rurale mungon, në 90 % të territorit, shpesh përdoret Lumi i Drinit apo kanalet kulluese për derdhjen e tyre. Pjesa më e madhe e këtyre ujërave të ndotura shkon në hidrovorin e Tales dhe më pas derdhen në det²⁰.

Ujërat e zeza përmbajnë një gamë të gjerë ndotësish në përqendrime të ndryshme, kryesisht ndahen në ndotës me potencial toksik, siç janë metalet e rënda dhe ndotës organik. Ujërat e zeza përmbajnë kimikate të ndryshme në forma të ndryshme si, Kërkesa për oksigjen kimik (COD), Karboni total organik (TOC), Azoti, Fosfor, Klorur (Cl⁻), Sulfate (SO₄-2) dhe metalet e rënda si, Mërkuri (Hg), Arsenik (As), Plumbi (Pb), Zink (Zn), Kadmium (Cd), Bakri (Cu), Nikel (Ni), Kromi (Cr), Argjend (Ag)²¹.

Edhe pse zona në fjalë shfaqet me presion të lartë nga pikëpamja e ndotjes së ujërave, AKM-ja për vlerësimin e fundit i cilëson ujrat e bregdetit të cilësisë shumë të mirë, ndërsa nga monitorimi i Lumit Drin rezulton të ketë një cilësi shumë të keqe (Shih seksionin e cilësisë së ujërave), ndërsa cilësia e ujërave të lumit Mat paraqiten në gjendje relativisht të mirë²².

²⁰Bashkia Lezhë, Vlerësimi Strategjik Mjedisor Për PPV-në Bashkia Lezhë,

²¹KE, "Potentially toxic elements: Sources, pathways, and fate through urban wastewater treatment systems", ëb: [ëëë.ec.europa.eu](http://eeë.ec.europa.eu), 2019.

²²AKM, Raporti i Gjendjes në Mjedis 2017, Tiranë, 2018

Brakonazhi ose Gjuetia e paligjshme

Brakonazhi është një problem i madh në të gjithë zonën në studim dhe rrethinat pasi degradon habitatet natyrore nëpërmjet ndotjes nga plumbi (i sacmeve) dhe i varfëron ligatinat nga shpendët shtegtarë dhe të përherëshëm. Përveç kësaj, vlera e zonës për zhvillimin e turizmit dhe rekreacioni fillon të kufizohet për shkak të largimit të shpendëve dhe rënies së larmisë biologjike.

Momentalisht, nuk ka te dhena te sakta mbi keto veprimtari, por nga vizitat në terren, bisedimi me banorët e zonës dhe specialistët e fushës, tregon që ky fenomen është present në zonë, kryesisht në ato më pak të aksesueshme nga infrastruktura rrugore.

Krahas dëmeve që sjell gjuetia në faunë, duhet theksuar se shikimi i zogjve në distancë të afërt është tërheqje për turistët në shumë zona bregdetare, brenda dhe jashtë vendit, ndërsa në zonë është e mundur vetëm me paisje afruese (dylbi). Prandaj duhen marrë masa urgjente që përfshijnë zbatueshmërinë e ligjit dhe kontrollin e aktiviteteve të paligjshëm që ndodhin në zonën në studim dhe rrethina.

Përfundime dhe sygjerime për zhvillimin e mëtejshëm të zonës

Zona subjekt i PDZRK-së Tale ka një sipërfaqe prej rreth 175ha, e cila kufizohet në jug nga Kanali i Madh dhe në veri nga kanali i hidrovorit, në Njësinë Administrative “Shënkoll”. Zona në fjalë ka një karakter të përzier midis asaj urbane dhe natyrore. Ndërtimet e viteve të fundit kanë ushtruar presion të lartë në zonë, duke ndikuar negativisht në regjimin hidrik të ligatinës bregdetare veshur me kallamishtë që ndodhen në fashën litorale të zonës. Aktualisht uji në këtë pjesë nuk qarkullon lirisht për shkak të ndërtimeve dhe inerteve për sheshe ndërtimi që kanë bllokuar ujë-këmbimin. Në këto kushte, pjesa e kallamishtes, e cila është një strehë mjaft e mirë për shpendët, ka filluar të thahet, çka është një paralajmërim për degradimin e metejshëm të gjithë kësaj sipërfaqeje të rëndësishme për shpendët.

Zona subjekt i PDZRK-së Tale shtrihet në Nënzonën e përdorimit Tradicional. Sipas VKM 434 dt. 28.04.2010 “Për zgjerimin e kufijve të Rezervatit Natyror të Menaxhuar Kune-Vain-Tale” në këtë nënzonë zbatohet shkalla e dytë e mbrojtjes. Në përputhje me Nenin 49 “**Nënzona e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm**” të Ligjit 81/2017 “Per zonat e mbrojtura” në nënzonën e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm të një zone të mbrojtur mjedisore zbatohet shkalla e dytë e mbrojtjes, ku janë të ndaluara:

- a) ndryshimi i gjendjes natyrore të rezervave ujore, burimeve, liqeneve dhe sistemeve të zonave të lagura;
- b) depozitimi i kimikateve;
- c) lëvizja dhe parkimi i automjeteve jashtë rrugëve publike dhe vendeve të caktuara për parkim;
- d) mbledhja intensive e bimëve, mineraleve, gjetjeve paleontologjike dhe e gurëve;

- e) vendosja e stendave, tabelave të të dhënave, reklamave, shenjave dhe posterave, me përjashtim të atyre që japin të dhëna për objektivat e mbrojtjes së rezervatit;
- f) ngjitjet alpine, skitë, kampingjet dhe ndezja e zjarreve jashtë pikave e shtigjeve të caktuara.

Në vijim të analizës së mësipërme në këtë zonë sygjerohet:

- Të mos preket zona ligatinore me kallamishte por të ruhet dhe të përforcohet roli i saj si vendqëndrim për gjallesat, si rrugë kryesore shtegtimi për speciet shtegtare dhe si korridor lidhës me ligatina të tjera në brigjet e Adriatikut Lindor.
- Ndërtimi i strukturave akomoduese dhe shërbimeve turistike mund të kryhet në zonën midis plazhit dhe kallamishteve, si dhe në zonën përgjat aksit rrugor pas zonës së kallamishteve
- Zona gjithashtu mund të përdoret për të krijuar rrugica me struktura të lehta (druri) për të aksesuar vijën bregdetare për zonën që ndodhet pas hapësirës më kallamishte.
- Gjithashtu në zonën në fjalë sygjerohet të ruhet një zonë buferike në dy skajet e saja, jo më pak se 50 metra. Zona buferike do të bënte të mundur mbrojtjen nga shqetësimet e mundëshme të zonës së lagunës Kune-Vain dhe skajin tjetër të zonës së Bregut të Matit. Të dyja këto zona janë të përpë të rëndësishme nga pikëpamja e larmisë biologjike dhe ekosistemi në tërësi është shumë i ndjeshëm ndaj shqetësimeve njerëzore e sdomos ato me karakter ndërtimor.

Kërkesat mjedisore për efijencë energjie

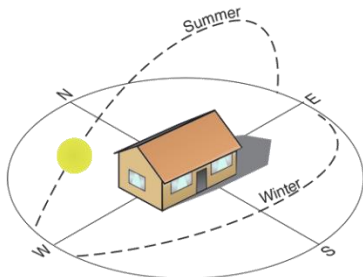
Efijenciae energjisë së një ndërtese është shkalla në të cilën konsumi i energjisë për m² të sipërfaqes së dyshemesë së qëndron nën vlerat e përcaktuara të konsumit të energjisë për atë lloj të veçantë ndërtese në kushte të përcaktuara klimatike. Në zonën në studim, duke referuar edhe zonës klimatike në të cilën shtrihet, duht të arrihet një koefijent i konsumit të energjisë në rreth <100 kËh/m² në vit.

Për të arritur rezultatin e kërkuar, për zhvillimin e zonës, do të aplikohen të gjitha materialet, teknologjitë dhe zbatohen praktikatat e mundshme për kursimin e energjisë dhe uljen e shkarkimeve të karbonit në atmosferë. Konkretisht në ndërtesat akomoduese dhe të shërbimeve, të cilat parashikohen të ndërtohen në zonën në studim, do të aplikohen këto parime dhe teknologji të mundëshme:

Orientimi i ndërtesave: Fasadat kryesore të ndërtesave, kryesisht me sipërfaqe më të madhe xhami, do të orientohen në pozicionin jugor. Ky pozicion mundëson përthithjen e rrezatimit djellor gjatë stinës së ftohtë, ndërsa gjatë verës, kur dielli rreh pingul tokën, rrezatimi në fasadat prej xhami do të jetë i reduktuar. Ky element do të shërbejë së tëpërmi për ngrohjen e ambjenteve gjatë periudhës së dimrit, duke kursyer energjinë e destinuar për këtë qëllim.

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

Në fasada e xhamit gjithashtu do të integrohen mbrojtëse të rrezeve të djellit, të cilat do të pengojnë futjen e tyre në godinë gjatë periudhës së nxehtë. Gjelbërim me bimë gjetherëna do të jetë prezent në të gjithë zonën, dhe do të përdoret me zjuarsi për të krijuar hijëzim gjatë periudhës së nxehtë.

Ventilimi natyral: Në të gjitha ndërtesat e propozuara do të integrohen parimet e ventilimit natyral. Në to do të projektohen çarje horizontale dhe vertikale, me qëllim ventilimin e tyre. Ndërtesat do të parashikohen me dritare që mund të hapen, ndërsa hollet kryesore do të orientohen drejt ventilimit vertikal, ku do të lejohet një hapsirë për futjen e ajrit në pjesën e poshtme dhe një tjetër për daljen e ajrit në taracë.

Termo-izolimi: Ndërtesat e propozuar për qëllime akomodimi dhe shërbimesh në zonë do të zhvillohen në përputhje me kërkesat dhe parimet ndërkombëtar të kursimit të energjisë. Vëmendje e vecantë do të tregohet në përzgjedhjen e materialeve të ndërtimit me koeficient sa më të ulët të transmetimit të nxehtësisë për muret, dyshemetë dhe mulesën. Gjithashtu, dyert dhe dritaret do të zbatojnë standartet e kërkuara, duke përdorur teknikën me dy (ose tre) shtresa xhami të mbushur me gaz në mes, si dhe kasë plastike me material termoizolues në brendësi (qeramikë). Urat termike, kryesisht në anët e dritareve dhe të dyerve do të realizohen në teknikën e mbyllur, p.sh. një pjesë e kasës së dritares do të jetë e futur disa centimetra në murë. Konkretisht do të zbatohen këto masa:

Emërtimi	Shtresat	Ilustrimi
Muri	Fasadë e fentiluar, grafiato+llaç, tullë, polisterol, tullë, llaç	Proces
Çatia / taraca	Llaç, beton, material termo-izolues, membranë, drenazhues, dhe me pleh, vegjetacion	Proces
Dritare + Dyer	Kasë plastike me material termoizolues (qeramikë), dy shtresa xhami, kasa e dritares e futyr në mur	Proces

Sistemet e ngrohjes dhe ftohjes qendrore: Të gjitha godinat e propozuar në zonë do të funksionojnë me sistem qendrorë të ngrohjes dhe ftohjes. Ky sistem do të paiset me sensorë të zgjuar për të ruajtur temperaturën e kërkuar në efikasitet maksimal të përdorimit të energjisë.

Kërkesat mjedisore për prodhim energjie diellore

Ndryshimi i fundit i ligjit për energjinë (ligji nr. 43/2015) në Shqipëri hap rrugën e diversifikimit të prodhimit të energjisë dhe inkurajon prodhimin nga burime të rinovueshme. Në këtë asperk, zona e propozuar për zhvillim, do të kontribuojë në këtë drejtim, duke prodhuar energji nga panelet diellore të instaluar kryesisht në taracat e godinave dhe jo vetëm.

Për maksimizimin e prodhimit të energjisë dhe solare, do të përdoren 3 (tre) mënyrë kryesore, panele diellor për ngrohjen e ujit, panele diellore në taraca për prodhim energjie dhe panele për ndricimi apo procese të veçuara. Në vijim trajtohen në mënyrë të veçantë secili prej teknologjive të përdorimit të energjisë diellore në zonë.

Panele diellor për ngrohje uji: Në thelb ka tre lloje kolektorësh djellor për ujin e ngrohjes: pllaka e rrafshët, tubi i vakumit dhe kolektor përqëndruar. Të tre llojet ngrohin ujin ose një lëng transferimi të nxehtësisë siç është një antifriz jo -oksidik nga kolektori tek rezervuarët e depozitimit të ujit. Kolektorët e bëjnë këtë në mënyrë pasive ose në mënyrë aktive.

Përdorin sisteme pasive diellore të ngrohjes së ujit, përbëhen kryesisht nga konvektion natyral, duke krijuar presion për të depozituar ujin në një depozitë. Këta lloje nuk kanë përbërës elektrikë, janë më të lehtë për tu mirëmbajtur dhe ndoshta më të jetë-gjatë se sistemet aktive.

Një sistem aktiv përdor një pompë elektrike për të qarkullonin ujin ose antifrizin jo-toksik përmes sistemit. Sistemet aktive janë zakonisht më të shtrenjta se sistemet pasive, por ato janë gjithashtu më të efektshme. Sistemet aktive gjithashtu mund të jenë më të lehta për tu rikualifikuar sesa sistemet pasive sepse ruajtja e rezervuarëve të tyre nuk ka nevojë të instalohen sipër ose afër kolektoreve të rrezeve të djellit.

Në zonën në studim, duke qënë se është destinuar për zhvillimin e turizmit elitë, elementi i dizajnit është tepër i rëndësishëm, ndaj propozohet të përdoret sistemi aktiv i ngrohjes së ujit, pasi boilerët/depozitat mund të fshihen duke ruajtur dizajnin arkitektonik të godinave. Ky sistem, edhe pse me kosto pak më të lartë, mendohet të jetë efektiv dhe të plotësojë nevojën për ujë të ngrohtë deri në masën 60-70%, duke kursyer një sasi të konsiderueshme energjie.

Panele për prodhim energjie elektrike: Energjia diellore ose teknologjia fotovoltaike (PV) konverton rrezet e diellit drejtpërdrejt në energji elektrike. Edhe pse shumë lloje të sistemeve elektrike diellore janë në dispozicion sot, të gjitha ato përbëhen në thelb nga tre instrumenta kryesore: module që shndërrojnë rrezet e diellit në energji elektrike; Inverters që e shndërrojnë atë në energji elektrike që mund të përdoret nga shumica pajisje shtëpiake; dhe ndonjëherë bateritë që ruajnë energjinë e tepërt të prodhuar nga sistemi. Pjesa tjetër e sistemit përfshin pajisje të tilla si instalime elektrike, ndërprerës dhe strukturat mbështetëse.

Në zonën në studim propozohet të instalohen panele diellore në taracat e ndërtesave dhe në fasadat e tyre. Duke parë zhvillimet teknologjike të paneleve fotovoltaike, është e përshtatshme

që këto panele të integrohen si pjesë e dizajnit arkitektonik të ndërtesës. Ndaj, zhvillimet në zonë do ta shfrytëzojnë më së miri këtë risi.

Konkretisht në zonën në studim është menduar të instalohen panele fotovoltaike në masën 40 - 70% të sipërfaqës së taracave. Si dhe të gjenden hapsira gjatë projektimit arkitektonik për përfshirjen e paneleve në fasadat e ndërtesave, kryesisht në orjentimin jugor të tyre. Për maksimizimin e prodhimit të energjisë nga këto panele, rekomandohet të vendosen në kundrejtim jugor, në kënd rreth 180°.

Prodhimi i energjisë nga energjia solarë në zonë, kërkon të arrijë një plotësim rreth >50% të nevojave për energji elektrike të gjithë zonës. Ky është një qëllim ambicioz, i cili falë teknologjisë dhe projektimit të duhur është i prekshëm, duke bërë një shembull pozitiv të prodhimit të energjisë së rinovueshme në vendin tonë.

Skema e propozuar për prodhimin e energjisë në zonë do të jetë pa akumulator, pra do të hidhet direkt në rrjetin e energjisë elektrike. Kjo mënyrë redukton ndjeshëm kostot e investimit fillestar dhe minimizon kostot operative. Ky lloj sistemi, momentalisht është i pranuar nga legjislacioni shqiptar, por duhet dakortësimi paraprak me operatorin e shpërndarjes së energjisë elektrike në vend për të vendosur matës me dy krahë, që ben matjet hyrëse dhe dalës. Ky sistem është tepër efikas, pasi tepërcat hidhen direkt në rrjetin shpërndarës të energjisë elektrike, ndërsa kur nevojitet energji shtesë e rimerr atë.

Panele për prodhim energjie për përdorim specifik: Në zonën në studim parashikohet, krahas instalimit të paneleve për prodhim energjie elektrike në taraca dhe fasadat e ndërtesave, të instalohen paisje të cilat kanë të integruar panele fotovoltaike. Ky sistem do të përdoret kryesisht në ndricimin e jashtëm, ku gjatë ditës do të furnizohet akumulatorët dhe gjatë natës do të mundësojnë ndricimin e rrugëve dhe zonave të parashikuara. Ky sistem është gjerësisht i përdorshëm, tepër efikas dhe me cilësi të lartë. Për sigurinë e funksionimit të këtij sistemi, shikohet e arsyeshme që të integrohet edhe lidhja me sistemin e energjisë elektrike, ku ndëpërmjet sensorëve të zgjuar, në mungesë të energjisë diellore, të përdoret energji nga rrjeti.

Kërkesat mjedisore për efikasitet të përdorimit të ujërave

Mbledhja e ujërave të shiut është një furnizim alternative me ujë i cili mbledh dhe ruan ujërat e shiut për përdorim të mëvonshëm/kontrolluar. Uji i shiut i mbledhur përdoret kryesisht për përdorim sanitar, ujitje lulishtesh/pemësh, krijimi i peizazhit dhe qëllime të tjera jo të pijshme. Edhe pse uji i shiut është relativisht i pastër dhe cilësia është zakonisht e pranueshme për shumë qëllime, filtrimi dhe dezinfektimi është i nevojshëm të realizohet përpara përdorimit.

Në këtë kontekst në zonën e projektit propozohet të ndërhyhet në integrimin e teknologjive të mbledhjes dhe stokimit të ujërave të shiut. Instalimi i sistemit të grumbullimit të ujërave të shiut

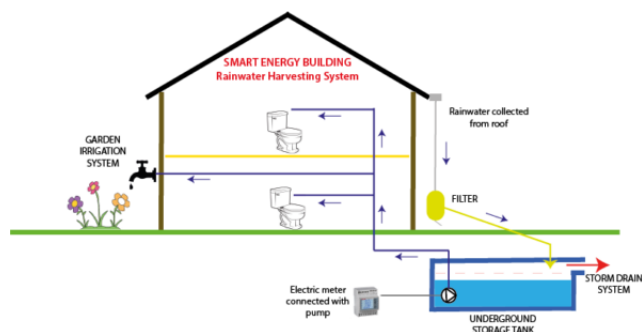
VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

do të zhvillohet i ndarë në blloqe ndërtesash, ku secila "nën-njësi" do të mund të përdorë ujin e grumbulluar sipas nevojave.

Sistemi i grumbullimit të ujërave të shiut propozohet të realizohet vetëm për ujërat e çatave/taracave të ndërtesave, ku do të dërgohet me vetë rrjedhje në depozitën e cila duhet të ndërtohet nën sipërfaqen e tokës. Kapaciteti mbajtës i këtij sistemi varrojnë nga më të vogla deri në disa qindra m³. Përcaktimin e madhësisë së sistemit të grumbullimit të ujërave të shiut mbetet detyrë e projektuesit në fazën e zbatimit të PDZRK-së. Instalimi i sistemit të mbledhjes së ujërave të shiut do të synojë ulje rreth 20 - 40% të të nevojës së përgjithshme për ujë.

Një sistem i mbledhjes së ujërave të shiut përbëhet nga tre elemente themelore: zona grumbullimit, sistemi transportit të ujit (tubot), depozitëstokimi nëntokësore, pompë dhe sistemi i shpërndarjes. Zona e grumbullimit në shumicën e rasteve është çatia/taraca e një ndërtese. Duhet pasur parasysh që, zona efektive e çatisë dhe materiali i përdorur në ndërtimin e çatisë ndikojnë në efikasitetin e grumbullimit dhe cilësinë e ujit.

Figura x. Sistemi i mbledhjes dhe përdorimit të ujit të shiut Nëproces finalizimi

Krahas përfitimit mbi sigurimin e ujit dhe ruajtjen e burimeve ujore, zbatimi i teknikave të mbledhjes së ujërave të shiut siguron përfitime të drejtpërdrejta duke zvogëluarkërkesën për furnizimin me ujë, uljen e riskut të përmbytjeve dhe erozionit dhe uljen e ndotjes së ujërave sipërfaqësor.

Mbrojtja e Mjedisit

Uji

Agjencia Kombëtare e Mjedisit ka bërë monitorimin e cilësisë së ujrave bregdetar dhe të lumenjëve për vitin 2017. Ne do të ndalemi në vlerat e marra prej 3 pikave të monitorimit të vijës bregdetare të Tales dhe stacionin fundor të lumit Drin (Krahu i Lezhës) dhe Mat, në Afërsi të urës së Milotit.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

●-----●

Për stacionet e zonave bregdetare janë monitoruar treguesit si temperatura, pH, alkalinitet, saliniteti, përcjellshmeria elektrike, oksigjeni i tretur, NKO, NBO₅, nitritet, nitratet, amoniaku, Ptotal, PO₄ dhe lënda pezull. Duke analizuar elementët e mësipërm AKM-ja ka nxjerrë të dhënat duke i grupuar në 4 nivele cilësie, A-Cilësi e Shkëlqyer, B-Cilësi e Mirë, C-Cilësi e Mjaftueshme dhe D-Cilësi e Keqe.

Në të gjitha pikat (3 pika monitorimi në Tale) e monitoruara nga AKM-ja rezulton se ujrat bregdetar janë të cilësisë së shkëlqyer, pra niveli i cilësisë A²³.

Duke marrë parasysh që lumi Drin (Lezhë), dhe Mat mbledhin të gjitha ujrat e përdorura të zonës urbane të Burrelit, Kolosit, Reshenit, Vau i Dejës dhe bashkë me fshatrat përgjatë rrjedhës së lumenjëve deri në grykëderdhje, shtuar edhe zonat industriale të Repsit dhe Rubikut, këto monitorime mund të jenë të kontestueshme. Megjithatë për parandalimin e prishjes së cilësisë së ujërave bregdetare dhe lagunore që ndodhen në zonë është e rëndësishme marrja e masave të mëposhtme:

- Në shkallë të gjerë, nevojitet trajtimi i ujërave të përdorura në të gjithë zona e banuara në pellgun ujëmbledhës së Matit dhe Drinit nga ana e Lezhës. Ndalimi i derdhjes së ujërave të ndotura në lumin Drin dhe Mat do të përmirësonte ndjeshëm cilësinë e ujërave në zonë.
- Projektimi dhe zbatimi i impjantit të trajtimit të ujërave të ndotura dhe rrjetit të kanalizimit të ujërave të përdorura për zonën e Tales
- Trajtimi në vende të përshtatshme i plehrave organike në zonën përreth zonës së Tales do të ulte ndjeshëm presionin e ndotjes me lëndë organike të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore në zonë.
- Grumbullimi dhe trajtimi i mbetjeve të ngurta urbane do të sjellë uljen e presionit të ndotjes së ujërave sipërfaqësore nga mbetjet e plastikës dhe materialeve të tjera pluskuese.

Ajri

Verifikimi i kryer në të gjitha burimet e certifikuara të informacionit mbi cilësinë e ajrit, përfshirë këtu Raportet e Gjendjes në Mjedis për vitet 2011-2017 apo raportime të tjera të Institutit të Shëndetit Publik dhe Institutit të Fizikës Bërthamore, tregon se nuk ka monitorime të kryera nga Institucionet publike në territorin e Lezhës dhe zonën në studim. Po kështu nuk ka as thë dhëna të raporteve të vetëmonitorimit duke qenë se në këtë zonë nuk ka subjekte të licensuara industriale që të kenë detyrimin ligjor të hartimit të raporteve të vetëmonitorimit.

Megjithë mungesën e të dhënave, ka argumente të mjaftueshëm për të arritur në përfundimin se cilësia e ajrit është brenda normave të vendit për sa i takon niveleve të lejuara të ndotjes nga

²³AKM, Raporti i Gjendjes në Mjedis 2017, Tiranë, 2018

pluhurat PM₁₀ dhe PM_{2.5}, dioksidin e squfurit (SO₂), oksidet e azotit (NO_x), ozonin troposferik (O₃), Monoksidin e karbonit (CO), komponimet organike të avullueshme (Benzeni C₆H₆).

Masat për parandalimin e ndotjes së ajrit janë të shumëllojshme dhe në varësi të burimit të ndotjes. Por në mënyrë përgjithësuese masat do të jenë:

- Përmirësimi i transportit publik,
- Mirëmenaxhimi i rrjetit rrugor dhe trafikut,
- Promovimi i përdorimit të bicikletave,
- Rritja e sipërfaqeve të gjelbërta, pastrimi dhe larja e rrugëve,
- Përmirësimi i infrastrukturës rrugore për një qarkullim më të mirë,
- Ngritja e kapaciteteve lokale për monitorim të cilësisë së ajrit dhe mjedisit në tërësi.

Natyra dhe biodiversiteti

Zona në studim dhe rrethinat zotërojnë një larmi biologjike të konsiderueshme. Speciet floristike përfaqësohen nga familja e *Graminaceae* me rreth 35 specie, te dytat vijne *Compositae* me 24 specie, ndjekur familja e *Leguminosae* me 20 specie, *Gyperaceae*s 16 specie dhe *Chenopodiaceae* me 16 specie. Ndërsa fauna përfaqësohet nga 24 tipe molusqesh, 117 tipe insektesh, 26 lloje peshqish, 10 specie amfibësh dhe 19 reptilë, rreth 230 lloje shpendësh dhe rreth 11 gjitarë të mëdhenj e të vegjël.

Problematika kryesore në këtë zonë mbetet dëmtimi i vazhdueshëm i habitatit, shqetësimi i specieve të egra dhe gjuetia e paligjshme. Në këtë kontekst është e nevojshme të ndërmerren masa të menjëhershme ku ndër më kryesoret janë:

- Mbrojtja dhe restaurimi i habitatit nëpërmjet përcaktimit të territorit sipas ndjeshmërisë, përmirësimit të tokave pyjore dhe konvertimit të tyre në habitate të përshtatshme për speciet e egra;
- Ndalimi i gjuetisë së paligjshme: Përpjekjet për të ulur gjuetinë e jashtëligjshme mund të intensifikohen duke forcuar vigjilencën ndaj ngjarjeve të tilla dhe përforcimet e mekanizmave ndëshkues;
- Krijimi i korridoreve lidhës për habitatet, kryesisht përgjatë vijës bregdetare, nga Kunevain deri në Bregun e Matit;
- Përmirësimi i zonave të dëmtuara duke ndërhyrë me mbjellje fidanësh autoktonë, pemë dhe shkurre dhe kallamishtë;

Përcaktimi i rregullave të mbrojtjes së mjedisit dhe peisazhit

Zona subjekt i këtij studimi karakterizohet nga ndjeshmëri shumë e lartë mjedisore, në aspektin e larmisë biologjike dhe tipologjive të peizazhit natyror. Zona në fjalë gëzon status të mbrojtur ligjor, ku përcaktohen qartë veprimtaritë dhe aktivitetet e ndaluara në të. Gjithashtu zona menaxhohet në përputhje me parimet dhe kufizimet e vendosura në planin e menaxhimit. Si e tillë, zona kërkon një kujdes të veçantë në aspektin e planifikimit duke zbatuar një sërë rregullash për mbrojtjen e aspekteve mjedisore në të. Korniza rregullatore për mbrojtjen e mjedisit në tërësi në zonë paraqitet si më poshtë vijon:

- Planifikimi në zonë realizohet në përputhje me Planin e Menaxhimit të Zonës së Mbrojtur "Rezervat Natyror Kune-Vain-Tale".
- Gjatë planifikimit duhet të merren në konsideratë dhe të zbatohen pengesat ligjore që rrjedhin nga ligji 81/2017 "Për zonat e mbrojtura". Konkretisht duhet pasur parasysh parimet e menaxhimit dhe planifikimit të shprehura nënenin 4 dhe aktivitetet e ndaluara të shprehur në nenin 48 pika 1, 2 dhe 3.
- Ndërtimet në zonë të shoqërohen gjithmonë me krijimin e sipërfaqeve të gjelbra, duke i konceptuara të ndërthurura nga gjelbërim i ulet e deri tek pemët e larta, në mënyrë që të plotësohet gjelbërimi publik dhe përmirësimi i peizazhit.
- Brezat mbrojtës me pemë autoktone duhet të rrethojnë të gjithë bregun e trupit ujorë në zonë, lagunës, në një gjerësi prej 20m nga kuota maksimale.
- Ndalohet rreptësisht aktiviteti ndërtimor dhe bujqësor në pusshpimet e ujit të pishëm, në zonën A ndalohet çdo llojaktiviteti në distancën 20m ndërsa në zonën B aktivitetet qëmund tëshkarkojnë ndotjendalohen deri në distancën 100m.
- Përgjatë kanaleve kullues dhe vaditës duhet të ruhet një distance sigurie nga ndërtimet e mundshme, në kategorinë e parë të kanaleve 8m dhe në kanalet dytësor 4m.
- Mbjelljet e reja në zonë duhet të bëhen me bimësi autoktone, duke imituar katet e pyllit, që fillon nga shkurret e deri tek drurët e lartë.
- Zonat të cilat vlerësohen si të rëndësishme për larminë biologjike të lihen të pashqetësuara, duke krijuar zonë buferike (tampon) me bimësi të lartësive të ndryshme në gjerësi 20-100m.

Vlerësimi i ndikimit në mjedis

Ndërveprimet e mundshme të PDZRK me mjedisin

Në PDZRK parashikohen tre programe strategjike dhe një sërë masash që do të kenë ndërveprim të fortë me mjedisin, si në aspektin pozitiv por edhe me ndikime negative përgjithësisht mbi mesatar.

Pothuajse të gjithë projektet e propozuara nga PDZRK kanë ndikim në mjedis, në nivele të ndryshme dhe specifik për secilin prej komponentëve të mjedisit. Projektet në PDZRK kryesisht janë në formën e ndërhyrjeve fizike në territor, pasi ndërtimi i infrastrukturës së turizmit janë të tilla.

Në tabelën në vijim listohen projektet e propozuara në PDZRK, ndërhyrjet që parashikohet të ndodhin për cdo projekt si dhe ndërveprimi që ka secili me mjedisin. Ndërsa në seksionet në vijim do të analizohen në mënyrë specifike të gjithë ndikimet e mundshme që kanë këto projekte në komponentët e mjedisit dhe shëndetin e njerzve.

Projektet e PDZRK Tale	NDËRHYRJA	NDËRVEPRIMI ME MJEDISIN
O.01 Aspektet Mjedisore		
<i>Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë dhe të ulët përgjatë kanalit kryesor (30 ha)</i>	Mbjellje fidanësh	I ulët
<i>Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë përgjatë rrugës hyrese (Plazhi Tale)</i>	Mbjellje fidanësh	I ulët
<i>Sistemi i grumbullimit diferencimit dhe largimit të mbetjeve urbane</i>	Vendosje kontenierësh	I ulët
<i>Trajtimi i mbetjeve organike si kompost (baze familjare në fshat)</i>	Kompostim	I ulët
<i>Sistemimi i brezave mbrojtës së lagunës së Kune Vainit dhe Grykëderdhjes së Matit.</i>	Mbjellje fidanësh	I ulët
O.02 Përmirësimi dhe zhvillimi i infrastrukturës		
<i>Ndërtimi/Përmirësimi i rrugës lidhëse në pjesën veriore (Tale-Kryqëzim i Rrillës). Gjatësia 6.5km_Kategoria F2</i>	Infrastrukturë rrugore	Mesatar
<i>Ndërtimi/Përmirësimi i rrugës lidhëse në pjesën veriore</i>	Infrastrukturë rrugore	Mesatar

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

<i>(Tale-Kryqëzim i Tales). Gjatësia 6.5km plus 2.8 km përgjate gjithë gjatësisë së zonës në studim_Kategoria C2</i>		
<i>Ndërtimi i akseve të brendshme të zonës me profil minimal _6.0 m asfalt me trotuar 2x1.5m</i>	Infrastrukturë rrugore	I ulët
<i>Ndërtimi i aksit në fashën e dytë paralel me plazhin për të evituar kalimin e mjeteve në rrëzë me profil minimal_ 6.0 m asfalt me trotuar 2x1.5m (per 2.3 km)</i>	Infrastrukturë rrugore	I ulët
<i>Ndërtimi shëtitorese këmbësore buzë detit (2 km)</i>	Infrastrukturë rrugore	I lartë
<i>Ndërtimi i një moli për varka të vogla</i>	Mol	Mesatar
<i>Ndërtimi i rrjetit të korsive çiklistike Kune-Grykëderdhja e Matit</i>	Ndërtim korsie biçiklete	Mesatar
<i>Organizimi i Vendparkimeve _3 vendparkime me 150 vende për automjete</i>	Vend parkim	Mesatar
<i>Ndërtimi i një stacioni autobuzi linje dhe taksish_Vendparkim për 5 autobuze_5 furgona dhe 40 vende për automjetet</i>	Stacion autobuzi	I ulët
<i>Ndërtimi i rrjetit të furnizimit me ujë të pijshëm për kapacitetin turistik të propozuar (bazuar në standardet për turist)</i>	Ndërtim kanalizimesh	I Ulët
<i>Ndërtimi i rrjeti të largimit të ujërave të ndotur (shiu dhe te zeza) dhe ndërtimi i impiantit (?)</i>	Ndërtim kanalizimesh	Mesatar
<i>Sistemimi i kanaleve kullues , ndërtimi I stacionit të pompave në pjesën jugore</i>	Ndërtim kanalizimesh	Mesatar
<i>Drenazhim I zonës</i>	Gwrmim	I Lartw
<i>Furnizimi me energji elektrike për kapacitetin turistik të propozuar (bazuar në standardet për turist)</i>	Ndërtim linjash elektrike	Mesatar
<i>Ndërtimi i nënstacionit elektrik</i>	Ndwrtim godine	Mesatar
<i>Ndërtimi i rrjetit të fibrës optike dhe telekomunikacionit</i>	Ndwrtim linje	Mesatar
<i>Ndërtimi i kabinave të reja dhe rikonstruksion i atyre ekzistuese</i>	Ndwrtim godine	Mesatar

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

O.03 Zhvillimi i turizmit		
<i>Ndërtimi i tregut të produktit vendas</i>	Ndërtesë	Mesatar
<i>Ndërtimi i një zone shërbimesh tregtare dhe hotelesh (infrastruktura publike)</i>	Ndërtesa dhe infrastrukture	I lartë
<i>Ndërtimi/rikonstruksioni i shërbimeve publike: ambulancë, postë, bankë, etj</i>	Ndërtim godinash	Mesatar
<i>Ndërtimi i lulishteve dhe parqeve me mobilim urban</i>	Ndërtim parku	mesatar
<i>Ndërtimi i një zone me aktivitete sportive</i>	Ndërtim terrene sportive	Mesatar
<i>Unifikimi i fasadave dhe mureve rrethues ne strukturat ekzistuese përgjatë plazhit</i>	Rikonstruksion	Mesatar

Kufizimet ligjore në çështjet, zonat dhe/ose objektet e rëndësisë kombëtare

Zhvillimi i infrastrukturës së turizmit shpesh shtrihen në sipërfaqe të gjera të territorit, në disa raste duke krijuar konflikt me çështje, zona apo objekte të rëndësisë kombëtare, ku shumica prej tyre kanë kufizime ligjore. Disa prej këtyre zonave të rëndësishme kombëtare janë (krahas të tjerave) zonat e mbrojtura mjedisore, burimet ujore, habitatet më rëndësi për zhvillimin e larmisë biologjike dhe burimet e ujërave për furnizimin më ujë të pishëm popullatën. Kufizimet më të qënësishme, dhe që mendohet të ketë konfliktualitet PDZRK janë paraqitur në tabelën në vijim.

Zonat dhe objektet me rëndësi kombëtare	Kufizimet ligjore
Zonat e Mbrojtura Mjedisore	Zonat e Mbrojtura sipasllajeve dhe kategorive në Ligjin 81/2017 " Për Zonat e Mbrojtura": a) zona të mbrojtura me interes kombëtar; i) “Rezervë strikte natyrore/rezervat shkencor (kategoria I)”; ii) “Park kombëtar (kategoria II)”; iii) “Monument natyror (kategoria III)”; iv) “Rezervat natyror i menaxhuar/park natyror (kategoria IV)”; v) “Peizazh i mbrojtur (kategoria V)”; vi) “Zonë e mbrojtur e burimeve të menaxhuara (kategoria VI)”. vi) “Park natyror bashkiak (kategoria IV)”; vii) “Kurorë e gjelbër (kategoria V) b) zona të mbrojtura me interes ndërkombëtar

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

	ku bëjnë pjesë: i) zonat “Ramsar”; ii) zonat me interes për Komunitetin Europian (SACs), ku bëjnë pjesë zonat e veçanta të ruajtjes të habitateve dhe të shpendëve (SCI dhe SPAs); iii) zonat me interes të veçantë ruajtjeje (zonat e rrjetit Emerald); iv) zonat “Rezervë të biosferës”; v) zonat e trashëgimisë natyrore Territori i zonës së mbrojtur mjedisore për zonat e mbrojtura të kategorive “Park kombëtar”, “Rezervë natyrore e menaxhuar” dhe “Peizazh i mbrojtur” ndahet në nënzona, sipas rëndësisë së habitateve dhe të ekosistemeve që bëjnë pjesë në to. planifikimi, zhvillimi dhe ndërhyrjet në këto zona bëhet komform ligjit për zonat e mbrojtura dhe në përputhje me planet e menaxhimit të këtyre zonave, varësisht llojit dhe zonimit përcaktohen dhe përdorimet e mundshme në to. Ndërsa për zonat e mbrojtura të kategorive “Rezervë strikte e mbrojtur” dhe “Monumentet e natyrës” nuk do të ketë nënzona, por zonë buferike. zona buferike nënkupton një zonë e cila nuk lejon tjetërsimin apo ndërhyrje me ndikim negativ të qënësishëm. Zona buferike është përcaktuar jo më pak se 200m.
Burimet ujore	Ligji 111/2012 "Për menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore" Përcakton kushtet dhe kriteret për mbrojtjen e burimeve ujore, të tilla si: i) Mbrojtjen e burimeve ujore nga ndaotja dhe keq menaxhimi; ii) mbrojtja e brigjeve nga ndërtimet e ndryshme; iii) Mbrojtjen e zonave "dritare hidrologjike" të cilat ushqejnë direkt ujërat nëntokësor iv) Ndalimin e devijimit të rrjedhave dhe dëmtimin e shtretërve të lumenjëve. v) Ndalimin e ndërtimeve rreth zonave të burimeve natyrore të ujërave kurative, minerale, termominerale dhe gjeotermale pa lejen e organeve të menaxhimit të burimeve ujore, etj.
Uji i pishëm për popullaten	Ligji 111/2012 "Për menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore" përcakton

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

	kriteret e mbrojtjes së ujit të pishëm për popullatën, ndër të tjera përmendim: Zonat e mbrojtjes higjieno-sanitare i) Zonat e mbrojtjes higjieno-sanitare përcaktohen rrotull burimeve sipërfaqësore ose nëntokësore të ujit, që furnizojnë popullsinë urbane e rurale me ujë, me qëllim që të ruhet cilësia e ujit pranë burimit. ii) Kufijtë e këtyre zonave miratohen nga Këshilli i Ministrave, me propozimin e ministrit, ministrit përgjegjës për ekonominë, ministrit përgjegjës për shëndetësinë dhe ministrit përgjegjës për punët publike. Zonat e mbrojtjes higjieno-sanitare përbëhen nga: i) zona e parë e mbrojtjes rrotull burimit, që kontrollohet nga operatori që nxjerr, prodhon dhe shpërndan ujë të pijshëm. Kjo zonë rrethohet; ii) zona e mbrojtjes së afërt, brenda së cilës ndalohen ndërtimet, zhvillimi i industrisë, kryerja e veprimtarive bujqësore e blegtorale, etj. iii) zona e mbrojtjes së largët, brenda së cilës veprimtaritë e parashikuara në shkronjën “b” të kësaj pike do të jenë objekt i autorizimeve të posaçme administrative.
Biodiversiteti dhe habitatet	Nr. 9587, datë 20.7.2006 " Për mbrojtjen e biodiversitetit" (i ndryshuar), përcakton kriteret për mbrojtjen e biodiversitetit dhe habitateve me rëndësi për të. Ligji gjithashtu thekson se, Ekosistemet, habitatet dhe peizazhet ruhen edhe kur ndodhen jashtë rrjetit përfaqësues të zonave të mbrojtura, pronë publike apo private. Veprimtaritë ose përdorimet e reja në ekosisteme, habitate dhe peizazhe të mbrojtura mund të ushtrohen vetëm pasi t'u jenë nënshtruar procedurave të vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe të jenë pajisur me leje mjedisore.

Ndikimet e mundshme negative

Ndikimet më të qënësishme në mjedis nga zbatimi i projektetve të propozuara në PDZRK pritet të ndodhin kryesisht në komponentët mjedisor të tokës, ajrit, ujit biodiversitetit dhe peizazhit. Duke qënë që shkarkimet në ajër pritet të rriten, niveli zhurmave gjithashtu, mendohet se do të ketë edhe ndikime negative zinxhir, si çlirimi i gazeve serë, shirat acide dhe ndikimi në shëndetin dhe mirëqënien e popullatës si pasojë e ndotjes së ajrit dhe rritjes së nivelit të zhurmave. Specifikisht ndikimet negative kryesore që mund të përkeqësojnë situatën mjedisore pas zbatimit të projekteve të propozuara në PDZRK janë:

- i) zënia e tokës dhe koracimi i saj;
- ii) ndotja e ajrit, vibrime dhe rritja e nivelit të zhurmave;
- iii) modifikimi i rrjedhave të rrjedhave lumore,
- iv) ndotja e ujërave dhe shirat acide;
- v) prishja e habitateve, fragmentimi dhe shqetësimi i specieve;
- vi) shtimi i gazeve serë në atmosferë dhe
- vii) ndikime të mundëshme në shëndetin e njerzve

RECEPTORI	O.01 Aspektet Mjedisore	O.02 Përmirësimi dhe zhvillimi i infrastrukturës	O.03 Zhvillimi i turizmit
Toka	Përsierje dherash	Zënia e tokës Betonizimi i tokës Prishja e strukturës së tokës	Zënia e tokës Betonizimi i tokës Prishja e strukturës së tokës
Ajri dhe Zhurmat	-	Ndotja e Ajrit Vibracione Zhurma	Ndotja e Ajrit Vibracione Zhurma
Uji	-	Modifikim i rrjedhave ujore Ndotja e ujërave me inerte deh hidrokarbure Shirat acide	Modifikim i rrjedhave ujore Ndotja e ujërave me inerte deh hidrokarbure Shirat acide
Biodiversiteti	Rritje te	Humbja e habitateve	Humbja e habitateve

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

	biodiversitetit	Fragmentimi i habitateve Ndotja e ekosistemeve Shqetësimi i Habitave dhe specieve Shpyllëzim	Fragmentimi i habitateve Ndotja e ekosistemeve Shqetësimi i Habitave dhe specieve Shpyllëzim
Peizazhi	Permiresim peizazhi	Ndryshimi i tipologjisë së terrenit Fragmentimi i peizazhit Dëmtime vizuale Shpyllëzim	Ndryshimi i tipologjisë së terrenit Fragmentimi i peizazhit Dëmtime vizuale Shpyllëzim
Ndryshimet Klimatike	-	Çlirimi i gazeve me efekt serë	Çlirimi i gazeve me efekt serë
Kultura	-	-	-
Cilësia e jetës	-	Ndotja e Ajrit Ndotja e Ujërave Ndotja nga zhurmat Shirat acide bëmtojnë të mbjellat	Ndotja e Ajrit Ndotja e Ujërave Ndotja nga zhurmat Shirat acide bëmtojnë të mbjellat

Ndikimet në mjedis të PDZRK

Metodika e Vlerësimit të ndikimit në mjedis të PDZRK

Vlerësimi i ndikimit në mjedis, është përgatitur në përputhje me kërkesat e Ligjit 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”. Ndikimet e rëndësishme të PDZRK në mjedis dhe objektivat mjedisore janë analizuar dhe vlerësuar sipas shkallëve të mëposhtme:

0 = S’ka ndikim/ndikim pozitiv

1= Ndikim i parëndësishëm / ulët

2= Ndikimi bëhet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse / mesatar

3= Ndikim i rëndësishëm / lartë

x= Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Vlerësimi i ndikimit në mjedis të PDZRK sipas shkallëve “0”, “1” dhe “2” tregon së ndikimet e projekteve të PDZRK, duke ndërmarrë masa zbutëse të ndikimit në mjedis, janë të pranueshme dhe nuk kanë ndikime të pakthyeshme për objektivat mjedisorë të përmendur në seksionet e mësipërme.

Shkalla e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis “3” tregon se zbatimi i projekteve të PDZRK është i papranueshëm në aspektin mjedisor sepse ndikimi është tepër shkatërrues. Megjithë ndërmarrjen e masave zbutëse, ky ndikim nuk mund të mbahet nën kontroll.

Shkalla "x" e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis tregon parimisht se ndikimi i disa prej projekteve nuk njihet ende për arsye të karakteristikave apo për shkak të njohurive të kufizuara shkencore.

Përshkrimi i kriterëve të vlerësimit në mjedis të PDZRK

Vlerësimi i ndikimit në mjedis të projekteve të PDZRK ka marrë në konsideratë 6-të kriterë, bazuar edhe në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Kriteret e përdorura për një vlerësim sa më të saktë të ndikimit në mjedis të këtyre projekteve janë:

- i) mundësia e shfaqjes së ndikimit;
- ii) kohëzgjatja e ndikimit;
- iii) natyra e ndikimit;
- iv) rëndësia e ndikimit;
- v) natyra komulative e ndikimit dhe
- vi) shtrirja e ndikimit.

Vlerësimi është bërë në sajë të vlerave numerike, ku ndikimi i papërfillshëm vlerësohet me 0 (zero) dhe ndikimi më shkatërrues është vlerësuar me numrin 3 (tre). Siç është përmendur edhe më lart, me shkronjën "x" janë vlerësuar projektet që nga pamundësia e njohjes së ndikimit nuk merren parasysh në vlerësimin e ndikimit në mjedis.

Mesatarja e secilit prej kriterëve nxjerr vlerësimin e ndikimit në mjedis të projektit të vlerësuar. Në tabelën në vijim janë paraqitur të listuar kriteret e vlerësimit si dhe shpërndarja e pikëve të vlerësimit për çdo kriter.

Kriteret e vlerësimit	Shpërndarja e pikëve të vlerësimit		
Mundësia e shfaqjes	JO	PO	E pasigurt
Pikët	0	3	1 dhe 2
Kohëzgjatja	E papërfillshme	E menjëhershme	Afatshkurtër ose

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

			afatgjatë
Pikët	0	3	1 dhe 2
Natyrë e ndikimit	Neutrale	Shkatërruese	Dëmtime të pjesshme
Pikët	0	3	1 dhe 2
Riaftësimi i ndikimit	Nuk ka kthim të ndikimit	Kthim i plotë	E pjesshme
Pikët	0	3	1 dhe 2
Natyrë kumulative	JO	PO	E pasigurt
Pikët	0	3	1 dhe 2
Shtrirja	Pikësore dhe pa popullsi	Sipërfaqe e madhe dhe popullsi e lartë	E ndërmjetme
Pikët	0	3	1 dhe 2

Vlerësimi i ndikimeve në mjedis të projekteve të PDZRK

Projektet e propozuara në PDZRK ndahen në 3 grupe, të cilat përfaqësojnë edhe 3 objektivat strategjike të sajë, Përmirësimi i aspektit mjedisor, përmirësimi i nfrastukturor dhe zhvillimi i turizmit.

Për të tre objektivat janë propozuar 29 projektie, ku pjesa më e madhe e tyre kosiston në ndërhyrje fizike në territor, të cilat shoqërohen me ndikime të konsiderueshme në mjedis dhe kërkojnë masa paraprake për zbutjen e ndikimit.

Për efekt të lehtësimit në vlerësimin e ndikimit në mjedis, objektivat e VSM-së (11 objektivat për mbrojtjen e mjedisit), janë grupuar sipas komponentëve mjedisorë, konkretisht Toka, Ajri dhe Zhurmat, Burimet ujore, Natyrë dhe Biodiversiteti, Peizazhi, Klima, Kultura dhe Trashëgimia dhe Cilësia e jetës si dhe Shëndeti.

PDZRK Tale: Ndikimi (Ne proces finalizimi)									
Objektivat Mjedisore	OM1	OM2	OM3	OM4	OM5	OM6	OM7	OM8	OM9

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Objektivat e Programet e Planit	Ajri	Uji	Toka	Biodiversiteti	Pyjet	Peizazhi	Klima	Kultura	Shëndet	Social-ekonomik
O.01 Aspektet Mjedisore										
<i>Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë dhe të ulët përgjatë kanalit kryesor (30 ha)</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë përgjatë rrugës hyrese (Plazhi Tale)</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Sistemi i grumbullimit diferencimit dhe largimit të mbetjeve urbane</i>	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
<i>Trajtimi i mbetjeve organike si kompost (baze familjare në fshat)</i>	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
<i>Sistemimi i brezave mbrojtës së lagunës së Kune Vainit dhe Grykëderdhjes së Matit.</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O.02 Përmirësimi dhe zhvillimi i infrastrukturës										
<i>Ndërtimi/Përmirësimi i rrugës lidhëse në pjesën veriore (Tale-Kryqëzim i Rrillës). Gjatësia 6.5km_Kategoria F2</i>	2	2	3	3	3	3	2	0	0	0
<i>Ndërtimi/Përmirësimi i rrugës lidhëse në pjesën veriore (Tale-Kryqëzim i Tales). Gjatësia 6.5km plus 2.8 km përgjatë gjithë gjatësisë së zonës në studim_Kategoria C2</i>	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0
<i>Ndërtimi i akseve të brendshme të zonës me profil minimal _6.0 m asfalt me trotuar 2x1.5m</i>	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0
<i>Ndërtimi i aksit në fashën e dytë paralel me plazhin për të evituar kalimin e mjeteve në rrëzë me profil minimal_ 6.0 m asfalt me trotuar 2x1.5m (per 2.3 km)</i>	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0
<i>Ndërtimi shëtitore këmbësore buzë detit (2 km)</i>	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
<i>Ndërtimi i një moli për varka të vogla</i>	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0
<i>Ndërtimi i rrjetit të korsive ciklistike Kune-Grykëderdhja e Matit</i>	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Organizimi i Vendparkimeve _3 vendparkime me 150 vende per automjete	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0
Ndërtimi i një stacioni autobuzi linje dhe taksish_Vendparkim per 5 autobuza_5 furgona dhe 40 vende per automjetet	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0
Ndërtimi i rrjetit të furnizimit me ujë të pijshëm për kapacitetin turistik të propozuar (bazuar në standardet për turist)	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0
Ndërtimi i rrjeti të largimit të ujrave të ndotur (shiu dhe te zeza) dhe ndërtimi i impiantit (?)	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0
Sistemimi i kanaleve kullues, ndërtimi I stacionit të pompave në pjesën jugore	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0
Drenazhim I zonës	1	2	3	3	1	3	1	0	0	0
Furnizimi me energji elektrike për kapacitetin turistik të propozuar (bazuar në standardet për turist)	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Ndërtimi i nënstacionit elektrik	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Ndërtimi i rrjetit të fibrës optike dhe telekomunikacionit	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Ndërtimi i kabinave të reja dhe rikonstruksion i atyre ekzistuese	1	2	1	1	1	2	1	0	0	0
O.03 Zhvillimi i turizmit										
Ndërtimi i tregut të produktit vendas	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0
Ndrëtimi i një zone shërbimesh tregtare dhe hotelesh (infrastruktura publike)	2	2	2	3	2	3	2	0	0	0
Ndërtimi/rikonstruksioni i shërbimeve publike: ambulancë, postë, bankë, etj	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0
Ndërtimi i lulishteve dhe parqeve me mobilim urban	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ndërtimi i një zone me aktivitete sportive	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Unifikimi i fasadave dhe mureve rrethues ne strukturat ekzistuese përgjatë plazhit	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0

Përputhshmëria e PDZRK me objektivat mjedisore

Metodika e përputhshmërisë së projekteve të PDZRK me Objektivat Mjediore

Përputhshmëria e objektivave të PDZRK me objektivat mjedisore është kryer në mbështetje të plotë më ligjin nr. 91/2013, "Për vlerësimin Strategjik Mjedisor", konkretisht bazuar në shtojcën 1 të tij. Përputhshmëria e objektivave të PDZRK me OM-të është kryer me vlera numerike, duke e ndarë përputhshmërinë në 5 nivele. Konkretisht nivelet e vlerësimit numerik të përputhshmërisë së objektivave të PDZRK-së me OM-të, paraqiten në tabelën në vijim.

Vlerësimi numerik i përputhshmërisë së PDZRK me OM		
Nuk Përputhet	-1.00	-
Nuk lidhet	0.00	0.00
Përputhje e zbehtë	1.00	0.01-1.49
Përputhje e pjesshme	2.00	1.5-2.49
Përputhet plotësisht	3.00	2.51-3

Përputhshmëria e PDZRK me OM-të

Përputhshmëria e projekteve, programeve dhe objektivave strategjike të PDZRK me OM-të është realizuar në bazë të të shtojcës Nr. 1 të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".

Në tabelën në vijim paraqitet në mënyrë të detajuar vlerësimi numerik i përputhshmërisë së projekteve, dhe objektivave strategjike të PDZRK me OM-të. Gjithashtu në tabelë paraqiten dhe mesataret e përgjithshme të përputhshmërisë së objektivave të PDZRK me OM-të.

PDZRK TALE: PËRPUTHSHMËRIA (NE PROCES FINALIZIMI)									
Objektivat Mjedisore	OM1	OM2	OM3	OM4	OM5	OM6	OM7	OM8	OM9

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Objektivat e Programet e Planit	Ajri	Uji	Toka	Biodiversiteti	Pyjet	Peizazhi	Klima	Kultura	Shëndet	Social-ekonomik
O.01 Aspektet Mjedisore										
<i>Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë dhe të ulët përgjatë kanalit kryesor (30 ha)</i>	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
<i>Shtimi i gjelbërimit autokton me bimësi të lartë përgjatë rrugës hyrese (Plazhi Tale)</i>	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
<i>Sistemi i grumbullimit diferencimit dhe largimit të mbetjeve urbane</i>	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
<i>Trajtimi i mbetjeve organike si kompost (baze familjare në fshat)</i>	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
<i>Sistemimi i brezave mbrojtës së lagunës së Kune Vainit dhe Grykëderdhjes së Matit.</i>	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
O.02 Përmirësimi dhe zhvillimi i infrastrukturës										
<i>Ndërtimi/Përmirësimi i rrugës lidhëse në pjesën veriore (Tale-Kryqëzim i Rrillës). Gjatësia 6.5km_Kategoria F2</i>	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3
<i>Ndërtimi/Përmirësimi i rrugës lidhëse në pjesën veriore (Tale-Kryqëzim i Tales). Gjatësia 6.5km plus 2.8 km përgjate gjithë gjatësisë së zonës në studim_Kategoria C2</i>	1	1	1	1	1	1	2	3	3	3
<i>Ndërtimi i akseve të brendshme të zonës me profil minimal _6.0 m asfalt me trotuar 2x1.5m</i>	1	1	1	1	1	1	2	3	3	3
<i>Ndërtimi i aksit në fashën e dytë paralel me plazhin për të evituar kalimin e mjeteve në rrëzë me profil minimal_ 6.0 m asfalt me trotuar 2x1.5m (per 2.3 km)</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Ndërtimi shëtitorës këmbësore buzë detit (2 km)</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Ndërtimi i një moli për varka te vogla</i>	2	2	2	2	2	2	2	s	3	3
<i>Ndërtimi i rrjetit të korsive çiklistike</i>	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

<i>Kune-Grykëderdhja e Matit</i>										
<i>Organizimi i Vendparkimeve _3 vendparkime me 150 vende per automjete</i>	1	2	1	1	1	2	1	3	3	3
<i>Ndërtimi i një stacioni autobuzi linje dhe taksish_Vendparkim per 5 autobuza_5 furgona dhe 40 vende per automjetet</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Ndërtimi i rrjetit të furnizimit me ujë të pijshëm për kapacitetin turistik të propozuar (bazuar në standardet për turist)</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Ndërtimi i rrjeti të largimit të ujrave të ndotur (shiu dhe te zeza) dhe ndërtimi i impiantit (?)</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Sistemimi i kanaleve kullues , ndërtimi I stacionit të pompave në pjesën jugore</i>	1	2	1	1	1	2	1	3	3	3
<i>Drenazhim I zonës</i>	1	2	-1	-1	1	-1	-1	3	3	3
<i>Furnizimi me energji elektrike për kapacitetin turistik të propozuar (bazuar në standardet për turist)</i>	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3
<i>Ndërtimi i nënstacionit elektrik</i>	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3
<i>Ndërtimi i rrjetit të fibrës optike dhe telekomunikacionit</i>	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3
<i>Ndërtimi i kabinave të reja dhe rikonstruksion i atyre ekzistuese</i>	1	1	1	1	1	2	1	3	3	3
O.03 Zhvillimi i turizmit										
<i>Ndërtimi i tregut të produktit vendas</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Ndrëtimi i një zone shërbimesh tregtare dhe hotelesh (infrastruktura publike)</i>	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3
<i>Ndërtimi/rikonstruksioni i shërbimeve publike: ambulancë, postë, bankë, etj</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Ndërtimi i lulishteve dhe parqeve me mobilim urban</i>	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
<i>Ndërtimi i një zone me aktivitete sportive</i>	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3
<i>Unifikimi i fasadave dhe mureve rrethues ne strukturat ekzistuese përgjatë plazhit</i>	0	0	0	0	0	3	0	3	3	3

Vlerësimi i pasojave të zbatimit të PDZRK në realizimin e objektivave mjedisore

Ndërtimet infrastrukturore të turizmit shoqërohen me ndryshime të qënësishme në territor. Ndryshimet ndodhin në shkallë lokale dhe kanë ndikime të ndryshme në komponentët mjedisorë si tokë, ajër, ujë, biodiversitet, ndryshimet klimatike dhe peizazh. Në tabelën në vijim paraqiten në mënyrë specifike për çdo komponent mjedisor, shoqëruar nga objektivi mjedisor, të gjitha ndikimet e mundëshme nga zhvillimi i projekteve të propozuara ën PDZRK.

Komponenti mjedisor	Objektiva Mjedisore	Ndikimi i PDZRK në OM-të
Toka	OM 1: Sigurimi i menaxhimit të qëndrueshëm dhe mbrojtjes së tokës.	Ndikimet mendohet të shfaqen në formën e: i) trazimit të dherave, ku ekziston mundësia e dherave të ndotura, ii) ngjeshjes së tokës në përgjithësi dhe e tokës bujqësore/natyrore në afërsi të kantierëve të ndërtimit, iii) ndotjes së tokave, kryesisht nga trazimi i dherave dhe nga shkarkimet e hidrokarbureve, vajrave dhe lëndëve të tjera që përdoren nga makineritë dhe proceset e ndërtimit dhe iv) derdhjet aksidentale të lëndëve ndotëse nga makineritë që përdoren gjatë proceseve të ndërtimit.
	OM 2: Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të ricikluara në ndërtimin dhe rindërtimin e infrastrukturës së turizmit.	Në fazën e ndërtimit kërkohen sasi të mëdha të materialeve inerte që përkthehet në trysni të lartë mbi burimet natyrore. Gjithashtu gjatë kësaj faze pritet të ketë një sasi të lartë të gjenerimit të mbetjeve, kryesisht të mbetjeve inerte. Gjatë kësaj faze duhet patur parasysh që të ripërdoren mbetjet inerte që krijohen, gjithashtu të shikohet mundësia për ripërdorimin edhe të stokut të mbetjeve inerte që ndodhen në vendin tonë. Në ripërdorimin e mbetjeve inerte duhet pasur parasysh përmbajtja e tyre, ato duhet të jenë të pastra dhe pa elementë ndotës, të cilët mund të kthehen në kërcënim serioz për ndotjen e tokës dhe ujërave në zonën e përdorur.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Ajri	OM 3: Ruajtja e cilësisë së ajrit në qendrat e banuara dhe sigurimi i arritjes së objektivave afatgjata kombëtare për sasi të vjetore të emetimeve të ndotësve atmosferikë.	Elementët ndotës të ajrit që rëndom ë clirohen mendohet të jenë: PM, SO_x, NO_x, CO, VOC, GES, etj. Ndikimet kryesore të ndotjes së ajrit nga operimi i infrastrukturës së turizmit janë: i) Shkarkimi i ndotë ii) sve në ajër (përmendur më sipër) në sasi të konsiderueshme. iii) rritjen e presionit të ndotjes së ajrit në zona të cilat më parë nuk kanë pasur problematika të tilla <i>dhe</i> iv) shtimin e gazeve me efekt serë në atmosferë,
Faktorët klimatikë	OM 4: Përshtatja ndaj efkteve të ndryshimit të klimës globale dhe reduktimi i sasive të emetimeve të gazeve serë.	Vlerësimi i saktë sasive të GES-ve që do të shkarkohen në atmosferë është i pa mundur të bëhet në këtë fazë, por duhet monitoruar gjatë fazës së operimit. Mbajtja nën kontroll e shkarkimeve të GES kërkon masa të integruara dhe bashkëpunim të vazhdueshëm ndërmjet institucioneve të ndryshme në vend. Ky bashkëpunim duhet të mbajë parasysh se SKZHI-II synon të arrijë reduktimin me 8% të GES dhe 40% të HCFC-të krahasuar me skenarët bazë.
Burimet ujore	OM 5: Kufizimi i ndikimeve të presionit të infrastrukturës së turizmit mbi ujërat e sipërfaqes dhe nëntokës, ujërat e lumenjëve, ujërat bregdetarë, lagunorë dhe burimet e ujit të pijshëm.	Ndikimet kryesore gjatë fazës së ndërtimit konsistojnë në: i) ndotjen e ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë si pasojë e përzierjes së dherave gjatë ndërtimit. ii) ndotjen e ujërave bregdetare me lëndë të ngurtë pezull gjatë punimeve për ndërtimin e në afërsi të zonës së bregdetit. iii) moskoracimin e sipërfaqeve poroze me asfalt gjë që do të ndikojë në infiltrimin në ujërat nëntokësor <i>dhe</i> iv) ndotjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore në raste të ngjarjeve të

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

		jashtëzakongjme gjatë punimeve si p.sh. derdhjet aksidentale të hidrokarbureve nga makineritë teknologjike që përdoren në proceset e ndërtimit të infrastrukturës së Zonës. v) Konsumi i ujit për përdorim turizmi vi) Ujrat e ndotura urbane
Natyra	OM 6: Sigurimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit në territor.	Ndikimet kryesore konsistojnë në: - Shqetësim të specieve të faunës së egër, nga zhurmat teknologjike dhe industriale; - Shqetësim nga prania e shtuar e njerëzve dhe makinerive në zona të caktuara; - Humbje fizike e habitateve natyrorë. - Fragmentim/shkatërrim të përkohshëm, apo i përhershëm i habitateve; - Humbje, degradim ose shqetësim i korridoreve lidhës të popullatave shtazore; - Ndotje të habitateve dhe ekosistemeve të ndryshëm; - Zhvendosje specimesh gjatë zhvendosjes së dherave; - Humbje e specieve të faunës dhe florës. Këto ndikime janë vecanërisht të larta në zonat e njohura për vlerat e larta të biodiversitetit e sidomos në entitetet e njohura e të mbrojtura ligjërisht si: • Zonat e Mbrojtura • Zonat Ramsar • Zonat Emerald • Zonat e Rëndësishme për Shpendët dhe Biodiversitetin (IBAs) • Zonat pilot Natura 2000

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

	OM 7: Ruajtja e larmisë biologjike të zonave me status natyror të mbrojtur përkundrejt aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.	Duhet theksuar se, zhvillimi infrastrukturor dhe turistik në mjedisin natyror përfaqëson një humbje të përhershme të habitatit, gjë e cila ndikon negativisht përgjithnjë në shpërndarjen natyrore të llojeve të habitateve, bimëve dhe shpendëve, si dhe në cilësinë dhe integritimin e popullatave të habitateve. Këto ndikime janë vecanërisht të larta në zonat e njohura për vlerat e larta të biodiversitetit e sidomos në entitetet e njohura të mbrojtura ligjërisht si: • Zonat e Mbrojtura • Zonat Ramsar • Zonat Emerald • Zonat e Rëndësishme për Shpendët dhe Biodiversitetin (IBAs) • Zonat pilot Natura 2000
Zurmat në mjedis	OM 8: Parandalimi/Reduktimi i ndotjes së mjedisit nga zhurma dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE	Rritja e nivelit të zhurmave pritet të rritet ndjeshëm në zonën e zbatimit të PDZR-së, si rrjedhojë e ndërtimit të godinave dhe infrastrukturës në fazën fillestare, por edhe si pasojë e operimit, ku dihet që aktivitetet e turizmit çlirojnë zhurma të konsiderueshme në mjedis, kryesisht nga Clubet dhe aktivitetet në natyrë.
Popullsia dhe asetet materiale	OM 9: Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve në afërsi të zonës së PDZRK	-
Trashëgimia kulturore	OM 10: Ruajtja e fushëveprimit dhe karakteristikave të objekteve dhe zonave të trashëgimisë kulturore.	Nuk ka ndikim

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Peizazhi	OM 11: Sigurimi i ruajtjes së peizazheve të jashtëzakonshme dhe zonave me peizazhe me karakteristika të veçanta në nivel lokal dhe kombëtar dhe një imazh peizazhi me cilësi.	<u>Faza e Ndërtimit:</u> Përcaktimi i ndikimit mbi cilësinë e peizazhit rrjedh kryesisht nga karakteristikat e dukshme të hapësirës dhe elementët karakteristikë të peizazhit të pranishëm në hapësirë. Gjatë fazës së ndërtimit dhe operimit pritet të ndodhë një fragmentim i peizazhit. Gjithashtu do të ketë një prani të shtuar të mjeteve teknologjike, të cilët kanë një ndikim jo të vogël në pikpamjen peizazhistike. Shihet më se e rëndësishme zbatimi i masave përmirësuese peizazhistike që në fazat e hershme, duke minimizuar impaktin vizual.
----------	---	---

Masat zbutëse

Në vijim do të listohen në mënyrë specifike udhëzimet dhe masat zbutëse për çdo komponent mjedisor. Masta zbutëse dhe udhëzimet e përgjithshme për minimizimin e ndikimeve të mundëshme në mjedis të shkaktuara nga implementimi i projekteve të propozuara në PDZRK janë:

Toka

- Planifikimi i infrastrukturës së turizmit duhet të integrojë atë me mjedisin, vecanërisht me aspektet e menaxhimit të qëndrueshëm të tokës.
- Aktivitetet në tokën bujqësore dhe pyjore duhet të reduktohen në nivelin më të ulët të mundshëm dhe i duhet dhënë përparësi e lartë planifikimit të aktiviteteve në tokat me potencial më të varfër prodhimi.
- Integrimi i zonave për ndërtim të resorteve apo infrastrukturës në brendësi të zonave ekzistuese.
- Ndërtimet dhe infrastruktura e transportit duhet të ndërtohet komform kushteve teknike, në mënyrë që të reduktojë mundësinë e rrëshkitjeve të tokës.
- Materialet që do të gërmohen gjatë ndërtimit duhet të ripërdoren plotësisht, kryesisht për të realizuar proceset e mbushjeve mekanike, aty ku është e mundur.

Ajri

- Monitorimi periodik dhe konform standarteve të shkarkimeve të elementëve ndotës në atmosferë.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

- Gjatë fazës së ndërtimit të zbatohen rregullat për parandalimin e ndotjes së ajrit, kryesisht nga Puhurat.

Faktorët klimatikë

- Duhet të bëhet një analizë e ndjeshmërisë së infrastrukturës së turizmit ndaj ndryshimeve klimatike dhe fenomenteve që vijnë si rrjedhojë.
- Në bazë të rezultateve nga analiza e sipërpërmendur, të zbatohen masa teknike për përmirësimin e fleksibilitetit të infrastrukturës së turizmit ndaj kushteve të reja që sjellin ndryshimet klimatike.

Burimet ujore

- Gjatë planifikimit duhet të zhmanget konfliktualiteti më trupat ujorë mbi dhe nëntokësor, të cilët konsiderohen të rëndësishëm për ekosistemet dhe njerëzit.
- Gjithashtu, ndërtimit të objekteve në funksion të turizmit, të shmangen zonat të cilat kanë rrisht të lartë nga përmytjet, ose këto ndërhyrje të marrin masa paraprake për të parandaluar dëmet në to.
- Kur planifikohet të ndërtohet në zona me sipërfaqe ujore të rëndësishme, është e nevojshme të studiohen dhe planifikohen zgjidhjet e duhura teknike për të parandaluar ndikimet negative të ndërtimit dhe operimit, si dhe rastet e ngjarjeve të jashtëzakonshme, p.sh. rrjedhjet e substancave të rrezikshme.

Natyra

- Gjatë planifikimit duhet ti jepet përparësi rindërtimit të infrastrukturave ekzistuese para ndërtimeve të reja.
- Zonat natyrore të cilat nuk kanë qënë të shqetësuara më parë, duhet të mbeten të tilla, ndërtimi duhet ti shmangë këto zona.
- Gjatë Planifikimit dhe nërtimit duhet ti jepet përparsi varianteve të cilat ndikojnë më pak në rrugët e shtegëtimit të kafshëve dhe shpendëve, duhet të marrin përparësi projektet të cilat ndërpresin më pak këto koridore shtegëtimi.

Shëndeti i njerzve

- Duke marrë në konsideratë shëndetin e popullatës duhet të hartohen planet lokale të veprimt për ndotjen e ajrit në përgjithësi, apo për elementë të vecantë të substancave ndotëse.

Zhurmat në mjedis

- Masa për të zvogëluar nivelin e zhurmës në mjedis, nëpërmjet zëvendësimit të flotës së automjeteve, përmirësimit të rrjetit rrugor, ndalimi i përkoshëm ose i përhershëm në qëndrat e banimit ku nivelet janë ekstremisht të larta, masa logjistike të qarkullimit, etj.
- Në zonat ku nivelet e zhurmës janë mbi normat e lejuara duhet të merren masa në vendosjen e barrjerave akustike përgjat rrugëve dhe krijimin e brezave të gjelbër me drurë të ndryshëm.
- Në zonat urbane të konsideruara të qeta të shmanget ndërhyrjet të cilat shkaktojnë rritjen e nivelit të zhurmave.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

- Duhet shmangur integrimi i ndërhyrjeve të infrastrukturës në zonat e mbrojtura natyrore, pasi shtimi i zhurmave në këto zona prish ciklin e jetës së specjeve të egra.

Popullsia dhe asetet materiale

- Të sigurohet rritja e aksesit të banorëve në tregjet dhe infrastrukturën ndihmëse që do të ndërtohet në zonë.
- Përshtatja e infrastrukturës me nevojat e personave me aftësi të kufizuar. zbatimi i kësaj mase të sillte ndikim pozitiv në lëvizshmërinë e personave me aftësi të kufizuar dhe do të mundësonte integrimin e tyre në shoqëri dhe aktivitete të ndryshme.
- Zbatimi i masave për parandalimin dhe minimizimin e ndikimeve negative në mjedis, të përmendura për çdo objektive mjedisore në nënseksionet e mëipërme janë jetike për zhvillimin e qëndrueshmë të bujqësisë, turizmit dhe resurseve natyrore, çka përkthehet në mirëqënien e popullatës.

Peizazhi

- Duhet të synohet shmangia e ndërhyrjeve në zonat me peizazh të rëndësishëm. Në rastet ku shmangja e zonave me rëndësi peizazhistike nuk është e mundur, duhet të ndërmerren masa të forta ën përmirësimin dhe përshtatjen e ndërhyrjeve ndaj tipareve peizazhistike të zonës.

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Plani i monitorimit

Monitorimi i ndikimeve të mundshme në mjedis nga zbatimi i PDZRK është një mjet efikas dhe tepër i thjeshtë për t'u zbatuar, nëqoftëse aktorët përgjegjës punojnë në koordinim ndërmjet tyre.

Monitorimi i ndikimeve është mjet tepër i rëndësishëm për mbrojtjen dhe vlerësimin e ndikimeve të mundshme negative në mjedis gjatë zbatimit dhe operimit të projekteve të propozuara në PDZRK. Plani i monitorimit është hartuar në përputhje të plotë me Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”- zbatimi i një programi duhet të monitorohet, me qëllim që të identifikohen efektet negative të paparashikuara, në mënyrë që të krijohet mundësia për një reagim të hershëm ndaj këtyre efekteve dhe të bëhen adaptimet e mundshme.

Aspekti mjedisor	Treguesi mjedisor	Autoriteti monitorues	Parametrat mjedisore	Frekuenca e monitorimit	Komente
Toka	- Përqindja e tokës së degraduar - Sasi e tokës bujqësore dhe pyjore ndryshuar përdorimin nga plani - Ndryshimi I përdorimit të tokës nga cdo projekt planifikuar e zbatuar - Sasia e mbetjeve të hedhura në landfille - Zhvillimi për kokë dhe prodhimi total i mbetjeve % e riciklimit (letër, qelq,	Autoritetet kompetent e të rajoneve DRM MTM Organet e menaxhimit të landfilleve	- Përqindja e tokës së degraduar - Sasia e mbetjeve të hedhura në landfille - Zhvillimi për kokë dhe prodhimi total i mbetjeve % e riciklimit (letër, qelq, mbetje të biodegradueshme të bashkisë, alumin)	Çdo vit Rastet kuur evidentohe n ndikime të mundshmë	

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Aspekti mjedisor	Treguesi mjedisor	Autoriteti monitorues	Parametrat mjedisorë	Frekuenca e monitorimit	Komente
	MBB, alumin)				
Ajri	- Ditët kur kufiri i cilësisë së ajrit tejkalohet - Emetimet sipas burimit	Ministria e Mjedisit AKM DRM ISHP	SOx, NOx, PM10, gazrat serë, Pb, CO	Çdo vit	Rrjetet e Monitorimit të Cilësisë së ndotjes së ajrit
Faktorët klimaterikë	- Emetimet nga gazrat serë ✓ emetimet sipas burimit (%) - Evoluimi i numrit të automjeteve të pasagjerëve - Cilësia e lëndës djegëse	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit Drejtoria Rajonale e Mjedisit	SOx, NOx, PM10, gazrat serrë, Pb, CO Numri i automjeteve të pasagjerëve	Çdo vit	Rrjet e ndotjes së ajrit Monitorimi i cilësisë
Ujërat	- Cilësia e ujërave sipërfaqësore - Cilësia e ujërave nëntokësore - Përdorimi i ujërave sipas sektorit - Përqindja e riciklimit të ujit - Përqindja e popullatës së lidhur te trajtimi i ujërave të zeza - Uji i detit: Cilësia e ujit për larje	Drejtoria Rajonale e mjedisit Drejtoria e Menaxhimit të Baseneve Ministria e Turizmit dhe Mjedisit Instituti i Shëndetit	- Totali N, totali P, BODs, COD, SS, TDS, pH, përçueshmëria, etj. - pH, përçueshmëria, fortësia, kloridet, sulfatet, COD, BOD, nitrati, nitriti, totali P, metalet,	Çdo vit Në rastet kur vërehen ndikime negative aksidentale	Sipas Ligjit nr. 111/2012 “Menaxhimi i Integruar i Burimeve Ujore”. Sipas Ligjit nr. 9915, datë 12.05.2008 “Kuatrë rregullator i sektorëve të

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Aspekti mjedisor	Treguesi mjedisor	Autoriteti monitorues	Parametrat mjedisorë	Frekuenca e monitorimit	Komente
		Publik	detergjentet, toksiket, mikrobiologjike, etj. ▪ Parametrat mikrobiologjike për ujërat e larjes		furnizimit me ujë dhe kanalizimit e trajtimit të ujërave të zeza”. Ujërat për larje: Direktiva 76/160/EEC
Natyra	▪ Sa habitate të rëndësishme janë në kushte të kënaqshme ▪ Numri dhe/ose zonat e vendeve të mbrojtura ▪ Madhësia e biodiversitetit, krahasuar me BE-në (numri i llojeve endemike dhe të rralla ▪ Zona e mbuluar nga pyje ▪ Numri dhe zona e zënë nga vendet natyrore	Organet e menaxhimit të zonave të mbrojtura Drejtoritë përgjegjëse në qarqe	▪ Habitatet ▪ Numri dhe/ose zonat e vendeve të mbrojtura ▪ Numri i llojeve endemike dhe të rralla ▪ Zona e mbuluar nga pyje ▪ Numri dhe zona e zënë nga vendet natyrore	Sipas Planit të Menaxhimit Çdo vit	
Popullata - shëndeti i	▪ Vitet e jetëgjatësisë së shëndetshme ▪ Aksidentet	Drejtoritë përgjegjëse në qarqe	▪ Vitet e jetëgjatësisë së shëndetshme	Çdo vit	

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Aspekti mjedisor	Treguesi mjedisor	Autoriteti monitorues	Parametrat mjedisore	Frekuenca e monitorimit	Komente
njeriut	- profesionale ▪ Përqindja e njerëzve që jetojnë nën minimumin jetik		▪ Aksidentet në punë ▪ Përqindja e njerëzve që jetojnë nën minimumin jetik		
Trashëgimi kulturore	▪ Numri i godinave të ruajtura që restaurohen ▪ Numri i vizitorëve ▪ Gjellbërime urban për frymë	Drejtoritë përgjegjëse në qarqe	▪ Numri i godinave të ruajtura që restaurohen ▪ Numri i vizitorëve ▪ Gjellbërime urban për frymë	Çdo vit	

Shtojca ROCESI I KONSULTIMIT TË PLANIT TALE DHE RANA E HEDHUN

TEMA E TAKIMIT: Organizimi i dëgjësës publike, për të diskutuar mbi Planin dhe VSM-në e Planit të Detajuar të Zonës me Rëndësi Kombëtare Rana e Hedhun dhe Tale

DATA DHE ORA: 22.07.2020; 17:30

PJESËMARRËSIT:

Në ambientet e Bar Restorant Poisedon, Tale, u organizua Dëgjesa e parë me banorët e zonës, nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, mbi draft Planin dhe VSM-në e Planit të Detajuar të Zonave me Rëndësi Kombëtare për zonën e Ranës së Hedhun dhe Tale. Ky takim kishte qëllim t'i prezantonte të pranishmëve orientimet e para të planit të detajuar të zonave për zhvillimin e turizmit. Pjesëmarrës në këtë takim ishin, Ministri i Turizmit dhe Mjedisit, Z. Blendi Klosi, Kryetari i Bashkisë së Lezhës, Z. Pjerin Ndreu, Prefekti Z. Gjokë Jaku, si dhe përfaqësues nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit, përfaqësues të Bashkisë Lezhë, Biznesmenë të zonës si dhe përfaqësues të tjerë të organeve përgjegjëse për të diskutuar mbi problematikat gjatë procesit të hartimit të planit dhe për të shprehur sugjerimet e tyre. Gjithashtu në takim ishin prezentë dhe konsulentë të Atelier 4: Znj. Ariela Kushi, koordinatorë projekti si dhe ekspertë të tjerë të Mjedisit dhe Ekonomisë.

SHËNIMET E TAKIMIT:

Dëgjesa u hap nga Z. Pjerin Ndreu, Kryetari e Bashkisë Lezhë, i cili theksoi rëndësinë e bashkëpunimit të përfaqësuesve të organeve të fushave përkatëse dhe ekspertëve të bashkive përfaqësuese, me studion konsulente, për të arrirë një produkt përfundimtar sa më të suksesshëm. Më pas fjalën e mori Z. Blendi Klosi, Ministër i Mjedisit dhe Turizmit, theksoi punën për menaxhimin e mirë dhe organizimin e plazhit të bregdetit të Lezhës me rregullat e reja të krijuara nga pandemia. Këto hapa janë pozitivë dhe për nismën e re të masterplanit për zhvillimin e turizmit në Tale, duke qenë që kjo zonë ka një kapacitet të lartë për të pritur turistë vendës dhe të huaj për gjatë gjithë vitit. Zona duhet plotësuar me të gjithë komponentët e mundshëm që turistët të dëshirojnë të vijnë në periudha të ndryshme të vitit, kjo duke u plotësuar me paketa të ndryshme turistike.

Më pas e mori fjalën Znj. Ariela Kushi ku paraqiti prezantimin e planit paraprak të zhvillimit të territorit.

Prezantimi nisi me dinamikën që këto zona ofrojnë dhe kanë në rajon, më pas me analizimin e potencialeve të tyre dhe ndërhyrjet e domosdoshme. Pas analizimit të zonës, u prezantua vizioni strategjik i tyre, duke u drejtuar në zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm të zonës. U theksua rëndësia e mbrojtjes së mjedisit meqenëse kjo zonë njihet si pjesë e Parkut Natyror 'Kune-Vain-Tale' si dhe zonë që shërben si habitate për shpendët migratore. U prezantua plani paraprak i zhvillimit, ku paraqet shpërndarjen e funksioneve të ardhshme të territorit, me fokus zhvillimin e turizmit. Qëllimi i projektit është, zgjerimi i ofertës turistike, kohëzgjatjes së sezonit dhe frekuentimit të tij, si dhe rritja e cilësisë së shërbimit për të arritur konkurrencën në tregun e turizmit me vendet fqinje.

Më pas fjalën e mori Z. Abdulla Diku, Ekspert i Mjedisit, i cili prezantoi Vlersimin Strategjik Mjedisor për zonën e studimit. Synimi i procesit të VSM është: Vlerësimi i pasojave në mjedis, adresimi i pasojave në fazë të hershme dhe vendosja e balancës Mjedis- Zhvillime të tjera.

Të pranishmit u shprehën pozitiv kundrejt strategjisë dhe orientimeve të zhvillimit të territorit. Nga auditori, u hodhën disa mendime dhe ide:

- Rruga Shëngjin-Velipojë është një nga rrugët më të rëndësishme për zhvillimin e turizmit.
- Infrastruktura është kryesore, impjantet e pastrimit të ujrave duhet ti jepet rëndësi të veçantë, në Tale ky projekt është në proces
- Në zonat e zhvillimit duhet të ketë një përqindje të caktuar për real estate.
- Ka interes të vazhduar nga bizneset dhe kompanitë e ndërtimit
- Në zonën e Ranës, është e rëndësishme mbrojtja e mjedisit për zogjtë migratorë

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Hapat e mëtejshëm do të jenë:

- Ndërtimi i një plani zhvillimi dhe rregullores së planit
- Propozimet e kapacitetit turistik dhe raporti I tyre me hapësirat akomoduese me shifra konkrete
- Krijimi i një masterplani për zonën
- Hartimi i VSM-së.

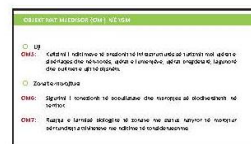
**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

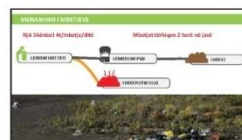
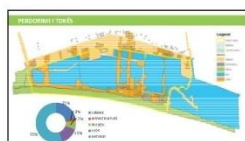
**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

VSM PARAPRAKE PËR HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE

PERFUNDIME

Zona në studim ka pasur të mëdha natyrore
(burime ujore, florë, faunë, rezervat të mbrojtur)

Gjithashtu, kjo zonë ka potencial të shikëqyer
për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm

PERFUNDIME

Sfidat kryesore për të ardhmen në zonë janë:

- Pastrimi i zonës bregdetare nga MNU
- Menaxhimi i Integruar i MNU (3R)
- Zgjidhja e trajtimit të ujrave të përdorura urbane
- Mbrojtja e biodiversitetit, ndalimi i brakonazhit

DISKUTIMI

Cilat komponente të mjedisit duhen trajtuar më me përparësi?
Cfarë informacioni duhet shtuar?
Tjetër?

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Lista e pjesëmarrësve në takimin në Bashkinë Lezhë, Tale, datë 22.07.2020
"Konsultim me grupet e interesit i Planit të Detajuar për Zonën e Rëndësisë Kombëtare, "Rana e Hedhun- Port Shëngjin" dhe
Planit të Detajuar për Zonën e Rëndësisë Kombëtare, "Tale"
"Konsultim me grupet e interesit, për çështjet që do të trajtohen në raportin e VSM-së, për PDZRK "Rana e Hedhun- Port Shëngjin" dhe PDZRK "Tale"

Nr.	Emër Mbiemër	Institucioni/Shoqata/Agjencia	Nr. Telefoni	Email	Nënshkrimi
1	LEKSI DRUMI		069688881		
2	EDL MEHMETI		069677839		
3	Cyrek, Markaj		0672836372		
4	WIGU FRANGJU		0672054809		
5	Lazër Ejckaj		0684062002		
6	PASHK PALOKA	JHoma Trepise	0672057733	dhti-lezhe@yahoo	
7	QETJA DOKU	AKPS	0692482308	qetja.doku@shkollatshkolle.gov	
8	NIK LEKA	Bashkia Lezhë	0695838389	nik.leka@shkolle.gov	
9	Edi Mepulaj	"Jusuk" Shkollë	0672004800	emepulaj@gmail.com	
10	VALMIR BENGA	EROTURIZMI SHALPTAR	0694088820	eroturizmi@shkolle.gov	
11	MADINI MRLUTA	"JUNIK" Shkollë	0672070476	mrluta.vladi.mirashkolle.com	
12	Eni Gjon Gergji	Prince Adriatic Resor	0692081757	emiliengjergji@yahoo.com	
13	Armonita Polica	Bashkia Lezhë	0692373601	armonita.polica@shkolle.gov	
14	Kristian Gjini	Bashkia Lezhë	0696756876	kristiangjini1@gmail.com	
15	BESMIR SHEHU	BASHKIA LEZHE	0682393535	besmirshehu@gmail.com	
16	Naim Cara	Bashkia Lezhë	0696040503	naimcara@outlook.com	
17	VITOR GJOKOZAI	BASHKIA LEZHE	0685762850		
18	EDUART	DEDA	0693044451		
19	VALMIR GJETJA		0039320753386	1.65ET3A@icloud.com	
20	Pjerin Narkaj		0039328273514	pjerin_narkaj@libero.it	
21	Gerhard Prelashi	BASHKIA LEZHE	0684828833	pprelashi@gmail.com	
22	Milim Morigjoni		06967726031		
23	Adriat Narkaj	Bashkia Lezhë	0695384701		

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

24	Jonien Rahm	ADZM -IC	0695838125	
25	Besiona Simoni	ADZM Lezhe	069248896	besiona_simoni@yahoo.com
26	Dauida Noka	ADZM Lezhe	0686030002	dauida.noka@hotmail.com
27	Dom Gëllaj	ADZM Lezhe	0696272714	Agjenti
28	Greta Malashaj	ADZM Lezhe	0696406499	
29	Melvinia Murati	ADZM Lezhe	0692359800	melvinia.murati@bregdeti.gov.al
30	Mark Gëllaj	ADZM Lezhe	069407281	
31	Anton Logri	ADZM Lezhe	0684795381	antonio.logri@gmail.com
32	Prekto Leta	Biznes	0682135411	
33	Gjovani Lulej	Biznes	0676535989	
34	Mark Gëllaj	Biznes	0672079191	
35	Nermond Noka	Biznes	0693576133	
36	Bledar Gjellaj	Biznes	0696858379	
37	Yasmina Gjellaj	Hidroponi Takt	0682138858	
38	Merjan Noka	Biznes	06968971362	
39	Marko Leta	Biznes	0672079217	
40	Marko Leta	Biznes	0696009666	
41	Gjovani Lulej	Biznes	0686218647	
42	Anton Logri	ADZM - LE	0695691735	antoncena@yahoo.com
43	Anton CENK	PALESTER SPORTIVE	0682290542	
44	Pranç Llesh	Kompletues punë	0699835019	
45	Idhrit Kallmeti	Rehabilitim, Punishti	06964133813	
46	Kristi Kallmeti	PH	0635446217	
47	Enxhi Noka	ISTED SHUK	0625884744	
48	Hykmet Noka	Kelipi 4	0693018371	hykmeti@gmail.com
49	Lina Guri	Administratore	0684022928	
50	Shkëlqim Gëllaj	ADZM Lezhe	0696267673	renaldophanaj@yahoo.com
51	Renald Gëllaj	Dr. Tiv. z. m. t. d. k. v. l.	069069614	renaldophanaj@yahoo.com
52	Marko Leta	ADZM Lezhe		

53	Maribel Hollejo	MTM	0695450581	Maribel.Hollejo@turizim.gov.al
54	Sandra Kallmeti	AKT		Sandra.Kallmeti@yahoo.com
55	Vesir Tashaj	MTM		Vesir.Tashaj@turizim.gov.al
56	Anrrelda Ismaili	MTM	0684583180	anrrelda@hotmail.com
57				
58				
59				
60				

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Figura x. Komentet shkresore nga Ministria e Mbrojtjes

REPUBLIKA E SHQIPËRISE
MINISTRIA E MBROJTJES
SEKRETARI I PËRGJITHSHËM

Nr. 3760 prot. Tiranë, më 28.08.2020

Lënda: Kthim përgjigje Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit.

Z. ADRIAN KAMENICA
SEKRETAR I PËRGJITHSHËM I MINISTRISË SË TURIZMIT DHE MJEDISIT

Tiranë

I nderuar Koleg,

Me anë të shkresës Tuaj, nr. 4978 prot., datë 13.07.2020, të dërguar në rrugë shkresore në Ministrinë e Mbrojtjes, nëpërmjet së cilës keni njoftuar mbi konsultimin me grupet e interesit për çështjet që do të trajtohen në raportin e VSM-së, vlerësojmë se hartimi i planeve të detajuara dhe zhvillimi i mëtejshëm i 5 zonave të rëndësisë kombëtare në bregdet, do të ketë një ndikim pozitiv në zhvillimin e turizmit, si një nga industritë më potenciale të mëdha në zhvillimin e vendit. Për më tepër, në hartimin e planeve të detajuara të zonave të rëndësisë kombëtare në bregdet, sugjerojmë që duhet të merren në konsideratë çështjet e mëposhtme:

- Vendosja e instalimeve ushtarake në këto rajone, si Vendbazimi i Shëngjinit;
- Rrugëkalimet detare për hyrje-daljet në port, si dhe vendqëndrimet në spirancë;
- Sinjalistikën detare të vendosur në këto zona, si fenerë, bova etj.;
- Zonat e mbrojtura dhe sigurimin e ruajtjes së florës, faunës, si dhe arkeologjisë nënujore në këto zona;
- Zonat me rrezikshmëri nga pikëpamja lundimore;
- Sigurimin e kushteve për mbrojtjen e jetës së njerëzve dhe mundësimin e zhvillimit të operacioneve të dhënies së ndihmës në këto zona;
- Nisur nga situata të cilat kanë ndodhur në të kaluarën, ku disa nga këto zona bregdetare janë përmbytur, duhet të sigurohet që në masterplan të parashikohen masa që ndikojnë në parandalimin e këtij fenomeni, si mirëmbatja dhe funksionimi i hidrovorëve, ndërhyrjet për themelimin e grykëderdhjes së lumenjve, si dhe kanaleve kulluese;
- Rrespektimin e rregullave të parashikuara në Kodin Detar për aktivitete detare dhe lundrimi (neni 8), ndërtimet detare (neni 25), si dhe të respektojë të gjitha detyrimet e tjera në Kod, si ligji kryesor në harmonizimin e aktiviteteve në det.

Ministria e Mbrojtjes, Rruga e Dibrës, Tiranë
<http://www.mbrojtja.gov.al>

Tel: + 355 4 222 66 01
Faks: + 355 4 2228325

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Mbetemi të gatshëm për shkëmbimin e mendimeve për hartimin e VSM-së për zonat e mbrojtura, si dhe do japim kontributin tonë sa herë të kërkohet, me qëllim zhvillimin e një plani gjithëpërfshirës sa më të mirë.

Duke Ju falënderuar për bashkëpunimin.

SEKRETARI I PËRGJITHSHËM

NË MUNGESË

DREJTORI I PËRGJITHSHËM I POLITIKAVE TË MBROJTJES

Florian Kalli

**VSM PARAPRAKE PËR
HARTIMIN E PLANIT TË DETAJUAR TË ZONËS SË RËNDËSISË KOMBËTARE TALE**

Duke qënë të vetëdijshëm se këto zona, mbartin vlera të shumta mjedisore, me një potencial për zhvillimin e turizmit bregdetar, rural dhe natyror, si dhe hartimi i PDZRK-ve lidhet me promovimin e zhvillimit të turizmit, përthithjen e investimeve të huaja dhe krijimin e "destinacioneve konkurruese" në rajon në çdo drejtim, garantojmë se kontributi ynë institucional për promovimin e tyre, do të vazhdojë edhe në të ardhmen.

Duke ju falenderuar për bashkëpunimin,

**DREJTOR I PËRGJITHSHËM
KORNELIA FERIZAJ**

